

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΖ'

ΤΕΥΧ. Α'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14-115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 27.18.308

1 ΜΑΪΟΥ 1990

ΑΡΙΘ. 7

ΟΔΟΠΟΡΙΚΟΝ ΣΕ ΕΛΛΗΝΟΡΘΟΔΟΞΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΗΣ ΒΟΣΤΩΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ*

Ἡ ἐπιθυμία γιὰ τὴ στενότερη σύνδεσι τοῦ «Ἑλληνικοῦ Κολλεγίου» καὶ τῆς «Ἑλληνορθοδόξου Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ» (Brookline) μὲ τὴ Μητέρα Ἑλλάδα βρῆκε ἀρίστη μορφοποίησι σὲ πρόσφατη ἀνακοίνωσι, μὲ τὴν ὁποία ὁ Πρόεδρος τοῦ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Βοστώνης κ. Μεθόδιος διαφωτίζει τοὺς νέους τῆς Ἑλλάδος γιὰ τὴ δυνατότητα σπουδῶν τοὺς στὰ δύο αὐτὰ λαμπρὰ ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα. Ἡ ἀνακοίνωσις αὐτὴ ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Ἐὰν θέλετε νὰ πραγματοποιήσετε σοβαρὰς σπουδὰς σὲ ἓνα ἀναγνωρισμένο καὶ μὲ ὑψηλὰς ἀκαδημαϊκὰς προδιαγραφὰς ἀνώτατο ἐκπαιδευτικὸ ἴδρυμα τῆς Ἀμερικῆς, τότε ἔχετε πολὺ σοβαροὺς λόγους νὰ προτιμήσετε τὸ Ἑλληνικὸ Κολλέγιο καὶ τὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

Τὸ Ἑλληνικὸ Κολλέγιο εἶναι τὸ καθιερωμένον πνευματικὸ ἴδρυμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς. Οἱ σπουδὰς εἶναι τετραετοῦς διάρκειας μὲ εἰδίκευσι στὶς Ἀνθρωπιστικὰς Ἐπιστῆμες. Τὸ πλούσιο πρόγραμμά του προσφέρει μαθήματα Φιλολογίας, Φιλοσοφίας, Τέχνης, Ψυχολογίας, Ἀνθρωπολογίας, Ἱστορίας, Παιδαγωγικῶν, Θεολογίας. Προέκειται δὲ νὰ προστεθοῦν καὶ οἱ τομεῖς τῶν Παιδαγωγικῶν Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως (Elementary Education) καὶ τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἀναπτύξεως τῆς Ἀνθρώπινης Προσωπικότητος (Human Development). Οἱ ἀπόφοιτοι τοῦ Κολλεγίου λαμβάνουν πτυχίον Πανεπιστημιακοῦ ἐπιπέδου (Bachelor of Arts), (B.A.).

Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ εἶναι ἡ μοναδικὴ Θεολογικὴ Σχολὴ στὴν Ἀμερικὴ, πὺν διδάσκει ἑλληνορθόδοξον Θεολογία. Εἶναι ἰσοτίμη μὲ τὶς Θεολογικὰς Σχολὰς τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης καὶ προσελκύει φοιτητὰς καὶ ἀπὸ ἄλλες ὀρθόδοξες χώρες. Συνδέεται μὲ ὀκτὼ Θεο-

λογικὰς Σχολὰς τῆς περιοχῆς τῆς Βοστώνης, ὅπως τοῦ Harvard, τοῦ Boston University καὶ τοῦ Boston College.

Προσφέρεται μονοετὲς μεταπτυχιακὸ πρόγραμμα Μάστερ Θεολογίας (T.H.M.) γιὰ πτυχιούχους ἰσοτίμων Θεολογικῶν Σχολῶν.

Παρέχονται ὑποτροφίες καὶ οἰκονομικὴ βοήθεια σὲ φοιτητὰς πὺν διακρίνονται γιὰ τὴν ἀκαδημαϊκὴν πρόοδο καὶ τὸ ἦθος τοὺς. Δίδεται ἐπίσης ἡ δυνατότητα μερικῆς ἀπασχόλησις στὸ Σχολεῖο μὲ ἀντίστοιχον ἔκπτωση τοῦ κόστους φοίτησις.

Αὐτὸ ὅμως πὺν ξεχωρίζει τὸ Ἑλληνικὸ Κολλέγιο καὶ τὴ Θεολογικὴ Σχολὴ εἶναι τὸ ζεστὸ καὶ φιλικὸ ἀνθρώπινο περιβάλλον του. Εἶναι οἱ ἴδιοι οἱ καθηγητὰς του. Σὲ αὐτοὺς δὲν θὰ βρεῖτε μόνο τοὺς ἀριστοὺς καὶ ὑπεύθυνους παιδαγωγοὺς μὲ τὶς μεταπτυχιακὰς σπουδὰς καὶ τὰ διδακτορικὰ διπλώματα, ἀλλὰ καὶ τοὺς συνεργάτες καὶ βοηθοὺς πὺν θὰ συντρέξουν ἰδιαίτερα τοὺς Ἑλλήνες φοιτητὰς σὲ ὅποια δυσκολία τοὺς. Μαζὶ μὲ αὐτοὺς καὶ τὸ ὑπόλοιπον προσωπικὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κολλεγίου καὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς δημιουργοῦν ἓνα ζεστὸ οἰκογενειακὸν περιβάλλον, πὺν κάνει ἀνετη τὴ διαβίωσι καὶ τὴ σπουδὴν.

Ἐὰν λοιπὸν θέλετε νὰ ἐπενδύσετε τὸ μέλλον σας σὲ ἓνα ἑλληνικὸ Πανεπιστήμιον ἀμερικάνικον προδιαγραφῶν, δὲν ἔχετε παρὰ νὰ ἀπευθυνθεῖτε στὸ Ἑλληνικὸ Κολλέγιο καὶ στὴ Θεολογικὴ Σχολὴν³.

* * *

Μία ἀπὸ τὶς σπουδαιότερες ἐντυπώσεις μας στὴν Ἀμερικὴ εἶναι ἡ εὐλάβεια, μὲ τὴν

3. Γιὰ περισσότερες πληροφορίες ἐπικοινωνεῖστε στὸ: Office of Admissions,

Hellenic College/Holy Cross Greek Orthodox School of Theology,

50 Goddard Ave.

Brookline, MA 02141.

TEL. (001 - 617) - 731 - 3500, ἑσῶτ. 259, 260.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 185 τοῦ ὑπ' ἀρ. 6 τεύχους

ὅποια οἱ Ἕλληνες συμμετέχουν στήν Θεία Λατρεία καί εἶναι συνδεδεμένοι μέ τήν ἑλληνορθόδοξη ἑνορία καί κοινότητά τους. Τήν Κυριακή, 28 Ἰανουαρίου 1990, ἐκκλησιασθήκαμε στόν ἑλληνορθόδοξο Ἱ. Ναό τοῦ Εὐαγγελισμοῦ (Βοστώνη), Καθεδρικό Ναό τῆς Νέας Ἀγγλίας. Μετέβημεν στόν Ἱερὸν αὐτὸν Ναὸν μέ προσδοκίες, διότι ἐκεῖ ἐπὶ πολλὰ χρόνια ἦταν Προϊστάμενος ὡς Ἀρχιμανδρίτης ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βορείου καί Νοτίου Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβος. Πράγματι στήν ὅλη λαμπρὴ ὀργάνωσι τῆς ἑνορίας αὐτῆς εἶναι ἐκδηλα τὰ ἔχνη ἀπὸ τὸ πέρασμά του. Ἐνα τετρασέλιδο, πού διανεμήθηκε τὴν Κυριακὴ αὐτὴ στοὺς ἐκκλησιαζομένους, δὲν περιεῖχε μόνον εὐσύνοπτη χριστιανικὴ διδασχὴ, ἀλλὰ καί κατατόπιζε λεπτομερῶς γιὰ τὸ ὥραριο τῆς Θείας Λειτουργίας καί τῶν λοιπῶν Ἀκολουθιῶν τῆς ἐρχομένης ἑβδομάδος, γιὰ τοὺς ψαλλομένους ὕμνους, γιὰ τὰ βιβλικὰ ἀναγνώσματα, γιὰ τοὺς ἐπιτρόπους, πού ὑπηρετοῦν, γιὰ τὸν στολισμὸ τοῦ Ἱ. Ναοῦ μέ ἄνθη, γιὰ τὸ γεῦμα πού θὰ γινόταν πρὸς ἐνίσχυσι τοῦ «Ἑλληνικοῦ Κολλεγίου» καί τῆς «Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ», γιὰ τοὺς κύκλους μελέτης τῆς Ἀγίας Γραφῆς, γιὰ τίς δραστηριότητες μέσα στήν ἑνορία τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἐταιρείας Ἱατρικῆς, Ψυχολογίας καί Ὀρθοσκείας (Orthodox Christian Association of Medicine, Psychology and Religion - OCAMPR), ἡ ὁποία συνεργάζεται μέ παρόμοια διεθνῆ Ἐταιρεία καί μέ τὰ δύο Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Βορείου καί Νοτίου Ἀμερικῆς, γιὰ τὰ μνημόσυνα τῆς ἑνορίας, γιὰ τίς δωρεές, γιὰ τὴν ἀνανέωσι τῆς λαμπρῆς χορωδίας, γιὰ τὴ λειτουργία τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων τῆς ἑνορίας, γιὰ τίς δραστηριότητες τῆς ἑλληνορθόδοξου νεολαίας, γιὰ τίς συγκεντρώσεις τῶν ἐνηλίκων κ.τ.τ.

Ἡ Εὐχαριστιακὴ Θεία Λειτουργία, πού ἐτελέσθη κατὰ ὑποδειγματικὸν τρόπο ἀπὸ τὸν Θεοφιλέστατο Ἐπίσκοπο Βοστώνης κ. Μεθόδιο, ἦταν ἄκρως κατανοητικὴ. Ἡ πολυμελὴς χορωδία τοῦ Ἱ. Ναοῦ μεταρσίωνε μέ τὴν ὑπέροχη σεμνὴ καί ἀναγωγικὴ ψαλμωδία της.

Ἐπειτα πρέπει νὰ ἐξαρθῆ τὸ γεγονός, ὅτι ἐμεῖς, πού ἤμεθα ἐπισκέπτες στήν Ἀμε-

ρικὴ ἐξ Ἑλλάδος, ζηλέψαμε τὴν παραδειγματικὴ εὐλάβεια, ἡσυχία καί τάξι, πού βασιλευε κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Θείας Λειτουργίας καί τῶν ἄλλων λατρευτικῶν ἐκδηλώσεων. Ἀξιοῖδιαιτέρας μνείας εἶναι καί τὸ ἐξῆς: «Ὅταν ἐρώτησα τὸν Θεοφιλέστατο, ἐὰν τὴν ὥρα τοῦ Κοινωνικοῦ θὰ ἔκανα τὸ θεῖο κήρυγμα, πού μοῦ ἔκαμε τὴν τιμὴ νὰ μοῦ ἀναθέσῃ, μοῦ εἶπε: «Τὸ κήρυγμα θὰ γίνῃ στὸ τέλος μετὰ τὴν Ἀπόλυσι καί μάλιστα μετὰ τὴν λῆξι τοῦ ἱ. Μνημοσύνου». Τότε, συνηθισμένος ἀπὸ τὰ συνήθως συμβαίνοντα στήν Ἑλλάδα, σκέφθηκα: «Ἀσφαλῶς, μετὰ τὸ Μνημόσυνο, μόνον ἐλάχιστοι θὰ ὑπάρχουν στὸν Ναό, γιὰ ν' ἀκούσουν τὸ κήρυγμα». Ἀλλὰ ἡ ἐκπληξίς ἦταν μεγάλη, ὅταν ἐγιναν ἡ Ἀπόλυσις καί ἡ Ἀκολουθία τοῦ Μνημοσύνου, χωρὶς κανεὶς ἀπὸ τὸ πυκνὸ ἐκκλησίασμα νὰ ἔχη μετακινήθῃ ἀπὸ τὴ θέσι του. Ὅλοι ἀνεξαιρέτως παρακολούθησαν τὸ θεῖο Κήρυγμα.

Τὴν ἴδια ἀκριβῶς ἐμπειρία εἶχαμε καί τὴν ἐπομένη Κυριακὴ, 4ῃ Φεβρουαρίου, στὸν Ἱ. Ναὸ τῆς Μεταμορφώσεως (Corona N. Ὑόρκης), ὁ ὁποῖος, μετὰ τὴν καταστροφὴ του ἐκ πυρκαϊᾶς, ἀνακαινίσθηκε μέ τίς φροντίδες τοῦ πατρὸς Βασιλείου Καψάλη, ὁ ὁποῖος μέ εἶχε καθηγητὴ στήν Ἀνωτέρα Ἐκκλησιαστικὴ Ἀκαδημία, στήν ὁποία δίδασκε ὁ γράφων ὅταν ἦταν Καθηγητὴς στὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης. Παρὰ τὸν βροχερὸ καιρὸ ὁ Ἱερὸς Ναὸς ἦταν γεμάτος ἀπὸ Ἕλληνες.

Καί τίς δύο Κυριακὲς χαρήκαμε τὴν ὠραία ἀτμόσφαιρα τῆς συγκεντρώσεως τῶν ἐκκλησιαζομένων μετὰ τὴ Θεία Λειτουργία γιὰ καφέ στὶς αἴθουσες πού εἶναι συνδεδεμένες μέ τοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς. Ἡ ἐπικοινωνία μας μαζί τους μᾶς ἐπεισεν, ὅτι γι' αὐτοὺς ὁ ἐκκλησιασμός εἶναι ὑπαρξιακὴ ἀνάγκη. Ὁ Ἱ. Ναὸς εἶναι τὸ ἐνοποιὸ κέντρο τῆς ζωῆς καί τῆς δράσεώς τους. Ἡ ζωντανὴ συμμετοχὴ τους στήν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας ἀποτρέπει τὸν κίνδυνον τοῦ ἀφελληνισμοῦ τους, διατηρεῖ τὴν ταυτότητα καί αὐτοσυνειδησία τους, καλλιμεργεῖ τὴν κοινωνικότητά τους, ἐξουδετερώνει τὸν κίνδυνον τῆς ἀλλοτριώσεως ἢ τῆς φυγῆς καί τῆς ἀποξενώσεως ἀπὸ τὰ διάφορα θεοδώρητα ἀγαθὰ τῆς πολιτικῆς μας παραδόσεως καί συντελεῖ, ὥστε

ἡ χριστιανικὴ ἐλπίδα νὰ ἐνεργοποιηθῆται καρποφόρως, πρωτοπορειακῶς καὶ ἐπαναστατικῶς στὴν ἀνακαινιστικὴ προσπάθεια τῆς ἐξυγιάνσεως τῶν πολιτιστικῶν δομῶν καὶ στὰ καταπληκτικὰ ἐπιτεύγματα τῶν Ἑλλήνων σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς τοῦ πολιτισμοῦ καὶ σὲ ὅλες τὶς πτυχὲς τοῦ δημοσίου βίου, πράγμα πού ἐξηγεῖ γιατί πολλοὶ Ὀρθόδοξοι Ἕλληνες εἶναι ἀνώτατα στελέχη τῶν Η.Π.Α. Στὴν Ἑλλάδα τὸ Χριστεπώνυμο πλήρωμα καμαρώνει τοὺς τελευταίους μῆνες τὸν ἐλληρικῆς καταγωγῆς πρέσβυ τῶν Η.Π.Α. κύριο Μιχαὴλ Σωτήρχο, ὁ ὁποῖος μαζί με τὴ σύζυγό του δὲν ὀμιλοῦν μόνον τὴν ἐλληνικὴ, ἀλλὰ καὶ δίδουν στοὺς Ἕλληνες τὸ παράδειγμα, ἐκκλησιαζόμενοι ἀνελλιπῶς εἰς διαφόρους Ἰ. Ναοὺς καὶ προσερχόμενοι τακτικῶς στὴν Θεία Κοινωνία. Καὶ στὴν Ἑλλάδα συνεχίζουν τὶς συνήθειές τους, πού εἶχαν στὴν Ἀμερικὴ, ὅπου μάλιστα ἦταν στενοὶ συνεργάτες τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἰακώβου καὶ προσέφεραν ποικίλες ὑπηρεσίες στὴν Ἰ. Ἀρχιεπισκοπὴ Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς. Εἶναι γνωστὸν, ὅτι ὁ πρέσβυς κ. Μ. Σωτήρχος ἦταν στὴν Ἀμερικὴ ἡγετικὸ μέλος Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων καὶ ἐμφύχωνε τὶς Κληρικολαϊκῆς Συνάξεις. Ὁ γράφων τὸν θαύμασε, ὅταν γνώρισε ἀπὸ κοντὰ τὴν λαμπρὴ συμβολή του στὴν τεραστία ἐπιτυχία τῆς ΚΖ' Κληρικολαϊκῆς Συνελεύσεως στὴ Νέα Ὑόρκη (1-5 Ἰουλίου 1984). Τότε Πρόεδρος μὲν τῆς Συνελεύσεως αὐτῆς ἦταν ὁ κ. Μ. Σωτήρχος, Συντονιστὴς δὲ ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Βοστώνης κ. Μεθόδιος.

Στὴν Ν. Ὑόρκη ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰακώβος, ἐκτὸς καὶ ἄλλων βιβλίων, μού προσέφερε τὸ θαυμάσιο καὶ καλλιτεχνικώτατο Ἡμερολόγιο τῆς Ἰ. Ἀρχιεπισκοπῆς του (Yearbook 1990), πού εἶναι ἀφιερωμένο στοὺς Πρωτοπόρους Ἕλληνες Μετανάστες τῆς Ἀμερικῆς, οἱ ὁποῖοι, ὅπως τονίζει ὁ Σεβασμιώτατος στὸν Πρόλογο, ἔστησαν ἀπανάφηλη καὶ πανσέβαστη Στήλη οὐρανόγγιχτη, χαμένη μέσ' στὰ σύννεφα. Τὴν ἔστησαν πέτρα - πέτρα ὁ μόχθος, ἡ ἀτέλειωτη δουλειά, ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἐννοια γιὰ τὸ καλὸ καὶ γιὰ τὸ μεγάλο. Ἦθελαν τὰ παιδιά τους νὰναὶ καλύτερα ἀπὸ αὐτοὺς. Ἦ Πατρίδα τους νὰ περφηανεύεται γιὰ τὶς ἐπιτυ-

χίες τους πού δὲν τὶς εἶχαν φτάσει. Καὶ τ' ὄνειρό τους νὰ ἀγγίξουν ἀκόμη πιὸ ψηλὰ τὸν οὐρανὸ τῆς ἀνάδειξης τὰ δουλευτάρικα χέρια τῶν παιδιῶν καὶ τῶν ἐγγονιῶν τους».

Τὸ εὐγενικό τους αὐτὸ ὄνειρο καὶ ὄραμα πραγματοποιήθηκε κι ἔτσι σήμερα, ὅπως σημειώνει ὁ παλαίμαχος θεολόγος κ. Βασίλειος Γ. Βασιλειάδης στὴν Εἰσαγωγή τοῦ ἐξαιρέτου αὐτοῦ Ἡμερολογίου, «πολλὰ ἄλλαξαν στὸ θέμα τῆς ζωῆς τῶν μεταναστῶν. Δὲν εἶναι ἀπλῶς Ἕλληνες ἀπόδημοι, εἶναι Ἑλληνοαμερικανοὶ πολῖται, με ὅλα τὰ δικαιώματα τοῦ πολίτου, με ὑψηλὸ ἐπίπεδο μορφώσεως, με ἑκατοντάδες, ἀν ὄχι καὶ χιλιάδες, ἐπιστήμονες, ἐκπαιδευτικούς καὶ πολιτικούς μέχρι τὰ προπύλαια τοῦ Λευκοῦ Οἴκου, με ἰσχυρὴ πολιτικὴ φωνή, με ζωντανὸ σύνδεσμο με τὴ γενέτειρα τῶν γονέων τους, με εὐεργετικὰ γι' αὐτὴν ἀποτελέσματα τῆς δράσεως τῶν ἐκπροσώπων τῆς δεύτερης καὶ τρίτης γενιάς...

» Ἀμετακίνητο ὅμως ἔμεινε καὶ θὰ μείνῃ τὸ βασικώτερο στοιχεῖο τῆς ὅλης οἰκογενειακῆς καὶ κοινοτικῆς ζωῆς καὶ δράσεως τῆς Ὁμογένειας, ὅπως τὸ ἔθεσαν με ἀξιοθαύμαστη διορατικότητά οἱ Πρωτοπόροι καὶ πάντα σ' αὐτὴ τὴ βάση οἰκοδόμησαν σὲ συνέχεια οἱ μεταγενέστεροι μετανάστες. Ἀπαραίτητη βέβαια ἡ διατήρηση τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας, τῶν ἐλληνικῶν σχολείων, τῶν ἐθνικῶν ἐθίμων, ἀπαραίτητοι οἱ Σύλλογοι, οἱ Ὁμοσπονδίες, οἱ Ὁργανώσεις, ὁ Ἑλληνοαμερικανικὸς Τύπος, ἀλλὰ ὁ πυρήνας τῆς ἐπιβιώσεως καὶ τῆς διαίωσισεως τῆς Ἑλληνορθοδόξου Ὁμογένειας θὰ εἶναι ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Κοινότης. Κάθε ἀπόπειρα πλαστογραφῆσεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ χαρακτῆρα τῆς Ἑλληνορθοδόξου Κοινότητος εἶναι καταδικασμένη σὲ ἀποτυχία. Ἡ Ὁμογένεια μόνον συσπειρωμένη γύρω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἡγεσία ἐπιβιώνει καὶ μόνον ἔτσι θὰ διαιωισθῆ καὶ θὰ θριαμβεύσῃ στὴν φιλόξενη αὐτὴ χώρα».

Στὸ ἐπόμενο τεῦχος θὰ παρουσιάσωμε τὸ τέλος τοῦ Ὀδοιπορικοῦ αὐτοῦ με μερικὲς ἀκόμη ἐντυπώσεις.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΝΙΚΑΝΟΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΕΙΜΗΛΙΟΦΥΛΑΚΙΟΝ ΑΥΤΗΣ(*)

451. (Ἀθήνησι 1878). Πολιτικὴ Γεωγραφία πρὸς χρῆσιν τῶν Γυμνασίων Ἑλληνικῶν Σχολείων καὶ Παρθεναγωγείων. Συναχθεῖσα ὑπὸ Μαργαρίτου Γ. Δήμιτσα, διευθυντοῦ ἑλληνικοῦ ἐκπαιδευτηρίου καὶ καθηγητοῦ τῆς Γεωγραφίας ἐν τῷ Ἀρσακείῳ καὶ ἐγκριθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδύσεως Ὑπουργείου. Μέρος Πρῶτον. Γεωγραφία τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου. Ἀθήνησι, τυπογραφεῖον «Ὁ Παλαμήδης» 1878.

Μέρος Δεύτερον. Γεωγραφία τῆς Εὐρώπης πλὴν τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου.

Διαστάσεων 0,21X0,14. Σελ. α-ι καὶ 1-236 καὶ 1-506.

452. (Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1874). Περὶ τοῦ ζητήματιος τῆς ἐν Ἀθῶν Ἱερᾷ Μονῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, ὑπὸ Φιλαλήδους. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1874.

Διαστάσεων 0,24X0,16. Σελ. 1-210. Βιβλιοδεσία χαρτόδετος.

453. (Ἐν Ἀθήναις 1871). Τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου τὰ σωζόμενα Ἀσκητικά, μετενεχθέντα εἰς τὴν λαλουμένην καθαρὰν ἑλληνικὴν γλῶσσαν παρὰ τοῦ ὀσιωτάτου ἱεροδιδασκάλου Καλλινίκου Παντοκρατορινοῦ. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Ἀγγ. Καραγιώτου καὶ Ζαῆ Γρουπάρη 1871.

Διαστάσεων 0,22X0,15. Σε. 1-502.

454. (Ἐν Ἀθήναις 1900). Ὁ Δεκάλογος, ἥτοι ὀμιλῖαι εἰς τὰς δέκα ἐπιτολάς, ὑπὸ Ἰγνατίου Μοσχάκη, καθηγητοῦ τῆς θεολογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου 1900.

Διαστάσεων 0,21X0,14. Σελ. 1-240.

Ἀνοθεν τοῦ τίτλου ὑπάρχει ἡ σφραγὶς «Ὁ ΠΕΤΡΑΣ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ». Ὁμοῦ δεμένα εἰς τὸν αὐτὸν τόμον τὰ κάτωθι τρία:

455. Λόγοι Ἐκκλησιαστικοὶ ὑπὸ Γεωργίου Σταματίου Λομβαρδά Ἰκαρίου σχολάρχου. Ἐν Ἐρμουπόλει Σύρου, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀδελφῶν Φρέρη 1896. Σελ. 1-108.

456. DISCOURS RELIGIEUX - PAR ED-

MOND DE PRESSENSE, PARIS 1859. Σελ. 1-356.

457. Μελέται καὶ Λόγοι Ἐκκλησιαστικοὶ ὑπὸ Ἰγνατίου Μοσχάκη, ὀφρητοῦ τῆς Θεολογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. Ἐκδίδεται δαπάνῃ Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Ἀδελφῶν Περερῆ 1883. Σελ. 1-564. Εἰς τὴν πρῶτην σελίδα ὑπάρχει ἡ σφραγὶς «Ὁ ΠΕΤΡΑΣ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ».

458. (Ἐν Ἀθήναις 1859). Τὰ περὶ τῆς Αὐτοκεφάλου Ἀρχιεπισκοπῆς τῆς πρώτης Ἰοστινιανῆς Ἀρχίδος καὶ Βουλγαρίας. Ὑπὸ Μ. Γ. Δήμιτσα. Ἐν Ἀθήναις, τύποις καὶ Βιβλιοπωλείῳ Π. Α. Σακελλαρίου 1859.

Διαστάσεων 0,21X0,14. Σελ. 1-108.

Εἰς τὸν αὐτὸν τόμον ὁμοῦ δεμένα τὰ κάτωθι δύο:

459. Περὶ τῆς Κανονικῆς δικαιοδοσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου ἐπὶ τῆς Βουλγαρίας. Σελ. 1-204. Ἐλλείπει ὁ συγγραφεὺς καὶ λοιπὰ στοιχεῖα.

460. Τὰ ἐν τῇ ἁρμονίᾳ περὶ τοῦ Βουλγαρικοῦ ζητήματιος. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τύποις Ἀρμονίας 1866. Σελ. 1-182.

461. (Ἐν Ἀθήναις 1850). Ἑλληνικὴ Χροστομάθεια ἢ Συλλογὴ τεμαχίων ἐκ τῶν δοκιμῶν ἑλλήνων πεζογράφων καὶ ποιητῶν. Ἐκδοσις τετάρτη κατὰ τὸ ἐν τρίτον ἐπανηθεῖσα καὶ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας διορθωθεῖσα, ὑπὸ Σ. Α. Βυζαντινοῦ καὶ Α. Ρ. Ραγκαβῆ. Δαπάναις Ἀνδρέου Κορομηλά. Τόμος πρῶτος. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τῆς τυπογραφίας Ἀνδρέου Κορομηλά 1850.

Διαστάσεων 0,21X0,14. Σελ. 1-252.

462. (Ἐν Ἀθήναις 1883). Λόγοι Εὐαγγελικοὶ ἐκφωνηθέντες κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐν Κερκύρα, Πειραιεῖ καὶ Ἀθήναις, ὑπὸ Α. Ν. ΑΡΝΟΛΑ. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς Ἀθηναΐδος 1883.

Διαστάσεων 0,20X0,13. Σελ. α-η καὶ 1-424.

463. Ὁμοῦ δεμένον καὶ τὸ παράλληλον, Ἰωνᾶ Κίνγ, Ὁμιλῖαι ἐκφωνηθεῖσαι κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀδελφῶν Περερῆ, Ἀθήναι, 1880. Σελ. 1-516.

464. (Ἐν Ἀθήναις 1877). Νέα ἀποκαλύψεις, Δημητρίου Ἀριστάρχου Βέη, μετ' ἀπο-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 188 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5 τεύχους.

δεικτικῶν ἐγγράφων περὶ τῆς συνγεῶς καὶ ἀνάνδρου δολοφονίας δηλητηριάσεως καὶ ἀποτυφλώσεως, ὧν ἐγένετο, φεῦ, θῦμα κατ' Ἀπρίλιον 1874 ἐν Κωνσταντινουπόλει. Καὶ περὶ τοῦ ἀτίμου σφειρευομένου ἀπάσης τῆς πατρικῆς καὶ ἀτομικῆς του περιοσίας ὑπὸ τῶν ἐπαράτων οἰκείων του καὶ τῶν μισαρῶν συνενόχων των, ἦτοι τῶν παρ' ἡμῖν πανσλαβιστικῶν Ἰησουϊτικῶν καὶ Ἰσλαμικῶν Κομητιῶν. Φυλλάδιον Α'. Ἐν Ἀθήναις. Τυπογραφεῖον Ἑλληνικῆς Ἀνεξαρτησίας 1877.

Διαστάσεων 0,21X0,15. Σελ. 1-192.

Ὁμοῦ δεμένα τὰ τεύχη Β' καὶ Δ' καὶ τὸ Βουλγαρικὸν ζήτημα, αἱ πλεκιάναι τοῦ Πανσλαβισμοῦ ἐν Ἀνατολῇ, ὑπὸ Δημητρίου Ἀριστάρχου Βέη. Ἐν Ἀθήναις, Τυπογραφεῖον Ν. Γ. Πάσσαρη 1875, σύνολον σελίδων 576.

465. Γ ε ω γ ρ α φ ί α, ὑπὸ Α. Πολυζωΐδου εἰς τόμους 2.

Τόμος Α'. Σελ. α-ιη καὶ 1-476.

Τόμος Β'. Σελ. 1-750. Διαστάσεων 0,21X0,13.

466. (Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1859). Τ α μ ε ῖ ο ν Ὁ ρ θ ο δ ο ξ ί α ς, διαλαμβάνον ονροπικῶς περὶ Θεοῦ, περὶ Πίστεως, περὶ ἐρμηνείας καὶ χρήσεως τῶν ἐπιτὰ Μυστηρίων, τῶν Δέκα Ἐντολῶν, καὶ τῶν χορημοιότητων τῆς Ἱερᾶς Ἐκκλησίας ἐθιμοταξιῶν, καὶ ἄλλων τινῶν χρειωδεστέρων ὁδηγιῶν πρὸς πάντα Ὁρθόδοξον Χριστιανόν. Πονηθὲν μὲν ἐν πρώτοις εἰς ἀπλουτέραν φράσει καὶ συντεθὲν κατ' ἐρωτησκόριον ὑπὸ τοῦ πανιερωτάτου τε καὶ ἔλλογιμοτάτου ἐπισκόπου Καμπανίας Κυρίου Κυρίου Θεοφίλου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων. Δίς δὲ μέχρι τοῦδε τυπωθὲν καὶ ἐξανηλθὲν, τρίτην ἤδη φορὰν ἐκδίδεται, μεθ' ὅσης οἶον τε ἐπιδιορθώσεως, ὑπὸ Ἐδαγγελιοῦ Μισαηλίδου, ἀδεία τῆς Δημοσίου ἐκπαιδεύσεως, τόμος Α' ἐν Κωνσταντινουπόλει 1859, τυπογραφεῖον Ἐδαγγελιοῦ Μισαηλίδου.

Διαστάσεων 0,21X0,14. Σελ. 1-102. Βιβλιοδεσία χαρτόδετος.

Τόμος Β'. Σελ. 1-100.

467. (Ἐν Βενετίᾳ 1872). Ε ὑ γ ε ν ί ο υ τ ο ῦ Β ο υ λ γ ά ρ ε ω ς, Θεολογικόν, νῦν τὸ πρῶτον ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμ. Ἀγαθαγγέλου Δοντοπούλου ἐφημερίου τῆς ἐν Βιέννῃ τῶν Ὁρθόδοξων ὁμογενῶν Κοινότητος. Ἐν Βενετίᾳ τόποις τοῦ χρόνου 1872.

Διαστάσεων 0,21X0,14. Σελ. α-οδ καὶ 1-616. Βιβλιοδεσία δερματόδετος.

468. (Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1868). Κ α π π α δ ο κ ι κ ά, ἦτοι Δοξίμιον ἱστορικῆς περιγραφῆς τῆς

Ἀρχαίας Καππαδοκίας καὶ ἰδίως τῶν ἐπαρχιῶν Καισαρείας καὶ Ἰκονίου ὑπὸ Ν. Σ. Ρίζου τοῦ ἐκ Συνασοῦ τῆς Καππαδοκίας. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐκ τοῦ τυπογραφείου «Ἡ Ἀνατολή», Ἐδαγγελιοῦ Μισαηλίδου 1856.

Διαστάσεων 0,18X0,12. Σελ. α-ι καὶ 1-150.

Ὁμοῦ δεμένον εἰς τὸν αὐτὸν τόμον: Ὁ Ἀηλιπιόμενος Σόζυγος, Κομωδία ἔμμετρος εἰς πράξεις τρεῖς, ὑπὸ Δημοσθένους Κ. Μισοιζῆ. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τόποις Ι. Α. Βρετιοῦ 1868. Σελ. 1-88.

469. (Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ). Π ά ν τ ι α ι ν ο ς, Ἐβδομαδιαῖον παράρτημα τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Φάρον. Τόμος Δεύτερος. Ἔτος Δεύτερον. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου 1909 - 1910.

Διαστάσεων 0,24X0,16. Σελ. Β' τόμος 1-1096.

Τόμος Τρίτος ἔτος τρίτον 1911 σελ. 1-832.

Τόμος Τέταρτος ἔτος τέταρτον 1912 σελ. 1-832.

Τόμος Πέμπτος ἔτος πέμπτον 1913 σελ. 1-832.

470. (Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1853). Ἐ κ κ η σ ι α σ τ ι κ ῆ Ἰ ο τ ι ο ρ ί α, Μελετίου Ἀθηνῶν Μητροπολίτου. Συγγραφεῖσα μὲν ἑλληνιστί, μετὰ δὲ τὴν τελευταίαν τοῦ Συγγραφέως ἐκδοθεῖσα χυδαῖστί τὸ πρῶτον εἰς τρεῖς τόμους, ἐπανεξηθεῖσα δὲ καὶ τετάρτῳ ὑπὸ Γ. Βενδότου, ἥδη δεύτερον διασκευασθεῖσα ἐπὶ τὸ καθαρώτερον ὕφος καὶ ἰσιον ἀναγκαίως ἐπιστασίας καὶ διορθώσεσι πλουτισθεῖσα ὑπὸ Κ. Εὐθυβούλου καθηγητοῦ τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῇ Μ. τοῦ Γένους Σχολῆ. Ἐκδίδεται διηρημένη ὡσαύτως εἰς τσσαρας τόμους ὑπὸ Ν. Ἀδαμίδου τῇ ἐγκρίσει τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Τόμος Πρῶτος. Ἐν Κωνσταντινουπόλει παρὰ τῷ ἐκδότη καὶ βιβλιοπώλῃ Ν. Ἀδαμίδῃ 1853.

Διαστάσεων 0,22X0,16. Σελ. α-μη καὶ 1-326.

471. (Ἐν Ἀθήναις 1885). Σ υ μ β ο υ λ ε υ τ ι κ ὸ ν Ἐ γ χ ε ι ρ ῖ δ ι ο ν περὶ φυλακῆς τῶν πέντε αἰσθήσεων τῆς τε φαντασίας, τοῦ νοῦς καὶ τῆς καρδιάς καὶ ποῖαι εἰσιν αἱ οἰκείαι τοῦ νοῦς ἡδοναί. Συντεθὲν ἐπιδιορθωθὲν παρὰ τοῦ ἀοιδίμου Νικοδήμου Μοναχοῦ Ἀγιορείτου. Ἐκδίδεται ἤδη ἐπεξεργασμένον τὸ δεύτερον ὑπὸ Σωφρονίου Μοναχοῦ Ἀγιορείτου, ἐκ Παιδεστοῦ Κεχαγιόγλου. Ἐν Ἀθήναις, τυπογραφεῖον καὶ βιβλιοπωλεῖον Σπρω. Κουσουλίνου 1885.

Διαστάσεων 0,23X0,16. Σελ. 1-240. Βιβλιοδεσία δερματόδετος.

472. (Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1865). Τ ὸ ἔ θ ν ο δ ὄ ξ α σ τ ο ν ἔ ρ γ ο ν, ἦγουν ποῖον ἔργον δύναται γὰρ δοξάζει τοὺς νῦν ἑλληνας ὑπὲρ πάντα τῆς Γῆς τὰ ἔθνη. Ἐξηγηθὲν ἐν τρισὶν ὁμιλίαις. Ἐν μέσῳ τῆς ἐν Ταταούλοις Φιλεκπαιδευτικῆς Ἀδελφότητος. Ὑπὸ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΕΥΣΙΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΙΒΑΝΟΝ

Ἐπὶ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σ ε ρ α φ ε ί μ, ἐστάλη πρὸς τοὺς Προκαθημένους τῶν Ὁρθοδόξων καὶ λοιπῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν ἡ ἀκόλουθος ἐπιστολή:

Ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Ἐνῶ παρήλθεν ἤδη 45ετία ἀπὸ τῆς λήξεως τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, ἡ πολυπόθητος διὰ τοὺς λαοὺς εἰρήνη δὲν ἔχει παγιωθῆ πλήρως εἰς τὸν κόσμον. Εἰς ὠρισμένας μάλιστα περιοχάς, ὡς ἡ ἀνατολικὴ λεκάνη τῆς Μεσογείου, ἔχουν ἐγκατασταθῆ μόνιμοι ἐστίαι πολεμικῶν συρράξεων καὶ ἀναταραχῶν. Εἰδικώτερον εἰς τὸ ἔδαφος τοῦ Λιβάνου αἱ συγκρούσεις ἔχουν ἐπεκταθῆ καὶ μεταξὺ αὐτῶν τούτων τῶν Χριστιανῶν καὶ παριστάμεθα μάρτυρες θλιβερῶν γεγονότων, ὅπου τὸ ἀνθρώπινον αἷμα ρέει ποταμηδὸν καὶ ἡ ἀνθρωπίνη ζωὴ ἔχει καταστῆ τὸσον ἐπισηφάλης, ὥστε κύματα προσφύγων νὰ διαχέωνται πρὸς τὴν Κύπρον, τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀφρικήν.

Πιστεύομεν, ἀγαπητὲ ἀδελφέ, ὅτι ἡ εἰρήνευσις εἰς τὴν περιοχὴν δὲν ἀποτελεῖ καθῆκον μόνον τῶν πολιτικῶν, οἱ ὅποιοι ἄλλωστε μέχρι στιγμῆς οὐδὲν τὸ μόνιμον ἐπέτυχον, ἀλλὰ ἴσως περισσότερον ἡμῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ἐπιβάλλεται νὰ ἀναπτύξωμεν πρωτοβουλίας, διὰ τὴν ἐπίτευξιν ὀριστικῆς λύσεως. Παρακαλοῦμεν, ἐπὶ τούτοις, Ὑμᾶς ὅπως ἐνώσητε μεθ' ἡμῶν φωνὴν συμπαραστάσεως καὶ διαμαρτυρίας πρὸς τοὺς Διεθνεῖς Ὀργανισμούς, ἀλλὰ καὶ νὰ προβῶμεν εἰς τὰς ἐνεργείας ἐκεῖνας, τὰ ὁποίας θὰ κρίνωμεν ἀπαραιτήτους διὰ τὴν παγίωσιν εἰρήνης εἰς Λίβανον καὶ τὴν ἀνακούφισιν τοῦ ἀποδεκατιζομένου Λιβανικοῦ λαοῦ. Βέβαιοι ὄντες διὰ τὴν συναντίληψιν σας, διατελῶ μετ' ἐνθέριμον εὐχῶν ἐπὶ ταῖς ἐγγιζούσαις πασχάλιοις ἑορταῖς καὶ τῇ Ἀναστάσει τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις ἐσταυρώθη καὶ ἔχυσε τὸ Τίμιον Αὐτοῦ αἷμα διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς Ἀνθρωπότητος.

Διάπυρος πρὸς Κύριον εὐχέτης

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Α. Μακράκη. Ἐξεδόθη δαπάνη τῆς Ἀδελφότητος πρὸς γνῶσιν τοῦ Πανελληνίου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τυπογραφεῖον τῆς «Ὁμονοίας» 1865.

Διαστάσεων 0,20X0,13. Σελ. 1-170.

Ὁμοῦ δεμένα εἰς τὸν αὐτὸν τόμον τὰ ἐξῆς δύο:

473. Π ι κ ρ ἂ ἡ ἄ λ ἡ θ ε ι α, ἡ κατ' ἀντίθεσιν τῆς ὁσημέραι ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς ἀξιοσημείωτης ἐξωτερικῆς πολυτελείας καὶ μεγαλοπρεπειᾶς, ἐλάττωσις τοῦ θεοῦ ἐσωτερικοῦ διακόσμου, ὑπὸ Ἰωάννου Μ. Ραπτόχου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκ τοῦ τυπογραφείου «Ὁ Βύζας» 1860. Σελ. 1-52.

474. Ἐ κ π α ι δ ε υ τ ι κ ἂ καὶ Ἐκκλησιαστικά, ὑπὸ Β. Α. Καλλιφρονος, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1867. Σελ. 1-302.

475. (Ἐν Κερκύρα 1862). Σ τ ο ι χ ε ῖ α Ἀ ρ ι θ μ η τ ι κ ῆ ς Θεωρητικῆς καὶ Πρακτικῆς ὑπὸ Σ. Μανάρη, καθηγητοῦ τῶν Μαθηματικῶν παρὰ τῇ ἐν Ἰωαννίνοις Ζωομαίᾳ Σχολῇ. Ἐκδόσις Δευτέρα. Ἐν Κερκύρα, τυπογραφεῖον Ἐρμῆς, Ἀντωνίου Τερεζάκη 1862.

Διαστάσεων 0,20X0,13. Σελ. 1-230. Βιβλιοδεσία χαρτόδετος.

476. (Ἐν Ἀθήναις 1864). Ἐ π ι τ ο μ ῆ ἐκ τῶν προφητανακτοδαβιτικῶν Ψ α λ μ ῶ ν ἀπάνθι-

σμα διαφόρων κατανυκτικῶν εὐχῶν περιέχον καὶ τὰς θεολογικὰς καὶ πρὸς θεῖον ἔρωτα εὐχὰς τοῦ ἱεροῦ Ἀθροσίνου ἐπισκόπου Ἰπλῶνος, ὧν ἐν τῷ τέλει λόγος τις περὶ μετάνοίας καὶ ἐν τῷ τέλει λόγος ἕτερος περὶ ἀρχιερωσύνης. Τύποις μὲν ἐκδοθέντα διὰ δαπάνης τοῦ Παναγιωτάτου καὶ Θειωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίου Κυρίου Νεοφύτου. Ἐπιμελῶς δὲ διορθωθέντα παρὰ τοῦ ἐν Μοναχοῖς Νικοδήμου εἰς κοινὴν τῶν ὀρθοδόξων ὠφέλειαν (ἐν ἔτει 1799). Ἐν τῷ τοῦ Πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως Τυπογραφείῳ, νῦν δὲ ἐκδίδεται δαπάνη τῶν Ἀδελφῶν Κωνσταντίνου καὶ Ἀγαθοκλέους Ν. Ἰγγλέζη Σκοπελιτῶν. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Δ. Ἀθ. Μαυρομαμάτη 1864.

Διαστάσεων 0,22X0,14. Σελ. α-κ καὶ 1-228. Βιβλιοδεσία χαρτόδετος.

477. (Λιπρία 1901). Ἡ ρ ο δ ό τ ι α υ ἱστορικοῦ βιβλίου 9 τόμος Β'. Ἐκδόσις LIPSIAN 1901 IN AEDIBUS B./G. TEUBNERI MCM I καὶ ἕτερον ἀντίτυπον ἐκδόσεως Μ. Ι. Σαλιβίτζου 1915.

Διαστάσεων 0,17X0,11. Σελ. 1-XLV III καὶ 1-422.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Γρεβενῶν ΣΕΡΓΙΟΣ

Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΝ ΑΞΩΜΗΣ

Τὴν πρωτὴν τῆς 9ης Ἰανουαρίου 1990, ὁ Μακ. Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς κ.κ. Παρθένιος, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Θεοφ. Ἐπίσκοπον Βαδουλῶνος κ. Πέτρον, Πατριαρχικὸν ἐν Καίρῳ Ἐπίτροπον καὶ τὸν Πανσο. Ἀρχιμ. κ. Νεῖλον Κωνσταντίνου, ἐφημέριον τοῦ Ἱ. Ν. Ὑπεραγίας Θεοτόκου Ἡλιουπόλεως Καίρου, πραγματοποιοῦν ἐπίσημον ἐπίσκεψιν εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Ἀξώμης, ἐφθασαν εἰς τὸ Διεθνὲς Ἀεροδρόμιον τῆς Ἀντίς - Ἀμπέμπα.

Κατόπιν ἐνεργειῶν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀξώμης κ. Πέτρου, μὲ τοὺς ἀρμοδίους φορεῖς τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας, τῶν Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων τῆς Ἀντίς - Ἀμπέμπα καὶ τοῦ Τζιμπουτί, τοῦ Προξένου τῆς Ἑλλάδος εἰς Τζιμπουτί, τοῦ Πατριαρχείου τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας, τῶν Ἐκπροσώπων τῶν Κυβερνήσεων Αἰθιοπίας καὶ Τζιμπουτί, εἶχε καταρτισθῆ τὸ σχετικὸν πρόγραμμα τῶν ἐπισκέψεων καὶ ἐπαφῶν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου, τὸ ὁποῖον καὶ ἐφαρμυσθὲν ἐθεωρήθη λίαν ἐπιτυχές.

* * *

Εἰς τὸ Ἀεροδρόμιον τῆς Ἀντίς - Ἀμπέμπα, ὑπεδέχθησαν τὸν Μ. Πατριάρχην καὶ τὴν τιμίαν Συνοδείαν Του, ὁ Μακ. Πατριάρχης τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας κ.κ. Μερκούριος μετὰ Μελῶν τῆς Ἱ. Συνόδου, ἑκπρόσωπος τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Αἰθιοπίας, οἱ Πρόεδροι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Αἰγύπτου κ. Νικ. Καπελλάρης καὶ κ. ISKANDAR ROBERT, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Ἀντίς - Ἀμπέμπα κ. Θεόδ. Ἀσημακόπουλος μετὰ τοῦ Κοινοτικῆ Συμβουλίου, τὸ Δ. Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου «Ὀλυμπιακός», οἱ Δ' νταί τῶν Ἑλληνικῶν Ἐκπαιδευτηρίων μετὰ Καθηγητῶν καὶ Διδασκάλων, μαθηταὶ τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων μὲ ἐθνικὰς ἐνδυμασίας, ἀρκετοὶ πάροιχοι, ὀφφικιοῦχοι τοῦ Πατριαρχείου Αἰθιοπίας, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην κ. Πέτρον καὶ ὁ Ἐφημέριος Παν. Ἀρχιμ. κ. Χρυσόστομος Μπαρμπέρης.

Παρὰ τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἐπίσκεψις ἐγένετο διὰ τὰς Ἑλληνικὰς Κοινότητας, ἐν τούτοις ἀπεδόθη μεγάλη τιμὴ καὶ σοβαρὰ σημασία εἰς αὐτὴν ἀπὸ τοῦ Πατριαρχείου τῆς Ἀδελφῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰς Κυβερνήσεις τῆς Αἰθιοπίας καὶ τοῦ Τζιμπουτί. Ἐγένετο ἡ παρουσίασις ἀπὸ τὸν οἰκτεῖον Μητροπολίτην ὄλων τῶν παρισταμένων. Εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν ἐπισήμων εἰς

θερμὴν ἀτιμόσφαιραν, ὁ Μακ. Πατριάρχης Αἰθιοπίας καλῶς ὤρισε τὸν Μακ. Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας μὲ θερμὰ λόγια καὶ ἔντονον ἀγάπην καὶ συνωμίλησαν ἐπ' ὀλίγον.

Εἰς τὴν συνέχειαν ὁ Μακ. Πατριάρχης Αἰθιοπίας κ. Μερκούριος παρέλαβεν εἰς τὸ αὐτοκίνητόν του τὸν Μακ. Πατριάρχην κ. Παρθένιον καὶ σχηματισθείσης τῆς πομπῆς, προηγούμενων μοτοσυκλετιστῶν τοῦ Κράτους, τὸν ὠδήγησε μέχρι τὸ Μητροπολιτικὸν Μέγαρον Ἀξώμης, ὅπου καὶ ἀπεχαιρετίσθησαν.

Ὁ Μακ. Πατριάρχης καὶ ἡ συνοδεία Του κατέλυσαν εἰς τὸ Μ. Μέγαρον.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας, ὁ Μακ. Πατριάρχης κ.κ. Παρθένιος μετὰ τῆς Συνοδείας Του, εἰς τὴν ὁποίαν δεδαίως προστεθήσαν καὶ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Πέτρος καὶ ὁ Πανσο. Ἀρχιμ. κ. Χρυσόστομος, ἐπεσκέφθη τὸν Μακ. Πατριάρχην Αἰθιοπίας κ. Μερκούριον εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, ὁ ὁποῖος τὸν ἀνέμενε μετὰ Μελῶν τῆς Ἱ. Σ. καὶ κληρικῶν Του, ἔξωθι τοῦ Πατριαρχείου. Εἰσήλθον εἰς τὴν αἴθουσαν τελετῶν τοῦ Πατριαρχείου, ὅπου προσεφέρθησαν ἀναψυκτικὰ καὶ ἐγένετο ἐγκάρδιος συζήτησις.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Μακ. Πατριάρχης κ. Παρθένιος μὲ τὴν Συνοδείαν του μετέβησαν εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Φρουμεντίου καὶ προσεκύνησαν, ἐνῶ περὶ ὥραν 6.30' μ.μ. ἐπεσκέφθη ἐπισήμως τὴν Κοινορικὴν Ἐπιτροπὴν καὶ τὸ Διοικ. Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου «Ὀλυμπιακός», εἰς τὰ Κοινωτικά Γραφεῖα, ὅπου τὸν ὑπεδέχθησαν τὰ Συμβούλια, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος κ. Θεόδ. Ἀσημακόπουλον, ὁ ὁποῖος προσεφώνησε τὴν Α.Θ.Μ. τὸν Πατριάρχην κ. Παρθένιον.

Ὁ Μακαριώτατος ἀπήντησε μὲ λόγια ἀγάπης καὶ καλοσύνης καὶ πατρικοῦ ἐνδιαφέροντος. Συνεχάρη τὰ Συμβούλια, διὰ τὸ ἔργον ποῦ ἐπιτελοῦν. Ἀνεφέρθη εἰς τὴν πραγματικότητά τῶν δυσκόλων χρόνων καὶ κρίσιμων ἐποχῶν, ποῦ διέρχονται, λόγῳ τῆς ὀριστικῆς ἐπογκρατίσεως πολλῶν ἀδελφῶν μας, καὶ τοῦ φθίνοντος πλέον, σημαντικοῦ ἄλλοτε, ἑλληνικοῦ στοιχείου. Ἐδῶκε κουράγιον, ἀνεπτέρωσε τὸ ἠθικὸν τῶν ὀλίγων, ἵνα μὴ λησμονοῦν τὰ παλαιὰ καὶ ὅτι ἔχουν δημιουργήσει καὶ αὐτοὶ καὶ ἑκεῖνοι ποῦ ἔφυγον, εἴτε εἰς τὸν Οὐρανόν, εἴτε εἰς τὴν Πατρίδα, εἴτε ἄλλοῦ, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν παράδοσιν καὶ τὴν ἱστορίαν ὄλων καὶ ἀπὸ τὰ μνημεῖα

πού ἀκόμη ὑψώνονται, νά ἀντλοῦν θάρρος καί νά συνεχίζουσαν τήν πορείαν των κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, διὰ τὸ μέλλον. Ὑπάρχουσαν προϋποθέσεις πού ἴσως δελπιώσουσαν τήν σημερινήν κατάστασιν κάποτε, καί τότε ἡ σημερινή ὀπισθοφυλακή, θά προσφέρει μετὰ τὸν σημερινὸν ἀγῶνα τῆς, πλουσίαν προσφορὰν εἰς τὸ μέλλον.

Ἡ ἐπίσημος ἐπίσκεψις συνεχίσθη ἀπὸ τῆς ἐπομένης, κατὰ τὸ ἀκόλουθον Πρόγραμμα:

ΤΕΤΑΡΤΗ 10.1.1990

09.15': Ἐπίσκεψις εἰς τὸ Κοιμητήριον τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος. Προσκύνημα εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν Ἁγίου Γεωργίου. Τρισάγιον ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ἀξιώμης κυροῦ Νικολάου.

10.15': Ἐπίσκεψις εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Πρεσβεΐαν, τὸν Ἐξοχώτατον Πρέσβυν τῆς Ἑλλάδος κ. Νικόλαον Καπελλάρη.

10.45': Ἐπίσκεψις εἰς τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος.

12.30': Ἐπίσκεψις εἰς τὴν Αἰγυπτιακὴν Πρεσβεΐαν, τὸν Ἐξοχώτατον Πρέσβυν τῆς Αἰγύπτου κ. ROBERT ISKANDER.

13.15': Ἀνεπίσημον Γεῦμα εἰς Μητροπολιτικὸν Μέγαρον.

18.30': Ἐπίσκεψις τοῦ Διοικ. Συμβουλίου τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος εἰς τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην, εἰς Μητροπολιτικὸν Μέγαρον.

20.00': Ἀνεπίσημον Δεῖπνον εἰς Μητροπολιτικὸν Μέγαρον.

ΠΕΜΠΤΗ 11.1.1990

07.45': Ἀναχώρησις ἀπὸ τὸ Μητροπολιτικὸν Μέγαρον δι' ἀεροδρόμιον.

09.00': Ἀναχώρησις ἀπὸ Ἀεροδρόμιον Ἀντίς - Ἀμπέμπα διὰ Τζιμπουτί, μέσῳ Ντίρι - Ντάουα.

11.00': Ἀφίξις εἰς Τζιμπουτί. Ἐπίσημος ὑποδοχή.

12.00': Ἀφίξις καὶ ἐγκατάστασις εἰς Ἐνοδοχεῖον SERATON.

12.45': Γεῦμα εἰς κατοικίαν τοῦ Ἐντιμοτάτου Προξένου καὶ Προέδρου Ἑλληνικῆς Κοινότητος κ. Σπύρου Κομνηνάκη.

18.00': Προσκυνηματικὴ ἐπίσκεψις εἰς Ἱ. Ναὸν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης. Ἐν συνεχείᾳ ἐπίσκεψις Πόλεως. Ἐπίσκεψις εἰς οἰκίαν κ. ANDRÉ CUTRUM.

20.00': Δεῖπνον εἰς κατοικίαν τοῦ Ἐντιμοτάτου Προξένου τῆς Ἑλλάδος κ. Σπύρου Κομνηνάκη.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 12.1.1990

08.30': Πατριαρχικὴ Θεία Λειτουργία εἰς Ἱ. Ναὸν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης.

11.00': Ἐπικοινωνία μετὰ τὴν Ἑλληνικὴν Παροικίαν, ἔξωθεν τοῦ Πρεσβυτερίου, εἰς τὸν περίβολον.

12.45': Γεῦμα εἰς οἰκίαν κ. Προξένου.

18.00': Ἐπίσκεψις εἰς τὴν Αἰθιοπικὴν Ἐκκλησίαν. Ἐπίσκεψις εἰς οἰκίαν κ. Ἀνέστη Κορωσατζιάν.

20.00': Ἐπίσημον Δεῖπνον ὑπὸ τοῦ Ἐντιμοτάτου Προξένου τῆς Ἑλλάδος κ. Σπ. Κομνηνάκη, εἰς τὴν κατοικίαν του.

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 13.1.1990

09.30': Ἐπίσκεψις εἰς τὸν Ἐξοχώτατον Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας τοῦ Τζιμπουτί κ. HASSAN GOULED APIDON, εἰς τὸ ἀνάκτορον τῆς Προεδρίας.

10.30': Ἐπίσκεψις εἰς τὸν Ἐξοχώτατον Πρωθυπουργὸν τοῦ Τζιμπουτί κ. HAMADA BARKAS. Ἐπίσκεψις εἰς Ἐπισκοπὴν Ρ) Καθολικῆς Ἐκκλησίας.

12.30': Γεῦμα εἰς οἰκίαν κ. Προξένου.

19.00': Δεξίωσις ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος, εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ Προέδρου κ. Σπ. Κομνηνάκη. Προσκεκλημένοι Κυβερνητικοὶ Ἐκπρόσωποι, Ἐκκλησιαστικοὶ Ἀρχαί, Διπλωματικὸν Σώμα καὶ Ἑλληνικὴ Παροικία.

ΚΥΡΙΑΚΗ 14.1.1990

07.15': Ἀναχώρησις ἐκ τοῦ Ἐνοδοχείου SERATON, δι' ἀεροδρόμιον.

08.30': Ἀναχώρησις ἀπὸ Τζιμπουτί ἀεροπορικῶς.

09.30': Ἀφίξις εἰς Ἀεροδρόμιον Ἀντίς - Ἀμπέμπα.

10.15': Πατριαρχικὴ Θεία Λειτουργία εἰς Ἱερὸν Ναὸν Ἁγίου Φρουμεντίου.

12.30': Ἀφίξις εἰς Μητροπολιτικὸν Μέγαρον. Γεῦμα ἀνεπίσημον.

18.30': Δεξίωσις τῆς Ἑλληνικῆς Παροικίας, ἀπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ἀξιώμης κ. Πέτρον, πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου, εἰς τὸ Μητροπολιτικὸν Μέγαρον.

ΔΕΥΤΕΡΑ 15.1.1990

08.00': Ἀναχώρησις, δι' ἐπίσκεψιν εἰς τὰ Ἱδρύματα τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ Ζοάι, τῆς Ἐπαρχίας Σόα τοῦ ἐλληνομαθοῦς Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Γρηγορίου. Ἐπιστροφή, μετὰ δίωρον παραμονὴν ἐκεῖ.

19.30': Ἐπίσημον δεῖπνον ὑπὸ τοῦ Ἐντιμοτάτου Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Ἀντίς - Ἀμπέμπα κ. Θ. Ἀσημακοπούλου, εἰς τὴν κατοικίαν του.

ΤΡΙΤΗ 16.1.1990

08.30': Ἐπίσκεψις εἰς Σομπατά, τὸ Οἰκοτροφεῖον καὶ Ὁρφανοτροφεῖον Θηλέων τοῦ Πατριαρχείου τῆς Ἐκκλησίας Αἰθιοπίας.

10.45': Ἐπίσκεψις εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Σχολὴν «Ἅγιος Παῦλος» τῆς Ἐκκλησίας τῆς Αἰθιοπίας.

13.00': Γεῦμα ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Αἰθιοπίας, εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας.

14.30': Ἐπιστροφή εἰς τὸ Μητροπολιτικὸν Μέγαρον.

18.30': Δεξίωσις ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀξώμης κ. Πέτρου, πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου κ. Παρθενίου, εἰς τὸ Μητροπολιτικὸν Μέγαρον, προσκεκλημένων τῶν Ἐκπροσώπων τοῦ Αἰθιοπικοῦ Κράτους, τῆς Ἐκκλησίας τῆς Αἰθιοπίας, τοῦ Διπλωματικοῦ Σώματος ἐν Ἀντίς - Ἀμπέμπα, τῶν Ἐκπροσώπων τῶν Διεθνῶν Ὄργανισμῶν καὶ Ὄργανώσεων, καὶ Ἐκπροσώπων τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ἀρμενικῆς Παρουσίας.

ΤΕΤΑΡΤΗ 17.1.1990

09.00': Ἐκκλησιασμός εἰς Ἱ. Ναὸν Ἁγίου Φρουμεντίου, ἐπὶ τῇ Ἱερᾷ Μνήμῃ, τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἁγίου Ἀντωνίου.

10.00': Ἐπίσκεψις εἰς Ὑπουργεῖον Ἐκκλησιαστικῶν Ὑποθέσεων.

12.30': Ἐπίσημον γεῦμα εἰς Μητροπολιτικὸν Μέγαρον, πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου καὶ τῆς τιμίας Συνοδείας του, τῶν Ἐξοχωτάτων Πρέσβειων τῆς Ἑλλάδος κ. Νικ. Καπελλάρη καὶ Αἰγύπτου κ. Ρομπέρ Ἰσκανδάρ, τοῦ Ἐντιμοτάτου Προξένου τῆς Ἑλλάδος ἐν Τζιμπουτί κ. Σπ. Κομνηνάκη, τοῦ Ἀξιοτίμου Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Ἀντίς - Ἀμπέμπα κ. Θεοδ. Ἀσημακοπούλου.

18.00': Ἐπίσκεψις εἰς Α. Θ. Μακαριότητα εἰς Ἱ. Μητρόπολιν τοῦ Διοικ. Συμβουλίου τοῦ Συλλόγου «Ὀλυμπιακός».

19.30': Ἐπίσημον δεῖπνον ὑπὸ τοῦ Ἐξοχωτάτου Πρέσβους τῆς Ἑλλάδος κ. Νικολάου Καπελλάρη καὶ τῆς ἐριτίμου συζύγου του πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου κ. Παρθενίου, εἰς τὴν πρεσβευτικὴν κατοικίαν.

ΠΕΜΠΤΗ 18.1.1990

09.00': Ἐκκλησιασμός εἰς Ἱ. Ναὸν Ἁγίου Φρουμεντίου, ἐπὶ τῇ Ἱερᾷ Μνήμῃ τῶν ἐν ἁγίοις Πατέρων ἡμῶν Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας.

12.30': Ἐπίσημον γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου κ. Παρθενίου καὶ τῆς τιμίας Συνοδείας του, ὑπὸ τοῦ Ἐξοχωτάτου Πρέσβους τῆς Αἰγύπτου κ. Ρομπέρ Ἰσκανδάρ καὶ τῆς ἐριτίμου συζύγου του, εἰς τὴν Πρεσβευτικὴν κατοικίαν.

19.00': Δεξίωσις εἰς Πρεσβεῖαν Καναδᾶ πρὸς τιμὴν Ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχῶν τοῦ Καναδᾶ.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 19.1.1990

(Ἑορτὴ Θεοφανείων τῆς Ἐκκλησίας Αἰθιοπίας)

07.45': Ἀφιξεις εἰς τὸν χώρον τῆς ἑορτῆς, ἐν ὀπαίθρῳ. Παρακολούθησις ἑορτῆς.

11.00': Ἐπιστροφή - ἀφιξεις εἰς Μητροπολιτικὸν Μέγαρον. Γεῦμα.

17.30': Συνάντησις μὲ τὴν Α. Χάρिता τὸν Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Καντερμπουρίας, τὸν Γενικὸν Γραμματέα τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, τὸν Ἐπίσκοπον Καναδᾶ, Πρόεδρον τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ Διαλόγου μετὰ τῶν Ὁρθοδόξων, εἰς Πρεσβεῖαν Ἀγγλίας.

18.00': Εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ Πρέσβους τῆς Ἀγγλίας δεξίωσις, πρὸς τιμὴν τῆς Αὐτοῦ Χάριτος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῆς Καντερμπουρίας καὶ Πριμᾶτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας DR. ROBERT RUN-CIE.

20.00': Δεῖπνον εἰς Ἱερὰν Μητρόπολιν.

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 20.1.1990

Πρωῖνόν ἐλεύθερον. Διάφοροι ἰδιωτικαὶ ἐπισκέψεις εἰς τὸν Μακαριωτάτον Πατριάρχην εἰς Ἱ. Μητρόπολιν.

12.30': Ἀνεπίσημον γεῦμα εἰς τὸ Πρεσβυτέριον.

16.30': Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης κ. Παρθένιος μετὰ τῆς τιμίας Συνοδείας του, ἐδέχθη εἰς τὸ Μητροπολιτικὸν Μέγαρον, τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Αἰθιοπίας κ. Μερκουρίου μετὰ μελῶν τῆς Ἱ. Συνόδου. Προσεφέρθη τίτον κ.λπ.

20.00': Δεῖπνον εἰς Ἱ. Μητρόπολιν.

ΚΥΡΙΑΚΗ 21.1.1990

09.10': Ἐκκλησιασμός εἰς Μητροπολιτικὸν Ἱ. Ναὸν τοῦ Ἁγίου Φρουμεντίου καὶ ἀποχαιρετισμός τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Παρουσίαν.

10.20': Ἀφιξεις εἰς Μητροπολιτικὸν Μέγαρον.

11.15': Ἀναχώρησις διὰ τὸ Ἀεροδρόμιον.

12.15': Ἐπιθίβωσις εἰς ἀεροσκάφος τῆς ETHIOPIAN AIR LINE καὶ ἀναχώρησις διὰ Κάιρον.

† Ὁ Ἀξώμης ΠΕΤΡΟΣ

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΑΘΙΕΡΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ*

3. Οἱ διὰ τοῦ ἑλληνορωμαϊκοῦ κράτους τοῦ Μ. Κωνσταντίνου δημιουργηθέντες νέοι παράγοντες.

Ἡ ὑπό τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ἀναγνώρισις τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὡς τῆς ἐπισημοῦ θρησκείας τοῦ ἀχανοῦς ἑλληνορωμαϊκοῦ κράτους, ἐπέτρεψεν τὴν ἐλευθέραν ἀνάπτυξιν τῆς χριστιανικῆς εἰκονογραφίας. Μεγάλην πρόκλησιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ταύτην ἀπέτελεσαν οἱ ἀπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου καὶ ἐφ' ἐξῆς ἀνευρεθέντες μεγαλοπρεπεῖς ναοί, τῶν ὁποίων αἱ ἐκτεταμέναι ἐσωτερικαὶ ἐπιφάνειαι ἀφ' ἑαυτῶν προεκάλουν τὴν διακόσμησίν των, ἰδίᾳ εἰς τοὺς ἁγίους Τόπους τῆς Παλαιστίνης, ἐκεῖ ἀκριβῶς ὅπου ἔστησαν οἱ πόδες τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς Θεοτόκου, τῶν Ἀποστόλων, κ.λπ. βιβλικῶν προσώπων, δι' εἰκόνων τῶν ἀγιογραφικῶν θεμάτων. Τοῦτο ἐσήμαινε συγχρόνως καὶ τὴν ἐπίσημον εἴσοδον τῶν ἱερῶν εἰκόνων εἰς τοὺς ναοὺς, τοὺς ἀποκλειστικοὺς χώρους τῆς καθημέραν θείας λατρείας.

Εἰς τὴν Παλαιστίνην ἡ εἰκονογράφησις τῶν ὑπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου καὶ τῆς μητρὸς του Ἀγίας Ἐλένης ναῶν ἔγινε μόνον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ αὐτοκράτορος τούτου, παρὰ τὴν πρὸς τοῦτο ἀγαθὴν πρόθεσιν τοῦ ἰδίου, διότι ἠμποδίσθη ὑπὸ τοῦ ἐμπίστου συμβούλου του, διὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ θέματα, Εὐσεβίου, ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης. Οὗτος ὑπῆρξε πρᾶγματι σφοδρὸς πολέμιος τῆς χρήσεως, τῆς τιμῆς καὶ τῆς προσκυνήσεως τῶν ἱερῶν εἰκόνων. Τῆς ἐχθρότητός του ταύτης πρὸς τὰς ἱερὰς εἰκόνας τρανῆ ἀπόδειξις εἶναι ἡ σωζομένη ἐπιστολή του πρὸς τὴν βασίλισσαν Κωνσταντίαν, ἀδελφὴν τοῦ Μ. Κωνσταντίνου καὶ σύζυγον τοῦ συναυτοκράτορος Λικινίου. Ἡ Κωνσταντία δι' ἐπιστολῆς τῆς ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Εὐσεβίου τὴν προμήθειαν εἰκόνας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξ ἐκείνων αἱ ὁποῖαι, ὡς ἠκούετο, ὑπῆρχον εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς Παλαιστίνης. Τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην τῆς βασίλισσας ὁ Εὐσεβίος ἐκάκισε σκαιῶς διὰ τῆς πρὸς αὐτὴν γραπτῆς ἀπαντήσεώς του²².

Β'. Οἱ ἐσωεκκλησιαστικοὶ παράγοντες.

Ἦδη ἀπὸ τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρόνων διάφοροι παράγοντες ἐπέβαλλον τὴν χρῆσιν, τὴν τιμὴν

καὶ τὴν προσκύνησιν τῶν ἱερῶν εἰκόνων, καθ' ὑπαγόρευσιν ἐξ ἴσου τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς καθημέραν ζωῆς καὶ πράξεως τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Παρατηρεῖται ἐν πρώτοις ὅτι ἡ διὰ τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου ραγδαία διάδοσις τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὰς χώρας τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως εἶχεν ὡς ἄμεσον συνέπειαν τὴν προβολὴν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς Παναγίας, τῶν Ἀποστόλων, καὶ τῶν ἄλλων προσώπων τῆς πρώτης Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Οἱ κατὰ πόλεις νέοι χριστιανοὶ ἐπεθύμουν σφοδρῶς νὰ ἀκούσουν πᾶσαν πληροφориαν καὶ ἀκριβῆ περιγραφὴν περὶ τῆς μορφῆς καὶ τοῦ σωματικοῦ παραστήματος τῶν ἱερῶν τούτων προσώπων τῆς πίστεώς των. Τὸ βιβλίον τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων (2, 5-12) ὁμιλεῖ περὶ ὄλων ἐκείνων τῶν Ἑλληνιστῶν Ἰουδαίων, τῆς ἀνὰ τὸν κόσμον διασπορᾶς, οἱ ὅποιοι ἔζησαν κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα ἐκείνου τὰ τῆς καταδίκης, τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ οἱ ὅποιοι ἐπανελθόντες εἰς τὰς ἀνὰ τὸν κόσμον χώρας τῆς μονίμου διαμονῆς των μετέφεραν τὸ ὀλιγώτερον τὰ μηνύματα τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς Πεντηκοστῆς. Δι' αὐτῶν προπαρεσκευάσθη ἐν πολλοῖς ὁ ἐθνικὸς κόσμος νὰ δεχθῆ τὸ διὰ τῶν Ἀποστόλων κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου. Πρέπει δὲ νὰ θεωρηθῆ βέβαιον ὅτι οἱ πάντες θὰ ἠρώτων τοὺς Μαθητὰς τοῦ Χριστοῦ περὶ τῶν ἐξωτερικῶν χαρακτηριστικῶν τῆς μορφῆς καὶ τοῦ παραστήματός Του καὶ τῆς Παναγίας Μητρὸς Του. Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, προεξοφλῶν τὸ γενικὸν τοῦτο ἐνδιαφέρον τῶν ἐξ ἔθνῶν χριστιανῶν λέγει: «Τίς οὐκ ἂν καὶ τὸ πρόσωπον ἠθέλησεν ἀπλῶς ἰδεῖν καὶ τὸ στόμα τὸ τοιαῦτα φθεγγόμενον; Οὐδὲ γὰρ θαυματουργῶν ἦν θαυμαστὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ φαινόμενος ἀπλῶς πολλῆς ἔγεμε Χάριτος. Καὶ τοῦτο ὁ Προφήτης δηλῶν ἔλεγεν ὁ ὠραῖος κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων»²².

Τὸ φυσικὸν τοῦτο ἐνδιαφέρον τῶν ἀπανταχοῦ χρι-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 194 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5 τεύχους.

22. Ὁρα Χρυσόστομος, ὁμιλία ΚΖ', β' εἰς τὸν Ματθαῖον. Migne E.P. 57, 346A.

στιανῶν συνιστᾷ ὁπωσδήποτε τὸν πρῶτον ἐσωεκκλησιαστικὸν παράγοντα ἐμφανίσεως καὶ διαδόσεως τῶν πρώτων ἱερῶν εἰκόνων. Ἐντεῦθεν ἐπιτρέπεται νὰ διατυπωθῆ καὶ ἡ τολμηρὰ μὲν, πλὴν ὅμως λίαν πιθανὴ γνώμη, κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ ὑπὸ τῆς ἱστορικῆς παραδόσεως χαρακτηριζόμεναι εἰκόνες τῆς θρεφοκρατούσης Θεομητορος, ὡς εἰκόνες τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, εἶχον καθαρῶς ἱεραποστολικὸν χαρακτήρα. Ὡς γνωστόν, ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ὑπῆρξε συνοδὸς καὶ συνεργάτης τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἰς τὰς περιοχὰς τῆς Συρίας, τῆς Μ. Ἀσίας, τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ρώμης. Τὸ κοινὸν ἐρώτημα πρὸς αὐτοὺς πάντων τῶν χριστιανῶν τῶν περιοχῶν τούτων, περὶ τῆς μορφῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας Μητρὸς Του, ἠνάγκασαν τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν μεγίστην ἀξίαν μιᾶς οἰασοδήποτε πραγματικῆς εἰκόνος τοῦ Κυρίου καὶ τῆς Παναγίας, διὰ τὸ ἱεραποστολικὸν ἔργον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Οὐδεὶς δὲ δύναται νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἐστερεῖτο τοῦ καλλιτεχνικοῦ χαρίσματος τῆς ἀπεικονίσεως προσώπων. Διὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν σημασίαν εἶχεν ἡ κοινὴ ἐπιθυμία τῶν χριστιανῶν νὰ ἴδουν κάποιαν εἰκόνα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου. Τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην ἔχον ὑπ' ὄψει ὁ Ἰωάννης ὁ Λαμασκηνὸς παρατηρεῖ: «Ἐ γ ὦ ἐ π ε ἰ ἄ ν θ ρ ω π ὅ ς ε ἰ μ ι κ α ἰ σ ῶ μ α π ε ρ ἰ κ ρ ε ἰ μ α ἰ, π ο θ ῶ κ α ἰ σ ω μ α τ ἰ κ ῶ ς ὀ μ ι λ ε ἰ ν κ α ἰ ὀ ρ ᾶ ν τ ᾶ ἄ γ ι α ᾽ σ υ γ κ α τ ᾶ θ η θ ἰ μ ο ι τ ῶ τ α π ε ι ν ῶ φ ρ ο ν ἡ μ α τ ἰ ὁ ὑ ψ η λ ὅ ς...»²³.

Τὸ θέμα βεβαίως τῶν εἰκόνων τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ ἔχει κατὰ πολὺ προβληματίσει τοὺς ἱστορικοὺς καὶ τοὺς θεολόγους ἐρμηνευτὰς τῆς ἰσχυρᾶς ταύτης ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως. Καὶ τοῦτο διότι αἱ περὶ αὐτῆς πρῶται γραπτὰ πληροφορία ἀνάγονται εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ στ' αἰῶνος²⁴. Πλὴν ὅμως, ὡς ἤδη ἐτονίσθη, ἡ περὶ αὐτῶν ἐκκλησιαστικὴ παράδοσις εἶναι πολὺ ἰσχυρά. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (787) περιέβαλε ταύτην μὲ τὸ κῦρὸς τῆς. Εἰς τὴν πα-

ράδοσιν ταύτην ὑπάρχει ὁπωσδήποτε ἀκριβὴς ἱστορικὸς πυρήν. Κατ' αὐτόν, ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς πρέπει νὰ εἶχε καὶ τὸ χάρισμα τοῦ εἰκονίζειν πρόσωπα, θέλων δὲ νὰ ἀνταποκριθῆ εἰς τὴν σφοδρὰν ἐπιθυμίαν τῶν κατὰ πόλεις καὶ χώρας χριστιανῶν ἐξωγράφειν εἰς τὴν πρώτην κατάλληλον εὐκαιρίαν τὴν Παναγίαν, τὴν εἰκόνα τῆς ὁποίας καὶ ἐπεδείκνυν εἰς τοὺς χριστιανούς. Πάντως δὲν πρέπει νὰ ᾔσαν αἱ ὁποιαδήποτε εἰκόνες τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ ἔργα ἐρασιτεχνικῆς ἀπασχολήσεως, ἀλλὰ ἱεραποστολικῆς ἀνάγκης. Δὲν ἀποκλείεται δὲ ἡ ἀνάγκη αὕτη νὰ ὑπῆρξεν ἡ ἀφορμὴ τῆς στενοτέρας γνωριμίας τοῦ Λουκᾶ μετὰ τῆς Θεοτόκου. Ἐκεῖνης δηλαδὴ τῆς γνωριμίας, τὴν ὁποίαν προϋποθέτουν αἱ ὑπ' αὐτοῦ μόνου, ἐκ τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν, παρεχόμεναι εἰς τὸ Εὐαγγέλιόν του πληροφορίαί, περὶ τοῦ γεγονότος τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ τῆς ἐγκυμοσύνης τῆς Θεοτόκου, τοῦ ὕμνου αὐτῆς πρὸς τὸν Θεόν, τῆς εἰς Βηθλεὲμ ἀπογραφῆς τῆς μετὰ τοῦ μνήστορος Ἰωσήφ, καὶ τῆς ἐκεῖ παρθενικῆς γεννήσεως τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ Τῆς, τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ, κ.λπ. (Λουκ. 1,34 - 2,52).

Λαμπρὰ εὐκαιρία μιᾶς τόσοσ προσωπικῆς ἐπαφῆς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ μετὰ τῆς Θεοτόκου παρεῖχεν ἡ διετία τῶν ἐτῶν 58-60, ὅτε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος παρέμενε δέσμιος εἰς τὰς φυλακὰς τῆς Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, ἐν ἀναμονῇ τῆς μεταφορᾶς του εἰς Ρώμην, διὰ νὰ δικασθῆ ἐκεῖ ἡ ὑπόθεσις του ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, τοῦ ὁποίου ἐπεκαλέσθη τὸ ὄνομα, ὡς ρωμαῖος πολίτης, καὶ διασωθῆ οὕτως ἀπὸ τὰς ἐγκληματικὰς διαθέσεις τῶν κατ' αὐτοῦ ἐξαγριωθέντων ἐκπροσώπων τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Συνεδρίου. Κατὰ τὴν διετίαν ταύτην, ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς εὐρίσκειτο πλησίον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, διὰ νὰ τὸν συνοδεύσῃ κατὰ τὸ ταξίδιον του εἰς Ρώμην, ἐκινεῖτο δὲ καθ' ὄλον τὸ διάστημα τοῦτο μετὰ τῆς Καισαρείας καὶ Ἱεροσολύμων. Ἐρωτᾶται κατὰ πόσον ἔξῃ ἀκόμη τότε ἡ Θεοτόκος. Πληροφορίας σχετικὰς περὶ τοῦ θανάτου τῆς ἔχομεν μόνον ἀπὸ τὰ Ἀπόκρυφα κείμενα. Πάντως, ἐὰν ἔξῃ τότε, πρέπει νὰ ἦτο 74 - 75 ἐτῶν, ὅπερ καὶ τὸ πιθανώτερον. Διότι ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πλέον θετικῶν δεδομένων τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, ὁ θάνατος τῆς Θεοτόκου τοποθετεῖται μετὰ τὴν Ἀποστολικὴν Σύνοδον (49 - 50) καὶ πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀδελφοθεοῦ Ἰακώβου (63).

Ἡ διάδοσις τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὡς παράγων ἐμφανίσεως καὶ καθιερώσεως τοῦ θεσμοῦ τῶν ἱερῶν εἰκόνων, ὡς ἐξυπακούεται, ἐπέβαλε κατὰ κύριον λόγον τὴν κατασκευὴν καὶ πρὸς τοῦτο χρῆσιν τῶν εἰκόνων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Διὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν τοῦτο

23. Ὁρα Δ α μ α σ κ η ν ο ὦ, μν. ἔργ. Λόγος Α'. Migne E.Π. 94, 1264C.

24. Ὁ Θεόδωρος Ἀναγνώστης (†527) παρέχει τὴν πρώτην γραπτὴν πληροφορίαν. Κατ' αὐτήν, ἡ αὐτοκράτειρα Εὐδοκία, ἡ σύζυγος Θεοδοσίου τοῦ Β' (408-450), ἠγόρασεν εἰς Ἱεροσόλυμα εἰκόνα τῆς Παναγίας ἀποδιδομένην εἰς τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν, τὴν ὁποίαν καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὴν αὐτοκράτειρα Πουλχερίαν, τὴν σύζυγον τοῦ Μαρκιανοῦ (450-457). Κατὰ δὲ Σ υ μ ε ῶ ν α τ ὸ ν Μ ε τ α φ ρ α σ τ ἦ ν (†960), «Πρῶτος οὗτος (ὁ Λουκᾶς) κηρῶ καὶ χρώμασι βάψας, ἐν εἰκόνι τιμᾶσθαι μέχρι καὶ νῦν παρέδωκεν, ὡς περ οὐκ ἀρκοῦν εἶναι νομίζων, εἰ μὴ καὶ δι' εἰκόνας καὶ τύπον ἐντυγχάνει τοῖς ποθομένοις, ὅπερ φιλίας θερμοτάτης ἐστὶ τεκμήριον». ὅρα Migne E.Π. 115, 1136A-B. πρβλ. Ν ι κ η φ ὀ ρ ο υ Κ α λ λ ἰ σ τ ο υ, Ἐκκλ. Ἱστορία ΙΕ', 14. Migne E.Π. 147, 44A.

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΑΙ ΚΑΙ ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑ ΤΟ ΕΘΝΟΣ*

Τὰ ἀνωτέρω δίδουν, ὡπωςδήποτε, τὸ μέτρον τῆς συμβολῆς τῶν Τριῶν πνευματικῶν ἡγεμόνων τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους εἰς τὸ νὰ ἐπιτύχῃ ἡ φιλόστοργος μήτηρ τοῦ Ἐκκλησία εἰς τὸν ἐθνικῶς σωτήριον ρόλον τῆς. Γίνεται δὲ ἀντικληπτὸν πόσον εὐεργετικὴν ἐπιρροὴν ἤσκησαν αὐταὶ αἱ σπυδαϊστάται καὶ ἱεραὶ μορφαὶ τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ εἰς τὴν μόρφωσιν τῶν Διδασκάλων τοῦ Γένους καὶ εἰς τὴν ἐμπνευσίν των μετὰ τὰ Ἑλληνοχριστιανικὰ ἰδεώδη, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀναβάπτισιν αὐτοῦ τοῦ Γένους καὶ τῶν τέκνων του εἰς τὰ ζεῖδωρα ταῦτα ἰδεώδη του, εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ του φρονήματος καὶ τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ του ἤθους, ὥστε νὰ διατηρηθῇ ἄσβεστος εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἡρωικοῦ δεσμώτου Ἑλληνοὺς ὁ πῶτος καὶ ἡ φλόγα τῆς ἐλευθερίας καὶ νὰ χαλυβδωθῇ ἡ θέλησις του πρὸς ἐπιτευξίν τῆς ἀντιπάσης θυσίας. Καὶ ὅταν ἡ ἀμετάκλητος ἀπόφασις τοῦ ὑποδούλου Ἔθνους νὰ ἀποτινάξῃ τὸν ζυγὸν τοῦ τυράννου ἔφθασεν εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῆς, εἶναι πολὺ ἐνδεικτικὴ ἡ παρουσία τῶν δύο μεγεθῶν, Χριστιανισμοῦ καὶ Ἑλληνισμοῦ, ἐνηρμοισμένων εἰς τὸ συγκλονιστικώτατον σύνθημα ὄλων τῶν ἀδῶλων ἀγωνιστῶν τῆς ἀνεξαρτησίας: «Γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστιν τὴν ἀγίαν καὶ τῆς πατρίδος τὴν ἐλευθερίαν»¹¹³, μετὰ τὸ ὅποιον καὶ κατῴρθωσαν τὸ θαῦμα τῆς Ἑθνικῆς Παλιγγενεσίας.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 197 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 6 τεύχους.

113. Τὸ ἱερώτατον καὶ ἡρωϊκώτατον τοῦτο σύνθημα τῶν ὑπὲρ ἐλευθερίας τοῦ Ἔθνους ἀγωνιστῶν ἐκληροδοτήθη εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τοὺς τελευταίους ὑπερασπιστὰς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διότι ὅπως ἀναφέρει ὁ ΚΩΝΣΤ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ, μν. ἔργ., βιβλ. Δέκατον τρίτον, σελ. 464, παραθέτων τοὺς ἐμπνευσμένους λόγους τοῦ τελευταίου Βυζαντινοῦ Ἀυτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Παλιολόγου πρὸ τῆς θυσίας. «Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ περιεστώτες ἀνεβόησαν ἀποθάνωμεν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος».

ἦτο ἀδύνατον, καθόσον ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶχε πλέον ἀναληφθῆ εἰς οὐρανοῦς. Εἰς τὸν ζωγράφον τοῦτον Εὐαγγελιστὴν παρῆχτο ἡ καλυτέρα δυνατὴ λύσις διὰ τῆς φιλοτεχνήσεως τῆς Θεοτόκου βρεφοκρατούσης, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς εἰκόνας ἐκείνης τοῦ Πέρσου ζωγράφου, τοῦ συνοδεύσαντος τοὺς τρεῖς Μάγους, ὡς προαναφέρθη, κατὰ τὴν ἄφιξίν των εἰς Βηθλεέμ. Διὰ τῆς εἰκόνας τῆς βρεφοκρατούσης, παρῆχοντο βεβαίως τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ διειδυτοῦς βρέφους Ἰησοῦ, συγχρόνως δὲ καὶ ἡ ἐκ τῆς Ἀγίας

Τὰ πρὸς τιμὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν πτωχὰ ἐκκλησιάκια τῆς ἐποχῆς τῆς τουρκοκρατίας, διάσπαρτα εἰς τὴν ἑλληνικὴν γῆν, δηλώνουν τὸν πλοῦτον καὶ τὸ βάθος τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ ὑποδούλου Γένους πρὸς τοὺς Τρεῖς μεγάλους διδασκάλους καὶ φωτιστὰς καὶ ἐμπνευστὰς του, ὑπογραμμίζουσι δὲ τοὺς ἀκαταλύτους στοιχοὺς πνευματικοῦ δεσμοῦ του πρὸς τοὺς ὑπερόχους πνευματικοὺς του ἡγεμόνας καὶ πατέρας του.

Καὶ ἦτο ἀναμενόμενον ὅτι τὰ ἔργα τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐσυνέχισαν νὰ μορφώνουν Ἑλληνοχριστιανικῶς καὶ ἀναλόγως νὰ ἐμπέσουν καὶ τὴν «χρυσὴν ἐλπίδα» τοῦ νεοσυστάτου Ἑλληνικοῦ κράτους, ἀφοῦ συμπεριλαμβάνοντο εἰς τὰ διδασκτικὰ βιβλία, τὰς γνωστὰς μας «Ἐγκυκλοπαιδείας» καὶ «Χρηστομαθείας» μέχρι καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰῶνος μας. Οἱ γονεῖς καὶ οἱ ἐπιφανεῖς διδάσκαλοι τῶν πρεσβυτέρων ἀπὸ μᾶς μετὰ αὐτὴν τὴν Ἑλληνοχριστιανικὴν Παιδείαν ἐγαλοῦχθησαν¹¹⁴. Μετὰ αὐτὰ τὰ ὑψηλὰ Ἑλληνοχριστιανικὰ ἰδεώδη ἠνδρώθησαν καὶ προσέκοψαν, ὥστε νὰ δυνηθοῦν νὰ συμβάλουν καὶ εἰς τὴν προκοπὴν τοῦ Ἔθνους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν ὑποδούλων ἀδελφῶν των καὶ εἰς τὴν προάσπισιν τῆς Ἑθνικῆς ἀνεξαρτησίας. Καὶ μετὰ αὐτὰς τὰς ἱεράς Ἑλληνοχρι-

114. Πρβλ. ὅσα μετὰ νοσταλγίας μελαγχολικῶς ἐνθυμεῖται, ἐκφωνῶν τὸν κληρικὸν του, ὁ διαπρεπὴς φιλόλογος Ἀκαδημαϊκὸς ἀείμνηστος ΧΑΡΙΤΩΝ Χ. ΧΑΡΙΤΩΝΙΔΗΣ, Λόγος εἰς τοὺς Τρεῖς Ἱεράρχας, Θεσσαλονίκη 1936, ἰδίᾳ σελ. 3 ἐξ., ἐπικρίνων αὐστηρῶς τὴν ἐκπαίδευσιν, ἡ ὁποία «ἐξωστράκισεν» ἀπὸ τὰ σχολικὰ βιβλία «τοὺς σεπτοὺς ἱεράρχας», τοὺς αὐτοὺς ὡς μνηστῆς ἐσπούδασεν. Ὡς γνωστὸν, ἐκεῖνον ἦτο τὸ πρῶτον βῆμα διὰ νὰ ἐπικυρωθῆ εἰς τὰς ἡμέρας μας ὁ ἀέξοστρακισμὸς καὶ τῆς κλασσικῆς γραμματείας.

Παρθένου Θεομήτορος ἐνανθρώπησις τοῦ Τιοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Οὕτω πρέπει νὰ κατανοηθῆ καὶ ἡ παράδοσις κατὰ τὴν ὅποιαν ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἐφιλοτέχνησεν εἰκόνας καὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ²⁵.

(Συνεχίζεται)

ΜΑΡΚΟΣ Α. ΣΙΩΤΗΣ

Ὅμοτ. Καθηγητῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

25. Ὁρχ Ἀνδρέου Κρήτης, Περὶ τῆς τῶν ἁγίων εἰκόνων προσκυνήσεως. Migne E.P. 97, 1304B.

στιανικάς παραδόσεις μᾶς ἐγαλούχησαν καὶ μᾶς ἀνέ-
ορεψαν.

«Δι' αὐτὸ ἡ ἐορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν εἶναι
ταυτοχρόνως καὶ ἐορτὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος
καὶ ἐορτὴ τῆς ἑλληνικῆς πατρίδος» δικαίως ἐπιση-
μαίνει ὁ γνωστὸς διαπρεπὴς Καθηγητὴς καὶ Ἀκαδη-
μαϊκός, πρ. Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρα-
τείας καὶ πρ. Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας
κ. Μιχαὴλ Στασιόπουλος εἰς ἀντίστοιχον πανηγυρι-
κὸν τοῦ λόγου.¹¹⁵

Ἡ ἀφήγησις περὶ τῆς καθιερώσεως τῆς τόσο
σπουδαίας κοιτῆς καὶ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐορτῆς
ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ὑπαρξίς της καὶ ἡ ἐπὶ τόσους αἰῶνες
ἀδιάκοπος μέχρι σήμερον καὶ ἐπιτωπάτη, ὅπως θὰ
ἴδωμεν, παρουσία της εἰς τὸν ἔθνικόν μας βίον, ὑπο-
γραμμίζουν αὐτὸν τὸν ἰδιαιτέρου χαρακτῆρα της ἀλλὰ
καὶ τὸ βαθύτερον νόημά της. Πρωτίστως ὅμως ἐπι-
βεβαιώνουν, κατὰ τρόπον πανηγυρικόν, τὴν ἐξαιρε-
τικὴν αἴγλην καὶ τὴν ἀάλογον σημασίαν, πού ἔκτοτε
εἶχαν οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ Ἔθνους
τῶν Ἑλλήνων, ἐπιμαρτυροῦν δὲ συγχρόνως καὶ ὅσα
εἶδομεν ὅτι στοιχειοθετοῦν αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν αἴγλην
των καὶ τὴν τόσο ἐπιβλητικὴν σημασίαν των.

Συμφώνως λοιπὸν πρὸς τὸ Συναξάριον τῆς ἐορ-
τῆς¹¹⁶, πού προφανῶς διασώζει ἀξιοπίστους παραδό-
σεις, κατὰ τὰ τέλη τοῦ 11ου αἰῶνος (7 δηλ. ὀλοκλή-
ρους αἰῶνας μετὰ τὴν ἐκδημίαν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν)
ἐξέσπασε μέγας φιλολογικὸς πόλεμος μετὰ τῶν λο-
γίων τῆς ἐποχῆς περὶ τοῦ ποῦς ἀπὸ τοὺς Τρεῖς των
εἶναι ὁ μεγαλύτερος εἰς σπουδαιότητα. Ἡ τόσο ἐντο-
νος διαμάχη τῆς πνευματικῆς ἡγεσίας τοῦ Βυζαντίου
ταχέως ἐπέξετάθη καὶ μετὰ τὸ λαοῦ, μὲ ἀποτε-
λεσμα νὰ δημιουργηθεῖν ἀντιστάθως τρεῖς ἀτιμα-
χόμεναι παρατάξεις θαυμαστῶν: οἱ «Ἰωάννιται»
τῶν θιασωτῶν τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου, οἱ «Βασι-
λεῖται» τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καὶ οἱ «Γρηγορίται»
τοῦ Γρηγορίου Θεολόγου. Ἡ φιλονικία παραταίνεται
καὶ ἡ ἀλληλοπροσέγγισις τῶν ἀντιμαχομένων μερί-
δων ἐφαίνεται ἀδύνατος. Τότε εἰς τὸν λογιώτατον καὶ
ἐνάρετον Ἐπίσκοπον Εὐχαΐτων Ἰωάννην τὸν Μαυ-
ρόπου¹¹⁷ ἐνεφανίσθησαν ὄχι εἰς ὄνειρον, ἀλλὰ ἐνῶ

διετέλει εἰς ἐγρήγορσιν καὶ οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι μαζί
καὶ μὲ φωνὴν μίαν ἐδήλωσαν ὅτι ἐκεῖνοι εἶναι ἀχώ-
ριστοι καὶ οὐδεὶς των ὑπερέχει τῶν δύο ἄλλων. Ὑπέ-
δειξαν δὲ εἰς αὐτὸν νὰ συστήσῃ μίαν κοινὴν καὶ τῶν
Τριῶν μαζί ἐορτὴν, ὥστε νὰ καταπαύσῃ ἡ διαμάχη
καὶ νὰ εἰρηνεύσῃ ὁ κόσμος. Ἀπὸ τότε (11ος αἰ.)¹¹⁸
καθιερώθη ἡ κοινὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐορτὴ, εἰς
τὴν ὕμνογραφίαν τῆς ὁποίας τονίζεται ὅτι «οὐκ ἔστι
δευτερεῖον ἐν τοῖς τρισίν»¹¹⁹, παραλλήλως πρὸς τὰς
ἤδη ὑφισταμένας χωριστὰς ἐορτὰς τῆς μνήμης ἑνὸς
ἐκάστου. Ἐγκωμιαστῆς των καὶ πρῶτος ὕμνογρά-
φος τῆς νεοσυστάτου ἐορτῆς ὑπῆρξεν αὐτὸς ὁ πολὺ
δόκιμος ποιητὴς Ἰωάννης ὁ Μαυρόπουλος, πού τοὺς
ἐχαρακτήρισε μάλιστα «Τρίτην Διαθήκην»¹²⁰, τοὺς
ἐτοποθέτησε δηλαδὴ ἀμέσως μετὰ τὴν Παλαιὰν καὶ
τὴν Καινὴν Διαθήκην!

Ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς κατέρας του παρέλαβε
τὴν ἐορτὴν ὁ ὑπόδουλος Ἑλληνισμός, πού, συμφώνως
πρὸς ὅσα διεπιστώσαμεν διὰ τὴν σημασίαν τῶν Τριῶν
Ἱεραρχῶν, ἰδιαίτερος κατὰ τοὺς τόσο χαλεποὺς χρό-
νους τῆς Τουρκοκρατίας, εἶναι πολὺ εὐλογον διατι
προσέδωκεν εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν ἑορτασμόν τους

τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (5 Ὀκτωβρίου) (εἰς ΘΗΕ, τόμ.
7 στ. 4-6), Ἀθῆναι 1965, ὅπου καὶ σχετικὴ βιβλιογραφία.
Καὶ ὁ διαπρεπὴς ἐρευνητὴς τῆς Βυζαντινῆς Γραμματικῆς Ν.
Τωμδάκης παραθέτει τοὺς συγκινητικὸς στίχους τοῦ Ἰωάν-
νου πρὸς τὸν Δικαιοκρίτην Σωτῆρα ὑπὲρ τῶν ἀρχίων Ἑλλή-
νων συγγραφέων, πού δεικνύουν καὶ τὴν βαθυτάτην κλασι-
κὴν παιδείαν του ἀλληλένδετον πρὸς τὴν βαθυτάτην οἰκείωσιν
τοῦ τῶν ἔργων τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν:

«Εἶπερ τινὰς βούλοιο τῶν ἀλλοτρίων
τῆς σῆς ἀπειλῆς ἐξελέσθαι, Χριστέ μου,
Πλάτωνα καὶ Πλούταρχον ἐξέλοιο μοι·
ἄμφο γὰρ εἰσι καὶ λόγον καὶ τὸν τρόπον
τοῖς σοῖς νόμοις ἔγγιστα προσπεφυκότες,
εἰ δ' ἠγνόησαν ὡς Θεὸς σὺ τῶν ὄλων,
ἐνταῦθα τῆς σῆς χρηστοτάτης δεῖ μόνον,
δ' ἦν ἅπαντας δωρεὰν σφάζειν θέλεις».

Πρβλ. καὶ ΠΑΝΑΓ. Ι. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΟΥ, Χριστιαν-
ισμός καὶ Ἑλληνισμός..., σελ. 18, ὅπου (σελ. 19) καὶ ἕτε-
ρον παρόμοιον. Ἄξιον δὲ ἰδιαίτερας ἐπισημάνσεως εἶναι καὶ
τὸ γεγονός τῆς ζωγραφῆσεως Ἑλλήνων σοφῶν (Σόλωνος, Πλά-
τωνος, Ἀριστοτέλους, Σοφοκλέους κ.ἄ.) εἰς νάρθηκος ἰ. ναῶν
διαφόρων ἑλληνικῶν μνημῶν. Βλπ. τὴν πολὺ διαφοριστικὴν ἐρ-
γασίαν τοῦ ἀειμνήστου ΚΩΝΣΤΑΝΤ. ΣΠΕΤΣΙΕΡΗ, Εἰκό-
νες Ἑλλήνων Φιλοσόφων εἰς Ἐκκλησίαν, Ἀθῆναι 1964, ὅπου
καὶ βιβλιογρ. παραπομπαὶ καὶ λοιπὸν ὕλικόν. Τὴν ἐπέκτασιν
τοῦ φαινομένου εἰς ρουμανικοὺς, βουλγαρικοὺς, ρωσικοὺς κ.ἄ.
Ἰ. Ναούς, ἀλλὰ καὶ τὴν μεταλαμβάνουσιν τοῦ φαινομένου καὶ
εἰς Ἰταλίαν καὶ Γερμανίαν, βλπ. παρὰ ΠΑΝΑΓ. Ι. ΜΠΡΑ-
ΤΣΙΩΤΟΥ, Χριστιανισμός καὶ Ἑλληνισμός..., σελ. 18, ὅπου
καὶ σχετικαὶ βιβλιογραφικαὶ παραπομπαί.

118. Βλπ. ΒΑΣΙΛ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΟΥ, μν. ἔργ., σελ. 463.

119. Β' Μεγαλυνάριον (Ἐτέρου τῶν Ἁγίων, «ἐξέστη
ἐπὶ τούτῳ»).

120. Παρὰ ΠΑΝΑΓ. Ι. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΟΥ, Ἡ διὰ μέ-
σου τῶν αἰῶνων ἐπιβίωσις..., σελ. 29, ὑποσημ. 111, ὅπου ὁ
λόγος καὶ περὶ ἐκδεδομένου καὶ ἀνεκδότου ἐγκωμίου τῶν Τριῶν
Ἱεραρχῶν κ. ἰ. σχετικὴ βιβλιογραφία.

115. Ἡ συμβολὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν εἰς τὸν Ἑλλη-
νικὸν Πολιτισμόν, Ἀθῆναι 1950, σελ. 5.

116. Ὡς καὶ κατὰ τὴν παράθεσιν τῶν ἀποσπασμάτων
τῆς ὕμνογραφίας τῆς ἐορτῆς, πού ἤδη ἀνωτέρω παρεθέσαμεν
καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀκολουθῶ τὸ κείμενον καὶ τὴν στί-
ξιν τῆς ἐκδόσεως τοῦ Μηναίου τοῦ ΜΙΧ. Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ,
Ἀθῆναι 1905, ἐπιστολὰ Γ.Σ. ΓΕΓΑΕ, σελ. 359 ἐξ.

117. Βλπ. ΝΙΚΟΛ. Β. ΤΩΜΑΔΑΚΗ, Ἰωάννης. Ἐπί-
σκοπος Εὐχαΐτων ὁ Μαυρόπουλος ἡ Μαυροπόδης. Σημαντικὸς
ἐκκλησιαστικὸς ποιητὴς καὶ λόγιος τοῦ 11ου αἰῶνος καὶ Ἁγίος

τὸν πανηγυρικὸν χαρακτήρα τῆς ἐορτῆς τῶν Ἑλλη-
νικῶν Γραμμάτων¹²¹ ὡς τῆς Ἐθνικῆς
Ἐορτῆς¹²² τοῦ. Κατ' αὐτὴν τὸ μαρτυρικὸν Ἑλ-
ληνικὸν Ἔθνος ἐπεβεβαίωσεν ἐπίσημως τὴν ἔνδο-
ξον ταυτότητά του καὶ τὴν βαθεῖαν συνείδησίν του ὅτι
ἀποτελεῖ τὴν ἀδιάσπαστον ἱστορικὴν συνέχειαν τοῦ
Ἀρχαίου καὶ Βυζαντινοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἦντλει δὲ ἀπὸ
τὰς ἀστερευόμενους πηγὰς τῆς σοφίας τῶν Τριῶν Πατέ-
ρων του δυνάμεις ἐγκαρτερήσεως, ἀκράδαντον πίστιν
εἰς τὰ Ἑλληνοχριστιανικά του ἰδανικά καὶ ἀποφασι-
στικότητα εἰς τὸ νὰ ἀποτινάξη τὸν ζυγόν, ὥστε νὰ
συνεχίσῃ ἐλεύθερον τὴν ἱστορικὴν του πορείαν.

Μετὰ τὴν Ἐθνικὴν Παλιγγενεσίαν ἐξηκολού-
θησεν ὁ Πανελλήνιος ἐορτασμὸς τῶν Τριῶν Ἱεραρ-
χῶν, συνδυάζων τὸν θρησκευτικὸν καὶ τὸν σχολικὸν
χαρακτήρα, ἀπώλεσεν ὅμως τὴν ἔννοιαν καὶ τῆς Ἐθνι-
κῆς Ἐορτῆς. Τὸ δὲ νεοσύστατον τότε πρῶτον ἀνώτα-
τον πνευματικὸν Ἴδρυμα τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος,
τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν καθιέρωσε
τὸ 1841 (4 ἔτη δηλ. μετὰ τὴν ἴδρυσίν του τὸ 1837)
μὲ ἀπόφασιν τοῦ «Ἀκαδημαϊκοῦ συμβουλίου» του,
ὅπως ἐλέγετο τότε ἡ Σύγκλητος τοῦ Πανεπιστημίου,
τὸν ἐπίσημον πανηγυρισμὸν τῆς ἐορτῆς¹²³, διετρόνωσε
δὲ ἔτσι τὴν ἀρχαίαν συνείδησιν τοῦ Ἔθνους περὶ τοῦ
Χριστιανικοῦ καὶ Ἑλληνικοῦ χαρακτήρος τῆς Ἐθνι-
κῆς του Παιδείας. Τὸ δὲ 1956 κατὰ τὸν πανηγυρι-
σμὸν τῆς ἐορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν εἰς τὸ ἀρχαιό-
τερον τοῦτο ἀνώτατον πνευματικὸν ἴδρυμα τῆς Ἑλ-
ληνικῆς Πατρίδος οἱ κατ' ἐξοχὴν Διδάσκαλοι τοῦ
Γένους, πτέρωνες τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων καὶ
ἱερά Σύμβολα τῆς Παιδείας του — ἐκ τῶν ὁποίων οἱ
δύο διετέλεσαν, ὡς γνωστόν, ἐπιφανεῖς φοιτηταὶ τοῦ
ἀρχαίου Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν — ἔλαβον ἐπὶ
τέλους τὴν ἀρμόζουσαν θέσιν των εἰς τὴν μεγάλην
αἴθουσαν τῶν τελετῶν τοῦ διαδόχου ἐκείνου Ἐθνι-
κοῦ Πανεπιστημίου. Ἀνηρτήθη δηλ. ἐπίσημως μὲ
ὀμόθυμον ἀπόφασιν τῆς Συγκλήτου καὶ ἐμπνευσμέ-
νην πρωτοβουλίαν τοῦ ρηξικελεύθου τότε Πρυτά-
νεως¹²⁴ χρυσοκέντητον «χριστιανικὸν ἢ μᾶλλον ἐλ-

ληνοχριστιανικὸν λάβαρον»¹²⁵ ποῦ ἀπεικονίζει ὀλο-
σώμους τὰς μορφὰς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, ἐπιστε-
φομέναις ἀπὸ τὸ μονόγραμμα τοῦ Χριστοῦ.

Καὶ διὰ νὰ ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ
ἐορτασμοῦ, τὸ Ἔθνος βεβαίως εἶχε πλέον τὴν νέαν
τοῦ Ἐθνικὴν Ἐορτὴν, τὴν ἐπέτειον τῆς 25ης Μαρ-
τίου, συνδυάζουσιν ἀρμονικῶς τὸ ἐκκλησιαστικὸν
καὶ τὸ ἔθνικόν, ὅμως ἢ τόσον σπουδαία σημασία
τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν διὰ τὴν ἀδιάκοπον συνέχισιν
τοῦ Ἐθνικοῦ μας βίου, ἔπαυσεν, ὡς μὴ ὠφελε, νὰ
κυριαρχῇ εἰς τὸ προσκήνιον τοῦ ἐπίσημου πανεθνικοῦ
ἐορτασμοῦ¹²⁶.

* * *

Ἀνακεφαλαιοῦντες, λοιπόν, ὅσα ἐξεθέσαμεν, δια-
πιστώνομεν ὅτι κατὰ τὴν ἐπέτειον τῆς μνήμης τῶν
Τριῶν Ἱεραρχῶν οἱ Πανελλήνιοι πανηγυρίζομεν, ὀφεί-
λομεν νὰ πανηγυρίζωμεν ὡς κατ' ἐξοχὴν Ἐθνικὴν μας
ἐορτὴν τὴν μνήμην τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, ποῦ ἀνε-
δείχθησαν εἰς μέγιστα ἀναστήματα ἐξ Ἰσοῦ τοῦ Χρι-
στιανισμοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, περιφανῆ καυχῆ-
ματα καὶ αὐθεντικὰ πρότυπα βίου ὄχι μόνον διὰ τὴν
Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ Ἔθνος. Καὶ πρέπει νὰ
πανηγυρίζωμεν συγχρόνως ὅσα κυριολεκτικῶς σω-
τήρια χρεωστεῖ ἡ Ἑλλάς εἰς αὐτὰς τὰς τρεῖς εὐγε-
νεστάτας καὶ σημαντικωτάτας μορφὰς τῆς μετὰ Χρι-
στοῦ ἱστορίας της: α) Τὴν συνθετικὴν ἀρμονικὴν σύζευ-
ξιν Ἑλληνισμοῦ καὶ Χριστιανισμοῦ. β) Τὸν ὀριστικὸν
ἔκτοτε ἀδιάσπαστον, εὐεργετικώτατον δὲ σύνδεσμον
Ἐκκλησίας καὶ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. γ) Τὴν γέννησιν τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ Πολιτι-
σμοῦ μὲ ὅλας τὰς αἰωνίους ἀξίας του καὶ δ) τὴν Ἑλ-
ληνοχριστιανικὴν παιδείαν, πεμπτοσύαν αὐτοῦ τοῦ
πολιτισμοῦ καὶ συνισταμένην τῶν ἰδεωδῶν του. Νὰ
πανηγυρίζωμεν δηλαδή αὐτὴν τὴν διάσωσιν τοῦ Ἔ-
θνους τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ ἀνυπερβλήτου πολιτι-
σμοῦ του ἀπὸ τὴν παρακμὴν καὶ τὸν κίνδυνον τοῦ ἀφα-
νισμοῦ, συνάμα δὲ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἀδιακόπου,
μὲ νέας εὐοίωνους προοπτικάς, ἱστορικῆς καὶ πολι-
τισμικῆς συνεχείας τοῦ Ἐθνικοῦ μας βίου.

Αὐτὸ εἶναι τὸ βαθύτερον νόημα τῆς ἐορτῆς τῶν

121. Βλπ. ΠΑΝΑΓ. Γ. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΟΥ, ἔνθ. ἀν.,
σελ. 31, ὅπου καὶ σχετικὰ μαρτυρεῖται (βλπ. ἐκεῖ ὑποσημ. 117-
119).

122. Βλπ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ Γ. ΘΕΟΧΑΡΙΔΟΥ (εἰς ΣΠΥΡ.
Δ. ΚΥΡΙΑΖΟΠΟΥΛΟΥ, Τὸ τόλμημα τῶν φιλοσόφων Ἱεραρ-
χῶν), σελ. 3 ἐξ., ὅπου ἰδιαίτερος τονίζεται ὁ χαρακτήρ αὐ-
τῆς ὡς τῆς ἀμόνης ἐθνικῆς ἐορτῆς τοῦ ὑποδουλωμένου Γένους»
(σελ. 4).

123. Βλπ. ΠΑΝΑΓ. Γ. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΟΥ, ἔνθ. ἀν.,
σελ. 30, ὅπου καὶ τὰ σχετικὰ.

124. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Γ. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΟΥ, Πρυτανεὶα
Παναγιώτου Γ. Μπρατσιώτου, Πανεπιστημιακὸν ἔτος 1955-

56. Εἰσηγήσεις - Προσφωνήσεις, Λόγοι καὶ Λογοδοσία τοῦ
Πρυτάνεως, Ἀθῆναι 1956, σελ. 38 ἐξ., πρβλ. σελ. 15 ἐξ., ὅπου
καὶ ἡ λίαν ἐνδιαφέρουσα εἰσηγήσις του κατὰ τὴν ἀποκάλυψιν
τοῦ ἐν λόγῳ Λαβάρου.

125. Ἐνθ. ἀν., σελ. 39. Ἱστορίαν τοῦ Λαβάρου τούτου
καὶ τὰς ἀόκτους προσπάθειάς του τότε Πρυτάνεως βλπ. εἰς
περιοδικὸν «Η ΔΡΑΣΙΣ ΜΑΣ», Ἔτος ΚΖ', Ἀθῆναι 1988,
τεῦχ. 254, σελ. 13 ἐξ., τεῦχ. 255, σελ. 42 ἐξ.

126. Χωρὶς, βεβαίως, καὶ νὰ χάσῃ τὸν ἐπίσημον καὶ
πανεθνικὸν χαρακτήρα της. Περὶ τοῦ χαρακτήρος της ὡς
Ἐθνικῆς Ἐορτῆς κατὰ τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας βλπ.
καὶ ΠΑΝ. Γ. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΟΥ, Πρυτανεὶα..., σελ. 15 ἐξ.

ΕΠΙΔΟΣΙΣ ΤΙΜΗΤΙΚΟΥ ΤΟΜΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΝ ΠΑΤΡΩΝ κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΝ ΔΙΑ ΤΟ ΧΡΥΣΟΥΝ ΙΩΒΗΛΑΙΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΤΕΙΑΣ ΤΟΥ*

Μετά τὰς ἐγκαρδίους καὶ φιλόφρονας προσφωνήσεις τοῦ Συνοδικοῦ ἐκπροσώπου καὶ τῶν ἐκπροσώπων τῶν Ἀρχῶν καὶ Φορέων τῆς Πόλεως τῶν Πατρῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἐξεφράσθησαν εὐλαβῶς αἰσθήματα ἀγάπης, σεβασμοῦ καὶ τιμῆς πρὸς τὸ σεπτὸν πρόσωπον τοῦ τιμωμένου Μητροπολίτου, ἠκολούθησε μικρὸν μουσικὸν διάλειμμα, κατὰ τὸ ὁποῖον καὶ πάλιν ἡ θυζαντινὴ χορωδία ἀπέδωκεν ἐπιτυχῶς δύο ἀκόμη ἐκκλησιαστικοὺς ὕμνους, τὸ Ἐξαποστειλάριον τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων «Ἐπεσκέφατο ἡμᾶς...» καὶ τὸ πρῶτον στιχηρὸν τῶν αἰῶνων «Εὐφραίνεσθε δίκαιοι...».

Ἀκολούθως ἔλαθεν ἐκ νέου τὸν λόγον ὁ, κατὰ τρόπον θαυμαστὸν συντονίσας τὴν ὄλην ἐκδήλωσιν, Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Χριστόδουλος, ὁ ὁποῖος, ἀκολουθῶν τὸ καταρτισθὲν πρόγραμμα, παρετήρησεν εὐστόχως ὅτι «ἐφθάσαμεν εἰς τὴν καρδίαν τῆς ἐκδηλώσεως», εἰς τὴν ὥραν δηλαδή τῆς παρουσίας καὶ ἐπιδόσεως τοῦ τιμητικοῦ Τόμου εἰς τὸν τιμωμένον Ἱεράρχην. Ὡς ἐκ τούτου ἐκάλεσεν εἰς τὸ θῆμα τὸν ἐκπρόσωπον τῆς Ἐπιτροπῆς ἐκδόσεως τοῦ Τόμου, τὸν «πολιὸν μὲν κατὰ τὴν ἐμφάνειαν», ὅπως χαρακτηριστικῶς εἶπεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος, «ἀλλὰ

μὲ ἀνεξάντλητον ζωτικότητα ἐρευνητὴν, ἐπιστήμονα καὶ φίλον τῆς Ἐκκλησίας» κ. Τάσο γ Γ ρ ι τ σ ό π ο υ λ ο υ, Δρα Φιλολογίας, γὰ ἀπευθύνη τὴν προσκαλιάν του καὶ γὰ ἐπιδώσῃ τὸν Τόμον εἰς τὸν Μητροπολίτην ἐκ μέρους τῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἀνελθὼν εἰς τὸ θῆμα ὁ κ. Γριτσόπουλος ἀνέφερε κατ' ἀρχάς, μὲ τὴν διακρίνουσαν αὐτὸν εὐροίαν καὶ καλλιέπειαν λόγου, ὅτι ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πατρῶν «εἶναι καταξιωμένος ἐκκλησιαστικὸς καὶ δημόσιος ἀνὴρ, ἄξιος καὶ υπεράξιος στὴν ὑψηλὴ ἀποστολή του...» καὶ ὅτι «καταλαμβάνει ἐπιφανῆ θέσιν μέσα στὴν γενικὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος». Ἐν συνεχείᾳ ἀνεφέρθη εἰς τὰ πενήντα ἔτη τῆς ἱερατικῆς του διακονίας, τὰ ὁποῖα, ὅπως εἶπεν, ἀποτελοῦν τὸ αἷτιον τῶν ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων, πού ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἔκδοσιν ἐνὸς ὀγκώδους Τόμου Ἀγάπης, ὁ ὁποῖος φέρει τὸ ὄνομα «Πνευματικὸν Συμπόσιον». Ἀκολούθως, ὁ εὐφραδῆς ὁμιλητῆς, παρουσίασε δι' ὀλίγων τὰ «πάσης φύσεως πνευματικὰ ἐδέσματα» αὐτοῦ, «προϊόντα τῆς καλλιέργειας τοῦ πνεύματος, διὰ τῶν ὁποίων προάγεται ἡ γνώσις», ἀπευθυνόμενος δὲ ἰδιαιτέρως πρὸς τὸν τιμωμένον Ἀρχιερέα καὶ ἐπιδεικνύων τὸν Τόμον, ἐτόκισε χαρακτηριστικῶς:

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 208 τοῦ ὑπ' ἀρ. 6 τεύχους.

Τριῶν Ἱεραρχῶν, πού πιστεύομεν ὅτι εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν Ἑθνικὴ Ἑορτὴ τῶν Πανελλήνων¹²⁷, ἡ ἱστορικὴ καὶ οὐσιαστικὴ προϋπόθεσις τῶν ἄλλων ἐθνικῶν μας ἐπετείων.

* * *

Δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἀμφιβολία ὅτι οἱ πανηγυρισμοὶ τῶν Ἑθνικῶν ἐπετείων, μάλιστα τῶν μεγάλων, ὅπως ἡ ἑορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, τότε μόνον ἀνταποκρίνονται εἰς τὸ ἰσχύμα των ὅταν, βεβαίως, συνδυάζονται ἀπαραιτήτως μὲ ἐθνικὴν αὐτογνωσίαν καὶ αὐστηρὰν αὐτοκριτικὴν. Μὲ τὴν εὐκαιρίαν ἀνα-

ζωογονήσεως τῆς αὐτοσυνειδησίας καὶ τοῦ αὐτοσυναισθήματος τοῦ Ἔθνους. Μὲ τὴν ἀναβάπτισιν του εἰς τὰ ζεῖδωρα νάματα τῶν ἰδανικῶν του καὶ τῶν ἱερῶν του περαδόσεων. Μὲ τὴν ἀναζωπύρησιν τῆς πίστεως τοῦ Ἔθνους εἰς τὰ αἰώνια πεπρωμένα του καὶ μὲ τὴν ἀναθέρμανσιν τῶν ἐλπίδων καὶ τῶν εὐγενῶν του πόθων, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἐπιαναβεβαίωσιν τῆς ἀκλονήτου ἀποφάσεώς του διὰ τὴν πραγμάτωσίν των.

Ἀσφαλῶς δὲ ἀπαραίτητος προϋπόθεσις εἶναι νὰ μὴ λησιμονῆται ὅτι τότε μόνον οἱ πανηγυρισμοὶ τῶν ἐθνικῶν ἑορτῶν δικαιοῦσιν πλήρως τὴν ὑπαρξίν των, ὅταν τοὺς ἀρμόζοντας λόγους συνοδεύουν καὶ ἔργα ἀντάξια τῶν πανηγυριζομένων ἐθνικῶν ἐπετείων.

(Τέλος)

ΝΙΚ. Π. ΜΗΡΑΤΣΙΩΤΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

127. Ἐξόχως παρήγορον φαινόμενον ἀποτελεῖ ὁ λαμπρὸς πανηγυρισμὸς τῆς ἑορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, ὡς Ἑθνικῆς Ἐπετείου, ἐκ μέρους συσσωμένου τοῦ ἐνδόξου φιλοπάτριδος καὶ φιλοχρίστου ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ μὲ προσεξάρχουσιν τὴν Ἐκκλησίαν, συμπράττουσαν ὁμοῦ καὶ τὴν ἐκεῖ ἑλληνικὴν ἐκπαίδευσιν, ὅπως προσφάτως εἶχον τὴν εὐτυχίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν τιμὴν προσωπικῶς νὰ διαπιστώσω (βλπ. σημείων * εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ παρόντος κειμένου).

Εἰς τὴν ἐκδήλωσιν παρίστανται τιμητικῶς καὶ οἱ Σεβ. Μητροπολίται: (ἐξ ἀριστερῶν): Ἄρτης κ. Ἰγνάτιος, Καλαβρύτων καὶ Αἰγινεΐας κ. Ἀμβρόσιος, Φωκίδος κ. Ἀθηνᾶγόρας καὶ Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου κ. Ἀλέξανδρος.

«Σεβασμιώτατε Ἁγίε Πατρῶν Κύριε Νικόδημε, ἡ πνευματικὴ τράπεζα ἰδοῦ γέμει. Προεξάρχει ἡ μορφή καὶ ἡ χαρὰ τοῦ συμποσιάρχου, μία μορφή δεσπόζουσα καὶ ἐπιβλητικὴ. Πολυπληθεῖς φίλοι καὶ θαυμασταὶ τοῦ συντελουμένου ἔργου, Πατριάρχαι, ἀρχιερεῖς, θεολόγοι, φιλόλογοι, νομικοὶ, ἀξιωματοῦχοι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, μουσικοὶ καὶ ἐκπρόσωποι κοινωνικῶν τάξεων, χορεῖα ἀμέτρητη ψάλλει ἐν χορῶ τὸ ὠσαννὰ διὰ τοῦ ἐκδοθέντος Τόμου ἐπὶ τῷ χρυσῷ Ἰωδηλαίῳ τῆς ἱερωσύνης σας».

Καὶ ἐνῶ ὑπὸ τὸ κράτος θαυμάτης συγκινήσεως καὶ τὰ θερμὰ χειροκροτήματα τῶν παρισταμένων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν —οἶνεὶ ὡς παρατεταμένον σάλπισμα χαρᾶς διὰ τὸν ἐορτασμὸν τοῦ Ἰωδηλαίου τοῦ πολιοῦ Ποιμενάρχου τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῶν Πατρῶν— ἐπέδιδεν ὁ κ. Γριτσόπουλος ἐκ μέρους τῆς Ἐπιτροπῆς τὸν Τόμον, ἐπεσφράγισε τὴν προσλαλιάν του πρὸς τὸν Μητροπολίτην, ὡς ἀκολούθως: «Ἀνδρίζου καὶ κρα-

ταιοῦ, δάδιζε τὸν ὠραῖον δρόμον, ποιμαίνε τὰ λογικὰ πρόβατα τοῦ Κυρίου».

Εὐθὺς ἀμέσως ἡ θυζαντινὴ χορωδία ἔψαλε: «Τὸν Δεσπότην καὶ Ἀρχιερέα ἡμῶν, Κύριε φύλαττε...» καὶ τὸ Μέγα προκείμενον τοῦ θαρέος ἤχου «Τίς Θεὸς Μέγας...».

Τὸ πλήρες κείμενον τῆς ὁμιλίας τοῦ κ. Τάσου Γριτσόπουλου ἔχει ὡς ἀκολούθως:

«Ἐχει καιροσὴ θεομὸς ἀπὸ τὸν παρελθόντα αἰῶνα, ἢ ἀπονέμεται ἰδιαιτέρα τιμὴ πρὸς ἐπιφανῆ πρόσωπα μὲ τὸν πρωτότυπον καὶ χαρακτηριστικὸν τρόπον τῆς ἐκδόσεως καὶ ἀφιερώσεως Τιμητικοῦ Τόμου μὲ τὴν εὐκαιρίαν ἐξαιρετικοῦ γεγονότος στήν ζωὴ τοῦ τιμωμένου. Στὴν περίπτωσί μας ὑπάρχει αἴτιον καὶ ἀποτέλεσμα, ὑπάρχει δηλ. ἱστορικὸν γεγονός, πὸν ἔχει αὐτὰ τὰ σταθερὰ χαρακτηριστικὰ τῆς Ἱστορίας,

ἔχει κύρια στοιχεία τὸ ἱστορικὸν γεγονός, ἔχει τόπον, χρόνον, δρών πρόσωπον.

Τιμώμενον πρόσωπον ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πατρῶν Νικόδημος, τοῦπλήρη Βαλκηνδοῦς. Αἴτιον, συμπλήρωσις 50 ἐτῶν ἱερωσύνης. Ἀποτέλεσμα, ἔκδοσις καὶ ἀφιέρωσις Τιμητικοῦ Τόμου.

Ἀπὸ ὅσα ἠκούσθησαν σὴν αἰθουσαν αὐτὴν πιστοῦται ὅτι μὲ τὴν καθόλου ἐκκλησιαστικὴν, κοινωνικὴν, συγγραφικὴν καὶ ποιμαντικὴν δράσιν αὐτοῦ ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πατρῶν Νικόδημος εἶναι ἕνας καταξιωμένος ἐκκλησιαστικὸς καὶ δημόσιος ἀνὴρ, ἄξιος καὶ υπεράξιος σὴν ὑψηλὴν ἀποστολήν του, καθ' ὅσον ἠμποροῦν —καὶ τολμοῦν— νὰ τὸν κρίνουν οἱ ἄνθρωποι μέχρις οὗ τελικῶς θὰ τὸν κρίνῃ ὁ Θεός. Κατὰ τὴν ἔξωθεν κοινὴν μαρτυρίαν λοιπὸν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πατρῶν καταλαμβάνει ἐπιφανῆ θέσιν μέσα σὴν Γενικὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ καὶ ἰδιαίτερος σὴν Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν τῶν Πατρῶν ἢ προσωπικότης του θ' ἀπασχολήσῃ τὸν ἐρευνητὴν τοῦ μέλλοντος διὰ πολλῶν σελίδων. Κατ' ἐμὲ κριτὴν ὁ Σεβασμιώτατος ἐκ τοῦ ἔργου του κατέστη ἱστορικὸν πρόσωπον. Θέλω νὰ εἶπω ὅτι θ' ἀπασχολήσῃ τὴν Ἱστορίαν.

Αἴτιον, χρόνος, τόπος, τὰ ἀπαραίτητα στοιχεία, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐστιάζονται τὰ ἱστορικὰ γεγονότα, συμπίπτουν σὴν βιβλικὴν ἔκφρασι *Χρυσοὸν Ἰωθελαιόν*. Μισὸς αἰὼν μέσα σὸ ἱερατεῖον: Τυλιγμένος μὲ τὸ παραδοσιακὸν ράσο, ἀνεβαίνει διαδοχικὰ τὶς βαθμίδες τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας, ἐπίσκοπος Ζιγῶν, ἐπίσκοπος Πατρῶν. Μία κλίμαξ ζηλευτῆ, σὴν θέαν τῆς ὁποίας ἵλιγγιὰ ὁ νοῦς. Ἀνεβαίνει τὰ σκαλιὰ μὲ ὑπομονὴ καὶ μὲ ἀφοσίωσι, μὲ καρτερίαν πρὸ τῶν ἐμποδίων, διεξάγει ἕναν ἀγῶνα μὲ τὸ ὄραμα τῆς προσφορᾶς πρὸς τὸν χριστιανὸν μὲ τὴν ἀγάπην Χριστοῦ. Καὶ συνεπληρώθησαν ἔτη πενήκοντα. Ἐτη μεστὰ ἀγάπης χριστιανικῆς, συμπαραστάσεως, ὅπου ἀποθεώνεται ἡ ἔννοια τοῦ πλησίον. Πλησίον εἴμεθα ὅλοι ἡμεῖς διὰ τὸν ἐπίσκοπο.

Ἐπάσχει λοιπὸν τὸ αἴτιον τῶν ἐορταστικῶν ἐκδηλώσεων καὶ δικαιολογεῖ τὶς ἐκδηλώσεις. Καὶ ἐπιβάλλει τὴν ἀνταπόδοσι τῆς ἀγάπης. Δεχόμεθα τὴν ἔμπρακην ἀγάπην τοῦ ἀρχιερέως καὶ τὸ ἰδικόν μας ἀνταπόδομα εἶναι ἰδίως τώρα σὸ πενήντα χρόνια τῆς ἐργάδους διακονίας του ἢ ἀναγνώρισις τῆς εὐεργεσίας διὰ παρατεταμένον σαλπίσματος. Ἀκριβῶς ἢ ἐδραϊκῆ λέξις *ἰωθελαὶὸν* ἀπὸ ὅπου προέρχεται τὸ *ἰωθελαιόν*, σημαίνει σάλπισμα. Καὶ τὸ

σάλπισμα εἶναι σάλπισμα χαρᾶς. Κοινῆς χαρᾶς καὶ γιὰ τὸν τιμώμενον καὶ γιὰ τοὺς προσφέροντας τὴν τιμὴν.

Ἐτοι λοιπὸν φθάνομεν σὸ ἀποτέλεσμα μετὰ τὸ αἴτιον. Καὶ ἴνα ἡ ἢ χαρὰ τοῦ δεσποίου πεπληρωμένη, ἐξεδόθῃ ὁ Τόμος. Ἐνας ὀγκώδης Τόμος Ἀγάπης, φέρων τὸ ὄνομα *Πνευματικὸν Συμπόσιον*. Στὶς κατὰ κόσμον συνθήσεις σὸ ὀνομασθέντα καὶ στοὺς μεγάλους σταθμοὺς τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς (γέννησις, βάπτισμα, γάμος, προαγωγή, εὐδοκίμους πάσης φύσεως καὶ κατηγορίας), τὰ συναισθήματα τῶν ἄλλων πρὸς τὸ προσφιλὲ πρόσωπον ἐκδηλώνονται μὲ πάσης λογῆς δῶρα, ἀναμνηστικά καὶ κοινοῦ τύπου συγγραφήρια, ἀκόμη καὶ γεύματα, ἀλλὰ καὶ εὐφημία καὶ πικρὰ ἔλεα. Στὴν περίπτωσι τοῦ Χρυσοῦ Ἰωθελαιῶν τοῦ σεπιτοῦ ἱεραρχου, ὄργανὸν Συμπόσιον Πνευματικόν. Παρακαλῶ τὴν ἀγάπην νὰ συγκατατεθῆτε νὰ παρουσιάσω δι' ὀλίγων αὐτὸ τὸ Συμπόσιον, σὸ ὅποιον ὑποχρεωτικῶς ἀπόψε μετέχομεν ὅλοι οἱ φίλοι, παρόντες καὶ ἀπόντες.

Τὸ περιεργον αὐτὸ Συμπόσιον περιέχει πάσης φύσεως πνευματικὰ ἐδέσματα, προϊόντα τῆς καλλιέργειας τοῦ Πνεύματος ὑπὸ κύριες καὶ σταθερὰς μορφὰς καὶ μὲ ἐπωνύμους συμποσιαστιάς. Μορφὰς ἐννοῶ τοὺς τύπους τῆς διαμορφώσεως (μελέτη, δοκιμιοί, ἔγγραφοι, τηλεγράφημα, μῆνυμα) καὶ ὕλοποίησεως τοῦ ἀσπασμοῦ τῆς ἀγάπης. Πλήθος καὶ ποικιλία προσώπων καὶ ἀξιωματίων ἐν χορῶν παρευρίσκονται σὸ Συμπόσιον. Πατριάρχες καὶ Προκαθήμενοι τῶν Ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν ἀρχιερεῖς καὶ ὄλων τῶν τάξεων λειτουργοὶ τοῦ Ὑψίστου ἐπιστήμονες ὄλων τῶν κατηγοριῶν, ἐρευνηταί, λόγιοι, κοινωνικοὶ λειτουργοὶ καὶ ὄργανωμένοι παράγοντες τῆς ζωῆς, τῆς ἀτομικῆς καὶ τῆς συλλογικῆς. Ἐγέμισαν τὴν Τράπεζαν τοῦ Συμποσίου μὲ τὸ περίσσευμα τῆς καρδιᾶς των.

Τὰ προσφερόμενα τίμια πνευματικὰ δῶρα εἶναι ἄφθονα καὶ ἐκλεκτά. Δι' αὐτῶν προάγεται ἡ γνώσις, καλλιεργεῖται ὁ τύπος τῆς εὐρυθυμῆς πνευματικῆς ζωῆς, τὸ ἦθος τῆς κατ' ἐπιστήμην, εὐσέβειαν καὶ εὐπρέπειαν ζωῆς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Καὶ διαχύνεται ἀπὸ κρουνῶν εὐλιχρινῶν δεξαμενῆς τὸ θαθὸν συναίσθημα τῶν συμποσιαστῶν, καθὼς κομίζονται εὐχετήρια καὶ συγγραφήρια μηνύματα πρὸς τὸν συμποσιαστὴν τιμώμενον ἀρχιερέα.

Καὶ δὲν εἶναι ἐκτὸς σημασίας ἡ ἐκ πρώτης ὄψεως θαυμαστὴ σύμπτωση κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν, τὴν 22αν Νοεμβρίου. Πενήντα χρόνια ἱερωσύνης ἀναμνησθητικῶς εἶναι δῶρον Θεοῦ, εἶναι κλήσις ἀνωθεν. Καί, ἐξ αὐτῶν τῶν 50, τὰ μισὰ χρόνια εἶναι χρόνια

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ, ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ

(Σεούλ Κορέας, 5-12 Μαρτίου 1990)

Ἀπὸ 5 ἕως 12 Μαρτίου 1990, συνήλθε στὸς χώρους τοῦ Ὀλυμπιακοῦ χωριοῦ τῆς Σεούλ, Κορέας, Παγκόσμιο Διαχριστιανικὸ Συνέδριο μὲ θέμα «Δικαιοσύνη, Εἰρήνη καὶ Ἀκεραιότης τῆς Δημιουργίας». Συμμετείχαν 403 ἐπίσημοι ψηφοφόροι ἀντιπρόσωποι Ἐκκλησιῶν μελῶν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, 60 σύμβουλοι, 20 παρατηρηταὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, καθὼς καὶ ἕνας μεγάλος ἀριθμὸς ἐπιτελικῶν καὶ βοηθητικῶν στελεχῶν. Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν συμμετεσχόντων στὸ Συνέδριο ὑπὸ διάφορες ἰδιότητες, συμπεριλαμβανομένων καὶ 267 ἐκπροσώπων τοῦ Τύπου, ἀνῆλθε σὲ 1000 περίπου άτομα.

Στὸ παραπάνω Συνέδριο ἀπὸ ὀρθοδόξου πλευρᾶς συμμετείχαν ὁ Μητροπολίτης Ἑλβετίας Δαμασκηνός, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σωτήριος Τράμπας, ὁ Πρωτοπρεσβύτερος Μιλτιάδης Χρυσουργῆς καὶ ὁ Δρ Ἀλέξανδρος Παπαδόπουλος (Ὀικουμενικὸ Πατριαρχεῖο), ὁ Μητροπολίτης Νουβίας Διονύσιος (Πατρ. Ἀλεξανδρείας), ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σμόλεσκ Κύριλλος, ἐπὶ κεφαλῆς πολυμελοῦς ἀντιπροσωπείας τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, ὁ Μητροπολίτης Κερκύρας Τιμόθεος καὶ ὁ καθηγητὴς Βλάσιος Φειδᾶς (Ἐκκλ. τῆς Ἑλλάδος) καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Στὸ Συνέδριο ἀνεγνώσθη τὸ ἐξῆς Μήνυμα τοῦ Πατρι-

αρχιεπισκόπου Ὀικουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Δημητρίου:

Τῷ Αἰδεσιμολογιωτάτῳ Δρῖ EMILIO CASTRO, Γενικῷ Γραμματεῖ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, χάριν καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ.

Ἡ προοῖσα κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους αὐτονομίαις καὶ ἀπομάκρυνσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Θεόν, ἐπιταθεῖσα ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ποικιλοῦμενων ἰδεολογικῶν καὶ κοινωνικῶν συστημάτων, συνέσκότισε τὴν διαύγειαν τοῦ νόμου τῆς συνειδήσεως καὶ διέστρεψε τὴν ἄρρηκτον καὶ λειτουργικὴν σχέσιν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Δημιουργὸν αὐτοῦ καὶ τὴν Θεῖαν Δημιουργίαν. Ἡ τοιαύτη πνευματικὴ ἀλλοτριώσις προσδιορίζει καὶ τὴν ἀλλοτριώσιν αὐτοῦ εἰς τὰς σχέσεις πρὸς τὸν συνάνθρωπον. Ὁ θεόθεν τεταγμένος φύλαξ καὶ οἰκονόμος τῆς Θεῖας Δημιουργίας διεκδικεῖ, ὡς γνωστόν, τὰ κατασιῆ ἰδίᾳ δυνάμει αὐθαίρετος κύριος καὶ ἀλαζονικὸς διαχειριστὴς αὐτῆς, περιφρονῶν ὄχι μόνον τὴν ἰερότητα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπόλυτον ἀναγκαιότητα αὐτῆς διὰ τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Καθίσταται δὲ οὕτω ἄμεσος ἢ ἀπειλὴ δι' αὐτὴν ταύτην τὴν ζωὴν τοῦ πλάγιτου καὶ τροφοδοτεῖ συνεχῶς τὴν καθολικὴν ἀγωγίαν διὰ τοῦ ἐπιχειρημαμένου ἢ ἐπισειομένου κινδύνου

ἀρχιερατείας, ἀρχόμενα ἀπὸ 22 Νοεμβρίου 1965. Βοοῦν τὰ πράγματα διὰ τὰ πάντα εἶναι οὐθμιωμένα μὲ μαθηματικὴν ἀκρίβειαν καὶ ἐκτελοῦνται ἐν χρόνῳ. Ὁ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν ἐξουσιαστὴς καὶ οὐθμιστὴς ἐπευλογεῖ τὰ ὑπ' ἀνθρώπων κατὰ τὰς βουλάς αὐτοῦ τελούμενα εἰς τακτοὺς χρόνους καὶ καιροὺς. Καὶ τὸ Πνευματικὸν Συμπόσιον παραίτηται εἰς ἡμέραν τακτὴν καὶ εἰς ἐπέτειον ἀρχιερατείας, διακορίας καὶ παρουσίας.

Σεβασμιώτατε Ἅγιε Πατρῶν Κύριε Ν ι κ ὀ η μ ε , ἡ Πνευματικὴ Τράπεζα ἰδὸν γέμει. Προεξάσχει ἡ μορφή καὶ ἡ χαρὰ τοῦ συμποσιάρχου, μία μορφή δεσπίζουσα καὶ ἐπιβλητικὴ. Πολυπληθεῖς φίλοι καὶ θαυμασταὶ τοῦ συντελουμένου ἔργου, Πατριάρχαι, ἀρχιερεῖς, θεολόγοι, φιλόλογοι, νομικοί, ἀξιωματοῦχοι τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, μουσικοὶ καὶ

ἐκπρόσωποι κοινωνικῶν τάξεων, χορεία ἀμέτροτη φάλλει ἐν χορῷ τὸ ὠσαννὰ διὰ τοῦ ἐκδοθέντος Τόμου ἐπὶ τῷ Χρυσῷ Ἰωθηλαίῳ τῆς ἱερωσύνης σας.

Ἀπὸ μέρους τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐκδόσεως τοῦ Τιμητικοῦ Τόμου καὶ διὰ λογαριασμόν τῶν πολυπληθῶν συμποσιαστῶν, παρακαλῶ τὰ δεχθῆτε τὸν Τόμον μαζὶ μὲ τὴν ἐκφρασιν εὐλικρινοῦς ἀγάπης, μαζὶ μὲ τὸν τίμιον ἀσπασμὸν παρόντων καὶ ἀπόντων, διότι εἶναι ὅλοι ὑπερήφανοι γιὰ σᾶς. Ἀνδρίζου καὶ κραταιοῦ, θάδιζε τὸν ὠραῖον σου δρόμον, ποίμαινε τὰ λογικὰ πρόβια τοῦ Κυρίου».

(Συνεχίζεται.)

ΙΩΑΝΝΗΣ Φ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
Δ)ντῆς Ἀρσακείου Λυκείου Πατρῶν

μιᾶς ἀποκαλυπτικῆς καταστροφῆς τοῦ κόσμου. Τὰ «ὠρώνια ὅμως τῆς ἁμαρτίας, θάνατος» (Ρωμ. 6,23).

Πράγματι, σήμερον ὁ ἄνθρωπος, ἡ κορωνὶς τῆς θείας δημιουργίας παρουσιάζεται ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὡς κατησχυμένος ξένος καὶ ἀδύναμος ἐπαίτης εἰς τὸ ἴδιον τὸ ἐγκόσμιον βασίλειον αὐτοῦ.

Πράγματι, σήμερον ἡ ἀλόγιστος ἐφαρμογὴ τοῦ ἀθθαίρετου κοιτηρίου τῆς δυνάμεως διασπᾷ τὴν ἰδέαν τῆς ἐνόητος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ τοῦ κόσμου καὶ κατακερματίζει τὸ ὑπέροχον μεγαλεῖον τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου.

Πράγματι, σήμερον ὁ ἄνθρωπος καταργεῖ διὰ τῆς μανίας τῆς ἐπιβολῆς καὶ τῆς οὐτοπίας τῆς κυριαρχίας τὸ πνεῦμα τῆς εἰρήνης, ἐπιβάλλων εἰς τὴν θέσιν αὐτῆς τὴν ψυχολογίαν τοῦ τρόμου καὶ τοῦ πολέμου, διὰ τῶν ὁποίων παραμορφώνει τὰς ἀδελφικὰς σχέσεις τῶν λαῶν καὶ τῶν κοινωνιῶν.

Πράγματι, τελεσιουργεῖται σήμερον τὸ μοστήριον τῆς ἀνομίας καὶ βλασφημεῖται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐν τοῖς ἔθνεσι διὰ τῆς συστηματικῆς ἀδικίας λαῶν καὶ κοινωνικῶν ομάδων.

Πράγματι, σήμερον ἡ ἀφθονία τῶν πλουσίων δωρεῶν τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν ἄνθρωπον κατασπαλάται διὰ τῆς θαναύσου ἐκμεταλλεύσεως καὶ τῆς ἀδίκου κατανομῆς αὐτῶν.

Πράγματι, σήμερον τὸ καθολικὸν αἷτημα διὰ κοινωνικὴν δικαιοσύνην καὶ τὸν στοιχειώδη σεβασμὸν τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων ἤχει πλέον ὡς «ξένον ἄκουσμα» εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου.

Πράγματι, σήμερον τὸ φαινόμενον τῆς ἀπειλητικῆς καὶ δι' αὐτὴν εἰσέτι τὴν ζωὴν πείνης ἐπεκτείνεται συνεχῶς εἰς μέγα τμήμα τοῦ πλανήτου μας καὶ καταλύει πᾶσαν ἔννοιαν ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπειας.

Πράγματι, σήμερον ἀποτελεῖ κοινὴν συνείδησιν ἡ καθοριστικὴ εὐθύνη τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου διὰ τὴν τοιαύτην πολύπτυχον πνευματικὴν ἀλλοτριώσιν τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, ἡ ὁποία συντηρεῖται διὰ τῆς δυναμικῆς ἐπιβολῆς τῶν διαφόρων ἰδεολογικῶν καὶ κοινωνικῶν συστημάτων.

Πράγματι, σήμερον ἡ θεραπεία τοῦ πνευματικοῦ καὶ τοῦ φυσικοῦ κακοῦ εἶναι πρῶτιστον χρέος τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ὁ ὁποῖος ὀφείλει νὰ ἀγωνισθῇ ἐν μετάνοιᾳ καὶ παρηγοίᾳ διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ «λόγου» τῆς δημιουργίας καὶ τοῦ «λόγου» τῆς θείας οἰκονομίας.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐξέφρασε τὴν τοιαύτην συνείδησιν αὐτῆς εἰς τὴν Γ' Προσυνδικὴν Παρθοδόξου Διάσκεψιν (1986) διὰ τῆς ὁμοφώνου Δια-

κηρύξεως τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν «ἐπιζωογόησιν τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀδελφοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης μεταξὺ τῶν λαῶν, καὶ ἄρσιν τῶν φυλετικῶν διακρίσεων», τονίσασα τὸ ὑψιστον πνευματικὸν χρέος τοῦ ὀρθόδοξου καὶ τοῦ χριστιανοῦ γενικώτερον ἀνθρώπου διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν χριστιανικῶν ἰδεωδῶν τῆς εἰρήνης, τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀδελφοσύνης μεταξὺ τῶν λαῶν: «Ἡμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί, ἐπειδὴ κατανοοῦμεν τὸ νόημα τῆς σωτηρίας, αἰσθανόμεθα τὸ χρέος νὰ ἀγωνιζόμεθα διὰ τὴν ἀναζούφισιν τῆς ἀσθενείας, τῆς δυστυχίας καὶ τῆς ἀγωνίας. Ἐπειδὴ βιοῦμεν τὴν ἐμπειρίαν τῆς εἰρήνης, δὲν δυνάμεθα νὰ εἴμεθα ἀδιάφοροι διὰ τὴν ἀπουσίαν τῆς ἀπὸ τὴν σύγχρονον κοινωνίας. Ἐπειδὴ εὐηργετήθημεν ἀπὸ τὴν θείαν δικαιοσύνην, ἀγωνιζόμεθα διὰ μίαν πληρεστέραν δικαιοσύνην εἰς τὸν κόσμον καὶ διὰ τὴν ἐξουδετέρωσιν πάσης καταπίεσεως. Ἐπειδὴ ζῶμεν κάθε ἡμέραν τὴν θείαν συγκατάθεσιν, μαχόμεθα ἐναντίον κάθε φανατισμοῦ καὶ μισαλλοδοξίας μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν λαῶν. Ἐπειδὴ διακηρύσσομεν συνεχῶς τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν θέωσιν τοῦ ἀνθρώπου, ὑπερασπιζόμεθα τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ δι' ὅλους τοὺς λαούς. Ἐπειδὴ βιοῦμεν τὴν θείαν δωρεὰν τῆς ἐλευθερίας μὲ τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Χριστοῦ, δυνάμεθα νὰ προβάλλωμεν πληρέστερα τὴν καθολικὴν ἀξίαν τῆς διὰ κάθε ἀνθρώπου καὶ κάθε λαόν. Ἐπειδὴ, ιεροφόμενοι μὲ τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου ἐν τῇ θείᾳ Ἐὐχαριστίᾳ, βιοῦμεν τὴν ἀνάγκην τοῦ μερισμοῦ τῶν δωρεῶν τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν ἀδελφῶν μας, κατανοοῦμεν πληρέστερον τὴν πείναν καὶ τὴν στέρησιν καὶ ἀγωνιζόμεθα διὰ τὴν ὑπερνικήσιν αὐτῶν. Ἐπειδὴ προσδοκῶμεν καινὴν γῆν καὶ καινοὺς οὐρανοὺς, ὅπου θὰ ἐπικρατῇ ἡ ἀπόλυτος δικαιοσύνη, ἀγωνιζόμεθα ἐδῶ καὶ τώρα (HIC ET NUNC) διὰ τὴν ἀναγέννησιν καὶ τὴν ἀνακαίτισιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς κοινωνίας».

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον διὰ Μηνύματος ἀνεκέρηξε μετ' ἀπόφασιν τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου «τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου ἐκάστου ἔτους», καθ' ἣν ἄρχεται τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἔτος κατὰ τὴν ὀρθόδοξον παράδοσιν, ἡμέραν προσευχῆς ὑπὲρ «προσιαιίας τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος», «ἐν συναισθήσει χρέους καὶ πατρικῆς πνευματικῆς εὐθύνης». Εἰς τὸ Μήνυμα τοῦτο πρὸς «τὸν ὀρθόδοξον καὶ τὸν χριστιανικὸν κόσμον» ἐτινίσσαμεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς «ἤνωσεν ἐν τῷ προσώπῳ Του τὴν κτιστὴν δημιουργίαν μὲ τὸν ἄκτιστον Θεὸν καὶ διη-

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ (5-8. 9. 1989) ΓΙΑ ΤΗΝ 400ΕΤΗΡΙΔΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΜΟΣΧΑΣ

ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Ἡ ἐπίσημη ἔναρξη τοῦ Συνεδρίου ἔγινε στὸν ἱερό Ναὸ τῆς Κοίμησης τῆς Θεοτόκου τῆς Μονῆς Νοβοντεβίτσου τῆς Μόσχας, ἔπου ἐψάλλη Δοξολογία καὶ ἀναπέμφθηκε εἰδικὴ Δέηση γιὰ εὐδωσὴ τῶν ἐργασιῶν του. Τῆς ὄλης τελετῆς προέστη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κιέδου καὶ Γαλικίας, Πατριαρχικὸς Ἐξάρχος Οὐκρανίας καὶ μόνιμο μέλος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ρωσικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας κ. Φιλάρετος. Σ' αὐτὴν παρέστησαν οἱ περισσότεροὶ ἀπ' αὐτοὺς ποὺ παρακολούθησαν τὶς ἐργασίες τοῦ Συνεδρίου.

Οἱ ἐργασίες τῆς Ὀλομέλειας τοῦ Συνεδρίου ἄρχισαν μιὰ περίπου ὥρα ἀργότερα, στὴν Αἴθουσα Τελετῶν τοῦ Τμήματος Ἐκδόσεων τοῦ Πατριαρχείου τῆς Μόσχας.

Τὸ Προεδρεῖο τοῦ Συνεδρίου ἀποτελέσαν οἱ ἀκόλουθοι: πέντε Κληρικοὶ τῆς Ρωσικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας:

1. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κιέδου καὶ Γαλικίας, Πατριαρχικὸς Ἐξάρχος Οὐκρανίας καὶ μόνιμο μέλος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κ. Φιλάρετος.
2. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μίνσκ καὶ Λευκορωσίας καὶ μόνιμο μέλος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κ. Φιλάρετος.
3. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ροστόφ καὶ Νοβοτσερακάσιμ, Πατριαρχικὸς Ἐξάρχος Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ μόνιμο μέλος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κ. Βλαδίμηρος.
4. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Βολκολάμισκ καὶ Γιούργιεβ κ. Πιτιρίμ.

νεκῶς ἀναφέρει αὐτὴν ὡς αἰωνίαν εὐχαριστιακὴν ἀναφορὰν καὶ προσφορὰν πρὸς τὸν Πατέρα. Ἡ Ἐκκλησία εἰς κάθε Θεῖαν Λειτουργίαν συνεχίζει τὴν ἀναφορὰν καὶ προσφορὰν αὐτὴν ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, στοιχείων δηλονότι τῆς ὕληως...».

«Ὅθεν, ἀπειθύνοντες θερμὸν χαιρετισμὸν καὶ πατρικὰς εὐλογίας πρὸς τὴν ἐν Σεούλ τῆς Κορέας «Παγκόσμιον Συνέλευσιν» τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν διὰ τὴν προώθησιν τῆς παγγροιστιανικῆς ἐνότητος εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ζητημάτων Δικαιοσύνης - Εἰρήνης καὶ Ἀξεραιότητος τῆς Δημοουργίας, εὐχόμεθα εὐδώσωσιν τῶν ἐργασιῶν τῆς

5. Ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Βλαδίμηρος Σορόκιν, Σχολάρχης τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τοῦ Λένινγκραντ.

Στὴν ἀρχὴ ἀπηύθυνε χαιρετισμὸν ὁ Πρόεδρος τοῦ Συνεδρίου Σεβ. Μητροπολίτης Κιέδου καὶ Γαλικίας κ. Φιλάρετος, ὁ ὁποῖος ἀναφέρθηκε στὸ λόγο τῆς σύγκλησης τοῦ παρόντος Συνεδρίου, ἐξέθεσε τὶς διαφορὰς ὀφέλειες ἀπὸ τὴ συγκρότησίν του καὶ διεβίβασε πρὸς ὄλους τὶς εὐχές καὶ τὶς εὐλογίας τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ. Ποιμένα, ὁ ὁποῖος γιὰ λόγους ὑγείας δὲν μπόρεσε νὰ παραστῇ προσωπικᾶ.

Στὴ συνέχεια, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κρουτίτσας καὶ Κολόμνας κ. Ἰουβενάλιος διάβασε τὸ μῆνυμα τοῦ Μακ. Πατριάρχου Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας, τὸ ὁποῖο ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Αὐτοῦ Σεβασμιότητα Φιλάρετο, Μητροπολίτη Κιέδου καὶ Γαλικίας, Πατριαρχικὸ Ἐξάρχο Οὐκρανίας, Πρόεδρο Διεθνoῦς Ἐκκλησιαστικοῦ Συνεδρίου γιὰ τὴν 400ῆ ἐπέτειο τῆς ἐγκαθίδρυσης τοῦ Πατριαρχείου σὴ Ρωσικὴ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία.

Σεβασμιώτατε,

Ἄγαπητοὶ ἐν Κυρίῳ Ἀρχιερεῖς, Πατέρες, Ἀδελφοὶ καὶ Ἀδελφές,

Ἐγκάρδια καλωσορίζω ὄλους ὅσοι ἔχουν συγκεντρωθεῖ σὴ Μόσχα γιὰ τὸ Διεθνὲς Συνέδριο Ἐκκλησιαστικῆς Μελέτης, τὸ ὁποῖο εἶναι ἀφιερωμένο σὴν

Συνελεύσεως καὶ προσευχόμεθα διὰ τε τὴν ὑπέροχον τοῦ συγχρόνου πνευματικοῦ ἀδιεξόδου καὶ διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς εἰρήνης μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς γῆς εἰς δόξαν τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ καὶ σωτηρίαν τοῦ κόσμου.

Αὐτοῦ τοῦ Κυρίου τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης καὶ πάσης τῆς κτίσεως ἢ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἶη μετὰ τῆς ὑμετέρας Αἰδεσιμολογιοτήτος καὶ μετὰ πάντων τῶν μετεχόντων εἰς τὴν Συνέλευσιν.

24 Φεβρουαρίου 1990

* Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Δημήτριος διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης».

400ῆ ἐπέτειο τῆς ἐγκαθίδρυσης τοῦ Πατριαρχείου στὴ Ρωσικὴ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία.

Πέροι ἡ Ἐκκλησία μας γιόρτασε τὴ μεγάλη ἐπέτειο —τὴ Χιλιετηρίδα τοῦ Βαπτίσματος τῆς Ρωσίας. Τώρα γιορτάζουμε ἀκόμη ἓνα σημαντικό γεγονός στὴν ἱστορία της— τὴν ἐγκαθίδρυση τοῦ Πατριαρχείου τῆς Μόσχας, ἡ ὁποία ἔλαβε χώρα πρὶν ἀπὸ 400 χρόνια.

Αὐτὸ τὸ γεγονός ἀντιανακλᾷ καθαρὰ τὴ θέση ποὺ ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία κατέλαβε στὸν Ὁρθόδοξο κόσμο κατὰ τὸ τέλος τοῦ 16ου αἰώνα. Στὴν ἀρχὴ τοῦ 17ου αἰώνα, περίοδο ταραχῶν καὶ ξένων εισβολῶν, τὸ Πατριαρχεῖο πάσης Ρωσίας διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο ὡς ἓνας καθοδηγητικὸς παράγων τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἐθνικῆς ἐδραίωσης τοῦ λαοῦ μας. Στὸ μέλλον, ἐπίσης, οἱ Προκαθήμενοι τῆς Μόσχας, ὡς πνευματικοὶ ἡγέτες τοῦ λαοῦ μας, ἀναμένεται νὰ ἔχουν σημαντικὴ συνεισφορὰ στὴν ἐδραίωση τῆς ὑπόστασης τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῶν δύο 100ετηρίδων Συνδικτικῆς περιόδου στὴν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας μας, ποὺ ἀκολούθησε τὶς μεταρρυθμίσεις τοῦ Πέτρου τοῦ Α', ἡ ἰδέα τῆς παλινρθώσεως τοῦ Πατριαρχείου δὲν ἐγκαταλείφθηκε ἀπὸ τοὺς ἡγέτες τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὴ ἡ εὐγενὴς φιλοδοξία ἀναγνωρίστηκε στὴν τοπικὴ Σύνοδο τῆς Ρωσικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στὰ 1917, διὰ τὸ Πατριαρχεῖο ἦλθε νὰ ἀντιπροσωπεύσει ἓνα παράγοντα Ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητας, ἓνα πνευματικὸ καὶ ἠθικὸ χαρακτηριστικὸ γνώρισμα γιὰ ἑκατομύρια πιστῶν.

Ἡ Ἐκκλησία μας διατηρεῖ ζωντανὴ τὴ μνήμη τῶν Προκαθημένων τῆς Ρωσίας καὶ ὄλων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι, κάτω ἀπὸ τὴν ἡγεσία τους, ἔχουν συμβάλει στὴν οἰκοδόμησίν της.

Τὸ Συνέδριό σας καλεῖται νὰ ἐξετάσει ἓνα εὐρὸν γάμμα θεολογικῶν, ἱστορικῶν καὶ πολιτιστικῶν ζητημάτων σὲ συσχετισμὸ μὲ ἐκκλησιολογικὰς ἀπόψεις τῆς συνοδικτικῆς καὶ τῆς ἡγεσίας στὴν Ἐκκλησία, καθὼς, ἐπίσης, τὴν ἱστορία τῆς ἐγκαθίδρυσης καὶ τῆς παλινρθώσεως τοῦ Πατριαρχείου τῆς Μόσχας, τὴ δραστηριότητα τοῦ Πατριάρχου πάσης Ρωσίας, τὴν πνευματικὴ καὶ πολιτιστικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μας κατὰ τὰ τελευταῖα 400 χρόνια, τὶς σχέσεις της μὲ τὶς κατὰ τόπους Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες καὶ τὶς σχέσεις της μὲ τὴν ὑπόλοιπη Χριστιανοσύνη καὶ ἐκείνη τὴν περίοδο.

Ἐλπίζω ὅτι τὸ Συνέδριό θὰ ἐμπλουτίσει τὴν Ὁρθόδοξην θεολογικὴν σκέψην καὶ θὰ βοηθήσει στὴν ἐ-

δραίωση τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν κοινοτήτων στὴ χώρα μας, οἱ ὁποῖες μεριμνοῦν γιὰ τὴ διατήρηση τῆς πνευματικῆς καὶ πολιτιστικῆς κληρονομιάς τοῦ λαοῦ μας καὶ τὴν ἠθικὴ ἀνανέωσίν τους.

Ἐύχομαι ἐπιτυχία στὶς ἐργασίες τοῦ Συνεδρίου καὶ ἐπικαλοῦμαι τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ σ' ὄλους τοὺς μετέχοντες.

Μόσχα, 4.9.1989

† ΠΟΙΜΗΝ

Πατριάρχης Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας».

Ἀκολούθως ὁ λόγος δόθηκε στὸν Σεβ. Μητροπολίτη Μίνσκ καὶ Λευκωσιῶν καὶ μέγιστο μέλος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κ. Φιλάρετο, ὁ ὁποῖος παρουσίασε μὴ ἐμπεριστατωμένη εἰσήγηση, ποὺ κάλυψε ἱστορικὰ τὴν περίοδο ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ «Βαπτίσματος τῆς Ρωσίας» μέχρι τὶς μέρες μας μὲ ἰδιαίτερη ἔμφαση στὴν ἐγκαθίδρυση τοῦ Πατριαρχείου τῆς Μόσχας καὶ τὴν παλινρθώσίν του (1917), μετὰ τὴν κατάργησίν του ἀπὸ τὸν τσάρο Πέτρο τὸν Α' (1701). Ἀνέπτυξε τὸ ρόλο τοῦ Πατριαρχείου τῆς Μόσχας μέσα στὴ Ρωσία καὶ ἐξέθεσε τὶς ἀπόψεις του, ὡς Πρόεδρος τοῦ Τμήματος Ἐξωτερικῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχέσεων, ὅσον ἀφορᾷ τὶς σχέσεις τῆς Ρωσικῆς μὲ τὶς ἄλλες Ἐκκλησίες.

Μετὰ, παρακλήθηκε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περγάμου κ. Ἰωάννης, ποὺ ἐκπροσώπησε τὴν Πρωτόθρονη Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, νὰ διαβάσει τὸ χαιρετισμὸ τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Δημητρίου.

Στὸ χαιρετισμὸ του ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ὁρθοδοξίας ἀναφέρθηκε στὸν προκατόχου τοῦ Πατριάρχου Ἱερεμία Β', ὁ ὁποῖος προέδρη στὴν ἀνακήρυξη τοῦ τότε Μητροπολίτη Μόσχας Ἰωὸ σὲ Πατριάρχου Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας. Ὑπογράμμισε τὸ γεγονός ὅτι ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία παρέμεινε πιστὴ στὴν Ὁρθόδοξην πίστη καὶ παράδοση καὶ ἐξῆρε τὴν ἀξιόλογη πρόσοδο ποὺ παρουσίασε κατὰ τὰ τελευταῖα 400 χρόνια, δηλαδὴ ἀφότου κατέστη αὐτοκέφαλη Ἐκκλησία. Ἀναφορικὰ μὲ τὸ παρὸν Συνέδριό, ὁ Παναγιώτατος παρατήρησε ὅτι τοῦτο δὲν ρίπτει μόνον φῶς στὴν Ἱστορία τῆς Ρωσικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ἀλλὰ συμβάλλει καὶ στὴν περαιτέρω σύσφιγξιν τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν. Εὐχρίθηκε καθε ἐπιτυχίᾳ στὸ Συνέδριό καὶ ἐπιδαψίλευσε σ' ὄλους τὶς Πατριαρχικὰς του εὐλογίας.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Συνεδρίου Σεβ. Μητροπολίτης Κιέβου καὶ Γαλικίας κ. Φιλάρετος ἐξέφρασε τὴν εὐαρέσκειά του γιὰ τὸ Πατριαρχικὸ μήνυμα καὶ τὴ συμμετοχὴ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτη Περγάμου κ. Ἰωάννη, ὡς

ἐκπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, στὸ παρὸν Συνέδριο.

Τὸ ὑπόλοιπο μέρος τοῦ πρωϊνοῦ Προγράμματος τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς Ὀλομέλειας τοῦ Συνεδρίου καλύφθηκε μὲ τὴν παρουσίαση δύο εἰσηγήσεων ἀπὸ μέρους ἰσάριθμων Κληρικῶν τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Πρωτοπρεσβύτερου κ. Ἰωάννη Μπελέτσιεφ καὶ τοῦ Ἀρχιμανδρίτη κ. Μακάριου Βρεταννίκωφ.

* * *

Οἱ ἐργασίες τῆς Ὀλομέλειας ἐπαναλήφθηκαν τὸ ἀπόγευμα μὲ τὴν παρουσίαση ἄλλων ἐπτὰ εἰσηγήσεων ἀπὸ ἰσάριθμους Κληρικούς, οἱ ὅποιοι προέρχονταν ἀπὸ τὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, τὴν Ἀρμενικὴ καὶ τὴ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία.

Πρῶτος ὁμιλητὴς ἦταν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περγάμου κ. Ἰωάννης, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε τὸ θέμα «Ἡ σχέση τῆς Συνοδικότητος πρὸς τὴν Κανονικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας».

Ἀκολούθησε ἡ ὁμιλία τοῦ Πρωτοπρεσβύτερου κ. Βιτάλιου Μποροδοί, Καθηγητῆ τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τῆς Μόσχας καὶ Ἀντιπροέδρου τοῦ Τμήματος Ἐξωτερικῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχέσεων τοῦ Πατριαρχείου τῆς Ρωσίας.

Στὴ συνέχεια, μίλησε ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Νήφων, Ἐξάρχος τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας στὴ Μόσχα, ὁ ὁποῖος ἀναφέρθηκε στοὺς στενοὺς δεσμούς καὶ τὶς ἀγαθὲς σχέσεις μεταξὺ τῶν Πατριαρχείων Ἀντιοχείας καὶ Ρωσίας μὲ βάση ἱστορικὰ στοιχεῖα.

Τέταρτος ὁμιλητὴς ἦταν ὁ Πρωτοπρεσβύτερος Δρ Νικόλαος Νεκούλα, Καθηγητὴς στὸ Θεολογικὸ Ἰνστιτούτο τοῦ Βουκουρεστίου, ὁ ὁποῖος εἰσηγήθηκε τὸ θέμα «Ὁ Πατριαρχικὸς θεσμὸς στὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία».

Τὴν εἰσηγήσει τοῦ Ρωμαιοκαθολικοῦ π. Πέτρου Ντυμπρέ, πού ἀκολουθοῦσε στὸ Πρόγραμμα, λόγω μὴ μετάδασής του στὴ Μόσχα ἔνεκα ἔκτακτου κωλύματος, διάβασε ὁ π. Ἰωάννης Λόνγκ, Καθηγητῆς τοῦ Ποντιφικοῦ Συμβουλίου γιὰ τὴν Προαγωγή τῆς Χριστιανικῆς Ἐγύτητας. Ὁ τίτλος τῆς ἐργασίας τοῦ π. Ντυμπρέ ἦταν «Συνοδικότης καὶ Πρωτεία».

Ἡ ἐπόμενη εἰσηγήσει ἦταν τοῦ Πρωτοπρεσβύτερου κ. Βλαντισλάβ Τσουπίν, Βοηθοῦ Καθηγητῆ τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τῆς Μόσχας, μὲ θέμα «Ἱστορικο - Κανονικὲς καὶ Ἐκκλησιολογικὲς θεμελιώσεις γιὰ τὴν ἐγκαθίδρυση τῆς Πατριαρχείας στὴν Ἐκκλησία».

Τελευταῖος ὁμιλητὴς τῆς ἀπογευματινῆς Συνεδρίας τῆς Ὀλομέλειας, τῆς πρώτης ἡμέρας τοῦ Συνεδρίου, ἦταν ὁ Θεοφ. Μάρ Ἀπρίμ Χαμῆς, Ἐπίσκοπος τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας στίς Ἀνατολικές Η.Π.Α. καὶ τὸν

Καναδά, ὁ ὁποῖος μίλησε μὲ θέμα «Πατριαρχία στὴν Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας» μὲ εἰδικὴ ἐμφαση στὸ ἐπὶ μέρος θέμα «Ἡ Ἁγία, Ἀποστολική, Καθολικὴ, Ἀσσυριακὴ Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς».

Μετὰ ἀπὸ κάθε εἰσηγήσει ἀκολουθοῦσε συζήτηση, ἡ διάρκεια τῆς ὁποίας κυμαινόταν ἀνάλογα μὲ τὸ ἐνδιαφέρον πού παρουσίαζε ἡ ἀνάπτυξη κάθε θέματος καὶ τὸ χρόνο πού κάλυπτε ἡ παρουσίασή του ἀπὸ μέρος τοῦ εἰσηγητῆ.

* * *

Κατὰ τίς ἐπόμενες δύο ἡμέρες, δηλαδή τὴν Τετάρτη καὶ τὴν Πέμπτη, 6 καὶ 7 Σεπτεμβρίου 1989, οἱ Συνεδροὶ χωριστήκαμε σὲ δύο Τμήματα: α) Ἱστορικὸ καὶ β) Ἐκκλησιολογικὸ - Πολιτιστικὸ.

Ὅπως κατὰ τὴν πρώτη ἡμέρα, ἔτσι καὶ κατὰ τὴν δευτέρη ἡμέρα τοῦ Συνεδρίου, τὸ Πρόγραμμα περιλάμβανε πρωϊνὲς καὶ ἀπογευματινὲς συνεδρίες, ἐνῶ κατὰ τὴν τρίτη ἡμέρα, δηλαδή τὴν Πέμπτη, 7 Σεπτεμβρίου 1989, οἱ ἐργασίες στὰ δύο Τμήματα ξεχωριστὰ συνεχίστηκαν μόνο τὸ πρωῖ, γιὰτὶ τὸ ἀπόγευμα πραγματοποιήθηκε «Συζήτηση στοργγύλης τραπέζης» στὴν ὁποία πῆραν μέρος ὅλοι οἱ Συνεδροὶ.

Τὸ σύνολο τῶν ἀνακοινώσεων πού ἔγιναν καὶ στὰ δύο Τμήματα τοῦ Συνεδρίου ἀνέρχεται στὸν ἀριθμὸ 47, χωρὶς νὰ ὑπολογίζονται οἱ εἰσηγήσεις πού ἔγιναν ἐνώπιον τῆς Ὀλομέλειας. Ἀπὸ τίς 47 αὐτὲς ἀνακοινώσεις οἱ 36 προέρχονταν ἀπὸ Ρώσους ἐπιστήμονες, Κληρικούς καὶ λαϊκοὺς. Οἱ ὑπόλοιπες 11 ἔγιναν κυρίως ἀπὸ ἐπιστήμονες τόσο τῆς Ἀνατολικῆς ὅσο καὶ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης.

Στὸν Κατάλογο τῶν εἰσηγητῶν περιλαμβάνονταν πολλοὶ Ἀρχιερεῖς καὶ ἄλλοι Κληρικοὶ τῆς Ρωσικῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας, μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους εἶναι Καθηγητὲς τῶν Θεολογικῶν Ἀκαδημιῶν τῆς Μόσχας καὶ τοῦ Λένινγκραντ καθὼς καὶ ἄλλων Ἐκκλησιαστικῶν Σεμιναρίων. Ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ἐντυπωσιακὴ ἦταν ἡ συμμετοχὴ καὶ πολλῶν Καθηγητῶν - μελῶν τῆς Σοβιετικῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν.

Ἡ δική μας εἰσηγήσει περιελήφθη στὸ δεύτερο Τμήμα, τὸ «Ἐκκλησιολογικὸ - Πολιτιστικὸ», κι ἔγινε τὸ ἀπόγευμα τῆς Τετάρτης, 6ης Σεπτεμβρίου 1989, μὲ συντονιστὴ τὸν Πρωτοπρεσβύτερο κ. Βλαδὶμηρο Σορόκιν, Σχολάρχη τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τοῦ Λένινγκραντ. Τὸ θέμα τῆς εἰσηγήσεώς μας, πού παρουσιάστηκε στὴν ἀγγλικὴ γλῶσσα, ἦταν «Ὁ Πατριάρχης Μόσχας Τύχων (1917 - 25) καὶ τὸ ἡμερολογικὸ πρόβλημα».

Τὸ Πρόγραμμα τοῦ Συνεδρίου, στὴ «Συζήτηση στοργγύλης τραπέζης», πού πραγματοποιήθηκε τὸ ἀπό-

γευμα τής Πέμπτης, 7ης Σεπτεμβρίου 1989, άρχισε με όμιλία του Σεβ. Μητροπολίτη Κιέβου και Γαλικίας κ. Φιλάρετου, ό όποιος προήδρευσε και πάλι των έργων τής 'Ολομέλειας.

Στή συνέχεια, ό λόγος δόθηκε στο Δρα 'Αρσένιο Β. Γκούλικα, του 'Ινστιτούτου Φιλοσοφίας τής 'Ακαδημίας 'Επιστημών τής Σοβιετικής 'Ενωσης, ό όποιος ανέπτυξε τό θέμα «'Η Ρωσική 'Ορθόδοξη 'Εκκλησία και ή σύγχρονη εποχή».

Μετά μίλησε ό Σεβ. Μητροπολίτης Κρουτίτσας και Κολόμνας κ. 'Ιουθενάλιος.

'Ακολούθως ό Δρ Γιούρι Π. Ζούγιεβ, τής 'Ακαδημίας Κοινωνικών 'Επιστημών τής Κεντρικής 'Επιτροπής του Κ.Κ. τής Σοβιετικής 'Ενωσης, μίλησε με θέμα «'Η πρόδος τής Περσεστρόικα στή Σοβιετική Κοινωνία και ή Ρωσική 'Ορθόδοξη 'Εκκλησία».

Τελευταίος όμιλητής ήταν ό Σεβ. Μητροπολίτης Βολοκολάμσκ και Γιούργιεβ κ. Πιτιρίμι, λαϊκός αντιπρόσωπος στήν ΕΣΣΔ.

Μετά από κάθε εισήγηση ακολουθούσε συζήτηση με συμμετοχή πολλών Συνέδρων.

Τις εργασίες τής απογευματινής Συνεδρίας «Στρογγύλης τραπέζης» έκλεισε με σύντομη όμιλία του ό Σεβ. Μητροπολίτη Κιέβου και Γαλικίας κ. Φιλάρετος, στήν όποία συνόψισε τις βασικές απόψεις που έκτέθηκαν τόσο από τους εισηγητές όσο και από τους συζητητές.

* * *

Οι εργασίες του Συνεδρίου ολοκληρώθηκαν τό πρωτό τής Παρασκευής, 8ης Σεπτεμβρίου 1989, στο επίπεδο τής 'Ολομέλειας.

Τό Πρόγραμμα τής τελευταίας ήμέρας του Συνεδρίου άρχισε με όμιλία από τον 'Ηγούμενο κ. Θεοφύλακτο Μωυσέγιεβ, τής Πνευματικής 'Ακαδημίας τής Μόσχας, ό όποιος ανέπτυξε τό θέμα «Μάρτυρας 'Ιώδ, πρώτος Πατριάρχης πάσης Ρωσίας».

'Ακολούθησε ή εισήγηση του Καθηγητή - Πρωτοπρεσβύτερου κ. 'Ιωάννη Μέγιεντορφ, τής 'Ορθόδοξης 'Εκκλησίας τής 'Αμερικής, ό όποιος διαπραγματεύθηκε τό θέμα «'Ο Πατριάρχης Τύχων, ως ύπηρέτης τής ένωσης τής 'Εκκλησίας».

'Επόμενος όμιλητής ήταν ό Δρ Νικόλαος Ρόζοφ, τής Κρατικής Δημοτικής Βιβλιοθήκης του Λένινγκραντ, ό όποιος μίλησε με θέμα «'Η στάση των Πατριαρχών πάσης Ρωσίας κατά τήν εποχή του 'Αλεξίου Μιχαήλοβιτς».

Στή συνέχεια, μίλησε ό 'Επίσκοπος Δρ Γκόττφρηγντ Σπρόντελ, τής Εθαγγελικής 'Εκκλησίας τής Δυτικής Γερμανίας.

'Υστερα ό 'Ακαδημαϊκός Δρ Φράνσις Βέλσεσλας Μάρεζ, του Γλωσσολογικού 'Ινστιτούτου του Πανεπιστημίου τής Βιέννης, εισηγήθηκε τό θέμα «Βασικοί σκοποί τής επιστημονικής και πρακτικής μελέτης τής γλώσσας των λειτουργικών βιβλίων τής Σλαβικής 'Εκκλησίας».

Τελευταίος όμιλητής ήταν ό Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Γκαμρικέλι, τής Γεωργιανής 'Ορθόδοξης 'Εκκλησίας, ό όποιος ανέπτυξε τό θέμα «Μερικές άρχές τής ζωής και τής δράσης του 'Αγίου Πατριάρχη 'Αλεξίου».

Με έμφανή τήν ικανοποίηση ό Σεβ. Μητροπολίτης Κιέβου και Γαλικίας και Πατριαρχικός 'Εξάρχος Ουκρανίας κ. Φιλάρετος έκλεισε τις εργασίες του Διεθνούς 'Επιστημονικού Συνεδρίου τής Μόσχας μετά από μία σύντομη γενική ανασκόπηση του όλου Προγράμματος του και τήν έκφραση των θερμών ευχαριστιών του προς όλους τους Συνέδρους και όσους εργάστηκαν για τήν επιτυχή διεξαγωγή του με ιδιαίτερη αναφορά στήν πολυπληθή Γραμματεία.

'Από μέρους τής 'Οργανωτικής 'Επιτροπής προσφέρθηκε σ' όλους τους Συνέδρους ειδικό αναμνηστικό μετάλλιο μαζί με ένα δίσκο «μακράς διαρκείας» με 'Εκκλησιαστικούς ύμνους.

Τό απόγευμα τής ίδιας ήμέρας, δηλαδή τής Παρασκευής 8ης Σεπτεμβρίου 1989, δόθηκε στο Διεθνές Συνεδριακό Κέντρο τής Μόσχας δεξίωση προς τιμή των Συνέδρων, στήν όποία παρέστησαν και άλλοι προσκεκλημένοι.

Κατά τή διάρκεια του Διεθνούς 'Επιστημονικού Συνεδρίου τής Μόσχας έγιναν συλλογικά έβδομήντα περίπου όμιλίες, εισηγήσεις και ανακοινώσεις. Σύμφωνα με τον Κατάλογο που κυκλοφόρησε, ό αριθμός των προσώπων που παρακολούθησαν τις εργασίες του Συνεδρίου ανήλθε σε 100, τά 2) 3 των όποιων προσέρχονταν από τή Σοβιετική 'Ενωση, δηλαδή τά 75. 'Από τήν άποψη τής προέλευσης οι Σύεδροι προσέρχονταν από τις ακόλουθες 20 χώρες: Σοβιετική 'Ενωση, 'Αγγλία, Αύστρια, Βουλγαρία, Γαλλία, Γερμανία 'Ανατολική, Γερμανία Δυτική, Δανία, 'Ελλάδα (έκπρόσωπος Οικουμ. Πατριαρχείου), Η.Π.Α., 'Ιαπωνία, 'Ινδία, 'Ιταλία (Βατικανό), Καναδάς, Κύπρος, Ούγγαρία, Πολωνία, Ρουμανία, Τσεχοσλοβακία και Φινλανδία.

'Επίσημες γλώσσες του Συνεδρίου ήταν: 'Η ρωσική, ή άγγλική, ή γαλλική και ή γερμανική.

ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
Διδάκτωρ Θεολογίας - Γυμνασιάρχης
(μετασχών του Συνεδρίου)

Η ΕΙΚΟΝΑ ΣΤΗ ΡΩΜΗ ΑΛΛΟΤΕ ΚΑΙ ΤΩΡΑ

Στήν πτέρυγα του Καρόλου του Μεγάλου, της πλατείας του αγίου Πέτρου, στο Βατικανό, εγκαινιάσθηκε στις 11 Νοεμβρίου 1989 έκθεση ρωσικών εικόνων, που συνεχίσθηκε με μεγάλη επιτυχία ως τις 30 Ιανουαρίου 1990. Με την ευκαιρία της έκθεσης αυτής στην έδρα της οργάνωσης Italia - URSS, στη Ρώμη, δεκαπέντε περίπου μελετητές της εικονογραφίας συγκεντρώθηκαν, για ν' ακούσουν και να γνωρίσουν ένα Ρώσο συνάδελφό τους, τον Adolf N. Oncinnikov, διευθυντή του Μουσείου του Κέντρου Ἀποκαταστάσεως Ἔργων Τέχνης Igor Grabar. Τὸ σημεῖο ἑλξης τῆς βραδιάς ἦταν ἀκριβῶς ὁ Ρώσος εἰδικὸς πάνω στήν εἰκονογραφία, πού γεννήθηκε καὶ ἀνατράφηκε στὸ πλαίσιο τοῦ Σοβιετικοῦ προλεταριάτου καὶ βρέθηκε στή Ρώμη ὄχι γιὰ νὰ διαβάσει κάποιο προπαρασκευασμένο κείμενο, ἀλλὰ μᾶλλον γιὰ ν' ἀπαντήσει σὲ πρόχειρες ἐρωτήσεις.

ΜΙΑ ΡΩΣΙΚΗ ΦΩΝΗ ΣΤΗ ΡΩΜΗ

Ἡ πρώτη ἐρώτηση ἦρθε περίπου μετὰ τὴν διατύπωση αὐτή: —«Πῶς κοιτάμε μιὰ εἰκόνα»; Ὁ Ρώσος σκέφτηκε λίγο καὶ ἀπάντησε ἀργὰ καὶ με ἕφος συνεσταλμένο: —«Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπε...». Στὸ ἀκουσμα τῶν λέξεων αὐτῶν τοῦ θρέμματος μιὰς ἐπίσημα ἄθεης κοινωνίας τὰ μάτια τῶν ἀναθρεμμένων σὲ μιὰ τυπικὰ χριστιανικὴ κοινωνία κινήθηκαν ἀμήχανα καὶ νευρικὰ στίς κόγχες τους. Ἦταν ἀπροσδόκητο ἀκουσμα σὲ κύκλο διανοουμένων ἢ σύνδεση τῆς εἰκονογραφίας μετὰ τὸν Χριστό; —«Εἶπε», συνέχισε ὁ ὁμιλητής, «ὅτι εἶναι τὸ Φῶς τοῦ κόσμου (πρβλ. Ἰω. 8,12). Ὅπως τὸ φῶς δὲν πηγαίνουμε ἐμεῖς νὰ τὸ δροῦμε, ἀλλ' ἔρχεται ἐκεῖνο, γιὰ νὰ φανερώσει τὰ πράγματα, πού μᾶς περιβάλλουν, ἔτσι καὶ τὴν εἰκόνα δὲν τὴν κοιτάμε ἐμεῖς, ἀλλὰ μᾶς κοιτάζει ἐκεῖνη, καὶ καταργώντας σχεδὸν τὴν τεχνικὴ τῆς προοπτικῆς μᾶς φανεώνει τὸ βάθος τῶν πραγμάτων ὄχι κατὰ τὴν διανοητικὴ ἐμβρίθεια, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐτοιμότητα νὰ ἐπωφεληθοῦμε ἀπὸ τὴν παρουσία τοῦ ὑπέρλαμπρου φωτός, πού εἶναι ὁ Χριστὸς. Τὰ χρώματα καὶ τὰ ὕλικά στοιχεία τῆς εἰκόνας εἶναι τὰ μέσα, πού μᾶς μεταφέρουν σὲ μιὰ ἀνανεωμένη συνείδηση τῶν πραγμάτων, σὲ Βηθλεὲμ ὅπου ὁ Θεὸς φανερώνεται, γιὰ νὰ τοῦ μεταφέρουμε τὰ δῶρα μας, πολύτιμα μέταλλα ἢ κοσμήματα, πού συχνὰ στολίζουν τίς εἰκόνας».

Ἦταν φυσικὸ νὰ προκαλέσει ἀναπάντεχα συναισθήματα στὸ ἀκροατήριό του ὁ Ρώσος ἐπιστήμονας μετὰ

τὴν υπογράμμιση τῆς σημασίας τῆς γνώσης, πού μᾶς δίνει ἢ παρουσία τοῦ Χριστοῦ μᾶλλον παρὰ αὐτῆς, πού κατακτάται μετὰ ἀνθρώπινα συστήματα. Ἡ εἰκόνα μετὰ τὴν χαρακτηριστικὴ ἀφαίρεση τῶν ἐξωτερικῶν στοιχείων τοῦ θέματός της ἀναγκάζει τὴν προσοχὴ νὰ στραφῆ μετὰ ἀπὸ σύντομη παρατήρηση τῆς μορφῆς σὲ ἀναζήτηση τῆς ποιότητας τοῦ περιεχομένου, σὲ ἀναζήτηση τοῦ Χριστοῦ στὸν κόσμο, τοῦ Χριστοῦ μέσα μας. Ἡ εἰκόνα ἔχει στὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας αὐτὸν τὸν ἰδιαιτέρου ρόλο νὰ παίζει: νὰ ὀδηγήσει ἐπαγωγικὰ ἀπὸ τὴν παρατήρηση τῶν φαινομένων — πού μετὰ τὴν ἐπιφανειακότητά τους σὲ τὴν εἰκόνα δὲν τὸν πάνε πολὺ μακριὰ σὲ ἀναζήτηση τῆς ὑπαρξῆς — σὲ τὴν συνειδητοποίηση τοῦ θαύματος τῆς θείας παρουσίας καὶ τὴν ἐπίγνωση τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ μέσα του. Σηκώνοντας τὸν μαγδύα τῆς μορφῆς, γιὰ νὰ κοιτάξῃ αὐτὸ πού κρύβεται ἀπὸ κάτω, μαθαίνει ἐνδεχομένως νὰ σηκώνει τὸ κάλυμμα τῆς ὑποκρισίας καὶ τῆς αὐταπάτης, γιὰ ν' ἀποκαλυφθῆ ὁ γνήσιος καὶ καθαρὸς ἄνθρωπος, αὐτὸς ἀκριβῶς πού ἐκφράζει τὴν ἰσορροπημένη ἐνότητα τῆς ψυχοσωματικῆς του ὑπαρξῆς. Αὐτὴν τὴν ἐνότητα σκιαγραφοῦν οἱ ἱερῆς εἰκόνας μέσα σὲ τὴν χριστιανικὴ παράδοση, ὄχι εἰδικὰ μετὰ τὴν διαδικασία ἀπαντήσεως σὲ ἐρωτήματα, πού διαμορφώνει ὁ νοῦς, ἀλλὰ μετὰ τὴν εὐσέβεια, πού εἶναι καὶ σφραγίδα τῆς χριστιανικῆς πίστεως στὸν ὀλοκληρωμένο ἄνθρωπο.

Ἡ εἰκόνα φανεώνει στὸ χρόνο καὶ στὸ χῶρο ἐκεῖνο, πού ὁ αἰδιος Λόγος ἀποκαλύπτει. Ὅπως ὁ προαιώνιος Χριστὸς μετὰ τὴν ἀφατὴ κένωσή Του μπαίνει σὲ χρονικὰ καὶ τοπικὰ ὄρια, ἔτσι καὶ ἡ εἰκόνα ὀρίζεται ἀπὸ στοιχεῖα, πού περιγράφουν τὴν χρονικὴ καὶ τοπικὴ ὑπόστασή της. Καὶ ὅπως πάλι ὁ σαρκωμένος Λόγος ἐνώνει τὸν ἄνθρωπο μετὰ τὸν Θεό, τὸν θεώνει, ἔτσι καὶ ἡ εἰκόνα φανεώνει τὴν ἔνωση αὐτὴ ὡς θρίαμβο τῆς θείας χάριτος, πού μεταμορφώνει τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν εἰσάγει σὲ τὴν ἀπεραντοσύνη καὶ τὴν αἰωνιότητα τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Γιὰ νὰ συντομιοθεῖ μάλιστα σὲ συγκρότητα διδασκαλίας τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, πού ἀπηχεῖ ἢ Ὁρθοδοξία τηρώντας τὴ συμβουλή τοῦ Πατριάρχου: «μὴ μέταιρε ὄρια αἰώνια, ἀ ἔθεντο οἱ πατέρες σου» (22,28), ἀς θυμηθοῦμε τὸν περίφημο λόγο τοῦ αγίου Ἰωάννη τοῦ Δαμασκηνοῦ Π ε ρ ῖ τ ῶ ν Ε ἰ κ ὸ ν ὸ ν καὶ εἰδικὰ τὸ σημεῖο ὅπου παρατηρεῖ ὅτι «πρὶν ἀπὸ τὴν ἐνανθρώπηση τοῦ Λυτρωτῆ ὁ ἀσώματος καὶ ἀσχημάτιστος Θεὸς δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ εἰ-

κονισθεῖ μὲ κανένα τρόπο. Τώρα, ὅμως, ποῦ ὁ Θεὸς φανερώθηκε μὲ σάρκα καὶ συναναστράφηκε μὲ τοὺς ἀνθρώπους, μπορῶ νὰ εἰκονίζω τὴ μορφή του. Δὲν προσκυνῶ τὴν ὕλη, ἀλλὰ τὸν δημιουργὸ τῆς ὕλης, Αὐτὸν ποῦ ἔγινε γιὰ χάρη μου ὕλη καὶ καταδέχθηκε νὰ κατοικήσει στὴν ὕλη, γιὰ νὰ πετύχει μ' αὐτὴν τὴ σωτηρία μου» (PG 94,1245A).

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑ ΣΤΗ ΡΩΜΗ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΝΑΤΟ ΑΙΩΝΑ

Ἀξίζει νὰ θυμηθοῦμε ἐδῶ ὅτι ἡ Ρώμη ἔγινε στὴν τραχημένη περίοδο τῆς Εἰκονομαχίας καταφύγιο εἰκόγων, ποῦ στὸ Βυζάντιο διέτρεχαν τὸν κίνδυνο νὰ καταστραφῶν. Ἡ ἀνάπτυξη, βέβαια, ποῦ γνώρισε ἡ εἰκονογραφία στὸν ἀνατολικὸ χριστιανικὸ κόσμο μετὰ τὸ 843 δὲν βρῖσκει ἀντιστοιχία στὴ Δύση, ὅπου ἡ ἐπικράτηση διαφορετικῆς νοοτροπίας ὁδήγησε στὴν ἀνάπτυξη τῆς ζωγραφικῆς μὲ αἰσθητικὴ ἀντίληψη διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν βυζαντινὴ. Ἀπὸ τὴν περίοδο, ὅμως, ποῦ ἐπιλέγουμε ἐδῶ, σὲ ἀρκετοὺς ἱστορικοὺς ναοὺς τῆς Ρώμης σήμερα φυλάσσονται μὲ ἰδιαίτερη τιμὴ εἰκόνες, ποῦ ἡ εὐσέβεια θέλει ν' ἀποδίδει στὸ χρωστήρα τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Λουκᾶ, ποῦ ὅμως ἀνάγονται μᾶλλον στὴν περίοδο τῆς εἰκονομαχικῆς ἔριδας. Τέτοια εἶναι ἡ περίπτωση τῆς εἰκόνας τῆς Θεοτόκου μὲ τὸ δρέφος, ποῦ φυλάσσεται στὴν ἁγία Μαρία τὴν Μείζονα καὶ εἰδικὰ στὸ λαμπρὰ διακοσμημένο παρεκκλήσι, ποῦ ἔδωκε νὰ κτίσουν ὁ πάπας Παῦλος Ε' (1605 - 1621), γιὰ νὰ στεγάσει καὶ τὸν τάφο του. Μπροστὰ στὴν εἰκόνα αὐτὴ χιλιάδες χριστιανοὶ κάθε χρόνο συρρέουν, γιὰ νὰ προσευχηθοῦν καὶ νὰ διώσουν ἐκεῖνο, ποῦ ἔγραψε ὁ ἅγιος Βασίλειος στὸν ἅγιο Ἀμφιλόχιο μὲ κλασικὸ πιά τρόπο: «ἡ τῆς εἰκόνας τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει» (Περὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος 18, PG 32,149C). Καὶ τὸ πρωτότυπο δοξάζεται καὶ τιμᾶται μὲ τὴ δύναμη καὶ τὴ χάρη τοῦ σαρκωμένου Λόγου καὶ Λυτρωτῆ τοῦ κόσμου, ὁ ὁποῖος «σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ» (Ἰω. 1,14). Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν δόξα μᾶς ἐνθαρρύνει καὶ μᾶς στηρίζει ἡ Θεοτόκος ν' ἀντικρύσουμε στὸν πιὸ λαμπρὸ ἐξῆς εἰκονογραφικὸ τύπο τῆς παράδοσής μας, ὅταν κρατᾶ τὸν Ἰησοῦ δρέφος καὶ δείχνει μὲ ἔμφαση πρὸς αὐτόν. Ἐνα ἐξαιρετικὸ ἐνδιαφέροντος παράδειγμα τοῦ τύπου αὐτοῦ, ἀπὸ τὴν πρώιμη χριστιανικὴ τέχνη, μποροῦμε νὰ δοῦμε σήμερα (ἀν καὶ μὲ κάποια δικαιολογημένη δυσκολία) στὴν Πρόθεση τοῦ ναοῦ τῆς S. Francesca Romana: πρόκειται γιὰ τὴν ἐγκαυστικὴ εἰκόνα τοῦ 5ου αἰῶνα (πολλοὶ σήμερα ὑποστηρίζουν ὅτι ἱστορήθηκε τὸν 7ο αἰ.), ποῦ ἀνακαλύ-

φθηκε κατὰ τὶς ἐργασίες συντήρησης τοῦ 1950. Ἡ παράδοση, ἐξ ἄλλου, τῆς ἀπόδοσης εἰκόνων, ποῦ τιμῶνται ἰδιαίτερα ἀπὸ τοὺς πιστοὺς, στὸν ἴδιο τὸν εὐαγγελιστὴ Λουκᾶ, ἀν δὲν ἔχει ἐπιστημονικὴ βάση, ἀπηχεῖ, ὅμως, σαφέστατα τὴν πίστη τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν ἀποστολικὴν βάση, ποῦ ἔχει ἡ εἰκονογραφία στὴ χριστιανικὴ λατρεία. Καὶ εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρουσα ἡ διαπίστωση ὅτι ἡ ἀρχαία παράδοση τῆς λατρείας τῶν εἰκόνων, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν ἀπόδοση ἰδιαίτερης τιμῆς στὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο, παραμένει ὀλοζώντανη καὶ σὲ μεταγενέστερους ναοὺς, ὅπως ὁ San Lorenzo in Damaso (τέλη 15ου αἰῶνα), ὅπου φυλάσσεται εἰκόνα τῆς Παναγίας (9ος αἰ.), μόνως νὰ δείχνει πρὸς Αὐτόν, ποῦ εἶναι «ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ» (Ἰω. 14,6).

Ἀπὸ τὴν εἰκονογραφία, ποῦ μποροῦμε νὰ δοῦμε στὴ Ρώμη σήμερα, ἀξίζει νὰ σημειώσουμε ἐδῶ ὀρισμένες χαρακτηριστικὲς περιπτώσεις. Στὴν περίοδο, γιὰ τὴν ὁποία μιλάμε, διακρίνονται οἱ μορφές τῶν Ρωμαίων μαρτύρων, ποῦ τιμήθηκαν ἰδιαίτερα στὴν πόλη αὐτὴ ὅπου καὶ μαρτύρησαν. Ἰδιαίτερη συγκίνηση προκαλεῖ ἡ λεπτὴ μορφή τῆς νεαρῆς ἁγίας μάρτυρος Ἀγγῆς, στὸ ψηφιδωτὸ τοῦ ἔβδομου αἰῶνα ποῦ βρίσκεται σήμερα στὴ Βασιλικὴ τῆς Santa Agnese fuori le Mura. Ἐνα ἄλλο ψηφιδωτὸ τοῦ ἔβδομου αἰῶνος εἰκονίζει τοὺς Ρωμαίους ἁγίους Πρῶτο καὶ Εὐτυχιανό, ποῦ μαρτύρησαν ἐπὶ Διοκλητιανοῦ (284 - 305). Βρίσκεται σήμερα στὸ παρεκκλήσι, ποῦ ὁ πάπας Θεόδωρος Α' (642 - 9) ἔκτισε στὸ ναὸ τοῦ San Stefano Rotondo μὲ τὸ στρογγυλὸ σχῆμα, ποῦ θυμίζει τὸν Παναγίον Τάφο, καὶ μὲ σκοπὸ νὰ στεγάσει τὰ ἱερὰ λείψανα τῶν μαρτύρων, τὰ ὁποῖα μετέφερε ἐκεῖ ἀπὸ τὶς κατακόμβες τῆς ὁδοῦ Νομεντᾶνα. Ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ἡ ἀνακομιδὴ αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη, ποῦ μαρτυρεῖται ἀπὸ τὶς πηγές στὴν ἱστορία τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἀντικρύζοντας τὶς εἰκόνες αὐτὲς σήμερα μποροῦμε νὰ εἰσαχθοῦμε στὴν εὐσέβεια, ποῦ αἰῶνες τώρα τὶς συνοδεύει, ἀκούγοντας τὸν ἀπόηχο τοῦ Λόγου τοῦ ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Δαμασκηνοῦ: «οἱ ἅγιοι ὅσο ζοῦσαν ἦταν πλήρεις Πνεύματος Ἁγίου. Ὅταν ἐκοιμήθησαν, ἡ χάρη παρέμεινε ἀχώριστα ἐνωμένη μὲ τὶς ψυχές καὶ τὰ ἐνταφιασμένα σώματα καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ, ποῦ ἀνάδειξαν τὴν ἀγιότητά τους καὶ τὶς ἱερές τους εἰκόνες, ἐνεργώντας ὅχι κατὰ τὰ ὅρια, ποῦ αὐτὲς διαγράφουν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀπεριόριστη ἐνέργεια τῆς θείας χάριτος» (PG 94,1249C).

(Συνεχίζεται)

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

«Ἀπὸ τὸν πόλεμο στὴν εἰρήνη...».

Ἐν τῇ πασχάλιῳ ποιμαντορικῇ ἐγκυκλίῳ τοῦ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ἐτόνισεν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς: «Ὁ κόσμος μας ἀναζητεῖ σήμερα τὴν ἐλευθερία του. Καὶ ἡ γηραιὰ εὐρωπαϊκὴ μας Ἡπειρος εἶναι καὶ πάλιν χῶρος ἀγῶνων γιὰ ἐθνικὴ ἐλευθερία καὶ ἀνεξαρτησία. Ὀλόκληρος ὁ κόσμος μας ἐξ ἄλλου νοσταλγεῖ κάποιο Πάσχα. Μιά «διάβαση». Ἀπὸ τὴ δουλεία πρὸς τὴν ἐλευθερία, ἀπὸ τὴν αὐτοκαταστροφὴ στὴ σωτηρία, ἀπὸ τὸν πόλεμο στὴν εἰρήνη, ἀπὸ τὶς διακρίσεις καὶ τὸν κατακερματισμὸ στὴν ἐνότητα, ἀπὸ τὴν καταπίεση καὶ τὴν ἐξουθένωση στὴν ἰσότητα καὶ ἀδελφότητα».

Ὁ Μακαριώτατος ἀναφερόμενος εἰδικώτερον εἰς τὸ δρᾶμα τῶν Βορειοηπειρωτῶν καὶ Κυπρίων ἀδελφῶν μας καὶ εἰς τὰς ἐν Λιβάνῳ συρράξεις, ἐπεσήμανεν εὐγλώτως τὰ ἑξῆς:

«Οἱ Βορειοηπειρωτῶν ἀδελφοί μας, διατελοῦντες εἰσέτι ὑπὸ τὸ πλεόν καταθλιπτικὸν καθεστῶς, στεροῦνται τῶν στοιχειωδωδετέρων ἀνθρωπίνων καὶ θρησκευτικῶν τῶν δικαιωμάτων, ἐνῶ ἡ Τουρκικὴ κατοχὴ συνεχίζεται εἰς τὴν Βόρειον Κύπρον, πρὸς τὴν ὁποίαν εἶναι ἀδύνατος ἡ ἐλευθέρω διακίνησης, μετὰ τὰς σχετικὰς συνεπειὰς διὰ τοὺς πρόσφυγας καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Μεγαλονήσου ἐν γένει. Εἰς τὸν Λίβανον αἱ συρράξεις μαίνονται ἀκόμη καὶ μετὰ τῶν χριστιανῶν, προσφάτως δὲ ἀνελάθωμεν πρωτοβουλίαν πρὸς τοὺς Ἀρχηγούς τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν δι' ἐνεργοποίησίν μας, πρὸς παγίωσιν τῆς εἰρήνης καὶ εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην τῆς Μεσογείου».

«Τὸ Ὁρθόδοξον ἦθος».

Ἐν τῇ Ἱεροῦ Μητροπόλει Ἀττικῆς ὑπὸ τὴν αἰγίδα καὶ τὰς εὐλογίας τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀττικῆς κ. Δωροθέου συνεκροτήθη κληρικολαϊκὸν συνέδριον πρὸς ἐξέτασιν τοῦ θέματος «Τὸ Ὁρθόδοξον ἦθος». Μετὰ τὴν σχετικὴν εἰσήγησιν τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Κωνσταντίνου Σκουτέρη καὶ τὴν ἐπακολογηθεῖσαν συζήτησιν διετυπώθησαν τὰ συμπεράσματα, ἐκ τῶν ὁποίων παραθέτομεν τὰ ἑξῆς κυριώτερα ὡς ἔχοντα πρακτικὸν δεοντολογικὸν σκοπόν:

«Τὸ Ὁρθόδοξον ἦθος ἔχει Ἐκκλησιαστικὸν χαρακτήρα. Δὲν εἶναι ἀνθρωποκεντρικὸς τρόπος ζωῆς, ἀλλὰ Ἐκκλησιαστικὸς - Χριστοκεντρικὸς, πὸν μεταμορφώνει τοὺς ἀνθρώπους εἰς Χριστοειδῆ πρόσωπα. Τὸ Ὁρθόδοξον ἦθος πραγματώνεται μετὰ τὴν ἀπ' εὐθείας μυστηριακὴ, προσωπικὴ σύνδεσός μας μετὰ τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ, πὸν ἀποκαλύπτεται στὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ βιώνεται καὶ ἐκφράζεται ἀπὸ τοὺς πιστοὺς ὡς Χριστοζωὴ διὰ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Μετανοίας καὶ Ἐξομολογήσεως, τῆς Ἐυχαριστιακῆς Κοινωνίας καὶ τῆς Ἀγάπης... Τὸ Ὁρθόδοξον ἦθος διαρκῶς γεννᾶται καὶ ἀναγεννᾶται σὲ κάθε πιστὸ μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ...».

Ὅθεν, ἐφ' ὅσον τὸ ἦθος αὐτὸ «διαμορφώνεται μόνο στὴν Ἐκκλησιαστικὴ προσωπικὴ ἐνότητα τῶν πιστῶν μετὰ Χριστοῦ καὶ μετ' ἀλλήλων», ἀπαιτεῖται ὑπέρθωσις τῆς ἀτομικῆς ἐγωκεντρικότητος, ἡ ὁποία διασπᾷ τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας σὲ ἄτομα αὐτοδικαιούμενα ἢ σὲ φατριὰς ἀντιφρονούντων. Τὸ Ὁρθόδοξον ἦθος καὶ ἡ σωτηρία δὲν εἶναι ἀτομικὴ ὑπόθεσις, ἀλλὰ Ἐκκλησιαστικὴ».

Συμφυεῖς ρίζαι εἰς τὰς πλεόν μυχίας πτυχὰς τῆς ἀνθρωπίνης υπάρξεως.

Τὴν Μεγάλην Πέμπτην τὸ Προεδρεῖον τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως συνεζήτησε τὸ νομοσχέδιον περὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως καὶ τῶν θρησκευτικῶν ὀργανώσεων. Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος συζήτησις ἐγένετο ἐν τῷ πνεύματι τῆς «πρεσοτροδίκια» καὶ τῆς «γκλάνοσοσι», ἥτις ὀδηγεῖ εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τόσον τῆς ἀποτυχίας τῆς ἀθεϊστικῆς προπαγάνδας ὅσον καὶ τοῦ σφρίγους καὶ τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ θρησκευτικοῦ βίου ἐν τῇ Σοβιετικῇ Ἐνώσει καὶ τοῦ σκοπίμου τῆς ρομιμοποιήσεως τῆς ἰσοτιμίου συμμετοχῆς τῶν θρησκευομένων πολιτῶν εἰς πάντας τοὺς τομεῖς τῆς κοινωνικῆς ζωῆς καὶ δραστηριότητος.

Τὸ γεγονός αὐτό, ὡς καὶ ἡ συνειδητοποίησις τῆς ἀποτυχίας τῶν φοβερῶν διωγμῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ δεκαετίας ἐγένοντο ἐν ταῖς χώραις τοῦ «παρατιοῦ σοσιαλισμοῦ» εἰς θάρος τῶν πιστῶν πρὸς ἐκρίξωσιν τῆς Θρησκείας, σημαίνουν διάφρεσιν τῶν προφητειῶν, προβλέψεων καὶ προσδοκιῶν τοῦ Μάρξ καὶ τοῦ Λένιν περὶ οὐσιαστικῆς ἐξαλείψεως τῆς Θρη-

σκείας ἐν τοῖς πλαισίοις τοῦ «κομμουνιστικοῦ ἀνθρωπισμοῦ».

Εἶναι βέβαιον, διὲν παρομοία ἀποτυχία καὶ παρομοία διάψευσις ἀναμένον ἅσας τὰς οὐτοπιστικὰς προσπαθείας, τὰς ὁποίας ἀνέλαβον προσφάτως οἱ μετασχόντες τοῦ «Παγκοσμίου Συνεδρίου Ἀθένων», ὅπερ συνήλθε κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα (ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου) ἐν Saint Petersburg τῆς νοτιοανατολικῆς Virginia τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν Ἀμερικής.

Εἶναι ἐπὶ τέλος καιρὸς νὰ κατανοηθῆ, ὅτι ἡ Θρησκεία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκριζωθῆ, διότι ἔχει συμφυεῖς τὰς ρίζας της εἰς τὰς πλέον μυχίας πτυχὰς τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως.

Ἀπαράδεκτος «Εὐρωπαϊκὴ Ἱστορία τῆς Εὐρώπης».

Ἡ ἐν τοῖς πλαισίοις τῆς ΕΟΚ καὶ ὑπὸ τὴν αἰγίδα αὐτῆς ἐτοιμαζομένη —ὑπὸ κοινοπραξίας εὐρωπαϊκῶν ἐκδοτικῶν οἴκων— ἔκδοσις εἰς πολλὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας τῆς ὑπὸ τοῦ γάλλου Ἱστορικοῦ Ζὰν Μπατίστ Ντιροζέλ συγγραφείσης «Εὐρωπαϊκῆς Ἱστορίας τῆς Εὐρώπης» ὀρθῶς προεκάλεσε τὴν ἀντίδρασιν Ἑλλήνων Εὐρωβουλευτῶν καὶ Ἱστορικῶν, ὡς καὶ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, διὰ τὴν ἀπαράδεκτον παράλειψιν τῆς ἐξάφρασης τῆς συμβολῆς τῆς Κλασσικῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιότητος καὶ τοῦ Ὁρθόδοξου Ἑλληνικοῦ Βυζαντίου εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς Εὐρώπης.

Ἴδὸν μερικὰ χαρακτηριστικὰ μορφαὶ τῆς ἀντιδράσεως αὐτῆς: Ὁ Εὐρωβουλευτὴς κ. Μιχαὴλ Παπαγιαννάκης ἐπεσήμανεν διὲν «ὅτι ἡ κλασσικὴ ἑλληνικὴ ἀρχαιότητα, οὔτε ἡ βυζαντινὴ αὐτοκρατορία» περιλαμβάνονται ἐν τῇ ὑπὸ ἔκδοσιν συγγραφῇ. Ὁ Εὐρωβουλευτὴς κ. Ἰωάννης Πεσμαζόγλου λέγει διὲν πρόχει νὰ ἀποτραπῆ «ἡ σοβαρὴ αὐτὴ παραπλάνη καὶ ἀνωμαλία». Ὁ κ. Γιάννης Μπασιτιάς, ἡγετικὸν στέλεχος τῆς «Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν», εἰόντις διὲν «ἡ ἀρχαία Ἑλλάδα... λείπει σχεδὸν παντελῶς!... Αὐτὸ εἶναι ἐξωφρενικόν». Ὁ διακεκομμένος Ἱστορικὸς καὶ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Μιχαὴλ Σακελλαρίου ἐτόνισεν, διὲν «ἡ ἀγνόησις τῆς ἑλληνικῆς συμβολῆς στὴ διαμόρφωσιν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ εἶναι τελείως αἰρετικὴ. Ἔρχεται σὲ ἀντίθεσιν μὲ διεθνῶς παραδεγεμένες ἐπιστημονικὰς σκέψεις». Καὶ ὁ διαπρεπὴς Ὀμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Ἀπόστολος Βακαλόπουλος ἐπισημαίνει ὑπερομερέστερον τὰ ἐξῆς: «Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ὁραίου ὁμολογεῖται ἡ ἐπιτροπὴ τῶν Ἑλλήνων στὴ διαμόρφωσιν τοῦ δυτι-

κοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ κατόπιν, ὅμως, μήπως τὸ Βυζάντιον δὲν ἦταν πὸν κράτησε τὴ δάδα τοῦ πολιτισμοῦ, ὅταν ἡ Δύση ἔπεφτε στὸ σκοτάδι; Μήπως οἱ Ἕλληνες δὲν συνέβαλαν καὶ στὴν Ἀναγέννησιν, μὲ τοὺς λογίους πὸν ἔφυγαν στὴ Δύση μετὰ τὴν τουρκικὴν κατάκτησιν; Μήπως καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις τοῦ '21 δὲν ἀναρρίπισε τὶς φιλελεύθερες ἰδέες στὴν Εὐρώπην, πὸν εἶχαν ἀρχίσει νὰ σβήθουν μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας; Ἀπορῶ μὲ τὸν Ντιροζέλ. Τόσοι διαπρεπεῖς εὐρωπαῖοι ἐπιστήμονες ἔχουν γράφει γιὰ τὴν συμβολὴν τῶν Ἑλλήνων στὸν Εὐρωπαϊκὸν πολιτισμό. Εἶναι περιεργὸν καὶ λυπηρὸν αὐτὸ πὸν συμβαίνει».

Συνοψίζουσα πάντα ταῦτα ἡ κ. Πρύτανις τῆς Σοφίας καὶ νῦν Πρόεδρος τοῦ Κέντρου Πομπηιοῦ καὶ τοῦ ὑπὸ ἴδρουσιν Εὐρωπαϊκοῦ Πανεπιστημίου, εἶπεν «Εἶναι ἀπαράδεκτα ὄντως αὐτὰ» (Βασίλη Ἀγγελικόπουλου, Ἡ Ἑλλάδα; Ποιὰ Ἑλλάδα; Ἐφημ. «Τὸ Βῆμα», 22.4.1990, σ. 12-13).

Κατηγορηματικὴ ἀντίθεσις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Κορυφαῖος τῆς ἀντιδράσεως ἐναντίον τῆς ἀπαράδεκτου «Εὐρωπαϊκῆς Ἱστορίας τῆς Εὐρώπης», περὶ τῆς ὁποίας γίνεται λόγος εἰς τὴν προηγουμένην Παρατήρησιν, εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ὑπουργοῦ Πολιτισμοῦ κ. Τζανῆ Τζανετάκη καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν κ. Ἀντωνίου Σαμαρᾶ σιαλεῖσα πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων κ. Ζὰκ Ντελόδ βαρυσήμαντος ἐπιστολῆ, ἐν τῇ ὁποίᾳ τονίζεται διὲν ἐν τοῖς δοκιμίοις τῆς ὑπὸ ἔκδοσιν Ἱστορίας τῆς Εὐρώπης «οἱ ἀναφορὰς τόσο στὴν Ἱστορίαν ὅσο καὶ στὴν συμβολὴν τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ καὶ Βυζαντινοῦ κόσμου εἶναι ἀπαράδεκτα ἀνεπαρκεῖς. Ἡ παράλειψις αὐτῆ, ἐκτὸς τοῦ εἶναι ἰδιαιτέρα σοβαρὴ, ἔρχεται σὲ ἀντίθεσιν μὲ δημόσιες διακηρύξεις, τὴν διεθνῶς ἀναγνωρισμένην ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ τὴν παγκόσμιαν κοινὴν γνώμην... Θέλουμε νὰ προσθέσουμε στὸ σημεῖον αὐτὸ ὅτι στὴν Ἐπιτροπὴ Ἱστορικῶν, πὸν συγκροτήθηκε γιὰ νὰ συμβάλῃ στὴν ἐκπόνησιν τοῦ ἔργου αὐτοῦ, οὔτε συμμετεῖχε, ἀλλὰ καὶ οὔτε ἐζητήθη ἡ γνώμη Ἑλληνικοῦ Ἱστορικοῦ».

Ὅθεν δεδικαιολογημένως ἡ ἐπιστολὴ τῶν κ.κ. Τζανετάκη καὶ Σαμαρᾶ ἐκφράζει «τὴν κατηγορηματικὴν ἀντίθεσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως στὴν ἔκδοσιν καὶ κυκλοφορίαν τοῦ κειμένου αὐτοῦ», δοθέντος ὅτι τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ «δὲν θὰ ἀνταποκρίνεται στὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῆς κοινῆς εὐρωπαϊκῆς

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὰς τακτάς Αὐτῆς Συνεδρίας τῆς 3ης, 4ης καὶ 5ης Ἀπριλίου, ἠσχολήθη μὲ τὰ θέματα τῆς δι' ἐκάστην ἡμέραν καθορισθείσης Ἡμερησίας Διατάξεως καὶ μετὰ τὰς γενομένας ἐπὶ τῶν θεμάτων συζητήσεις ἐλάθε ὁμοφώνως τὰς δεούσας ἀποφάσεις.

Πρῶτον, ἀνεγνώσθη μακρὰ καὶ ἐμπεριστατωμένη Ἐκθεσις τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς, ὀρισθείσης ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ ἀποτελουμένης ἐκ τῶν Σεβ. Συνοδικῶν Μητροπολιτῶν Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Προκοπίου, Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαριάς κ. Προκοπίου καὶ Φωκίδος κ. Ἀθηναγόρα, ἧτις προσφάτως ἐπεσκέφθη τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ συνειργάσθη μετὰ τῆς ἀρμοδίας Ἐπιτροπῆς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐπὶ τῶν Διορθοδόξων Σχέσεων. Ἡ ὡς ἄνω συνεργασία ἀνεφέρ-

θη εἰς διμερῆ ἐκκλησιαστικά θέματα μεταξὺ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὰ ὁποῖα ἐπεβάλετο νὰ συζητηθοῦν καὶ νὰ διευρυνθοῦν ἐπ' ἀγαθῷ ἀμφοτέρων τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων. Τὸ ἔργον τῆς Ἐπιτροπῆς ἐξετιμήθη δεόντως ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ ἐξεφράσθησαν αἱ εὐχαριστίαι αὐτῆς πρὸς τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς. Διεπιστώθη δὲ ὅτι ὁ διὰ Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν τρόπος συνεργασίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶναι δι' ἀμφοτέρας ἐπωφελής. Διεπιστώθη δ' ὡσαύτως ὅτι ἡ συνεργασία μεταξὺ τῶν ὡς ἄνω δύο Ἐκκλησιῶν εἶναι ἀδελφικὴ καὶ συντελεῖ εἰς τὸ γενικώτερον καλὸν τῆς ἐν γένει Ὀρθοδόξου Μητροσύνης τῆς Ἑκκλησίας.

Δεύτερον, ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς ἐγκρίσεως Κανονισμοῦ «Περὶ τοῦ Ὄργανισμοῦ διοικήσεως καὶ λειτουργίας τοῦ Ταμείου Ἀσφαλίσεως τοῦ Ὀρθοδόξου Ἐφημεριακοῦ Κλήρου Ἑλλάδος (Τ.Α.Κ.Ε.)» ἀπεφάσισε νὰ

κληρονομιάς» καὶ «στὴν κοινὴ πολιτιστικὴ καὶ ιστορικὴ ταυτότητα ποὺ ἐκφράζει καὶ ἀνοικοδομεῖ ἡ Εὐρωπαϊκὴ Κοινότητα».

Ἔς ἐλπίσωμεν, ὅτι αἱ διαμαρτυρίαι τῶν Ἑλλήνων ἐπαϊόντων καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως θὰ ληφθοῦν σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων καὶ θὰ γίνωνται κυριολεκτικῶς ἐπὶ τοῦ πιεστηρίου αἱ ἀπαραίτητοι προσθήκαι καὶ βελτιώσεις εἰς τὴν ὑπὸ ἔκδοσιν «Εὐρωπαϊκὴν Ἱστορίαν τῆς Εὐρώπης».

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεὶμ ἀπέστειλε παρομοίαν θαρραλέαν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν κ. Ζὰκ Ντελόρ, ἧτις, ληφθεῖσα, ὅταν τὸ παρὸν τεῦχος εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ πιεστηρίου, θὰ δημοσιευθῇ εἰς τὸ ἐπόμενον τεῦχος.

Σιγὴ ἰχθύος διὰ σοβαρὰ ἐγκλήματα.

Κατάπληκτοι οἱ Σοβιετικοὶ πολῖται τὴν πρῶταν τῆς 14ης Ἀπριλίου ἤκουσαν ἐκ τοῦ κρατικοῦ ραδιοφώνου τῆς Μόσχας τὴν ὁμολογίαν, ὅτι ἡ ἐπιτέλεις 15.000 Πολωνῶν ἀξιωματικῶν, αἰχμαλώτων πολέμου, τὸ 1940, εἰς τὸ δάσος τοῦ Κατὶν ἐγένετο οὐχὶ ὑπὸ τῶν Ναζί, ἀλλ' ὑπὸ τῶν μυστικῶν ἀστυνομικῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Στάλιν. Τὸ γεγονός τοῦτο ἐπιστοιποιήθη δι' ἐρεῦνης ἱστορικῶν εἰς τὰ σοβιετικὰ στρατιωτικά

ἀρχεῖα. Ἡ ἔρευνα αὕτη, ὡς ἀνεφέρθη ἐν ἄρθρῳ τῆς ἐφημερίδος «Τὰ Νέα τῆς Μόσχας», κατέληξεν εἰς τὸ ἀναμφισβήτητον συμπέρασμα περὶ τῆς διενεργείας τοῦ φοβεροῦ ἐγκλήματος τῆ ἐγκρίσει τοῦ Στάλιν. Ἡ εἶδησις ἐπεθεβαιώθη καὶ ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Γκορμπαιτόφ, ὅστις παρέδωκεν εἰς τὸν στρατηγὸν καὶ πρόεδρον τῆς Πολωνίας Γιαρουζέλσκι τὰ σχετικὰ στρατιωτικά ἔγγραφα.

Παρόμοια δείγματα θηριωδίας κομμουνιστῶν ἀπεκαλύφθησαν καί, παρὰ τὰ ἑλληνικὰ σύνορα, ἐν Βουλγαρίᾳ, ἔνθα εὐρέθησαν ὁμαδικοὶ τάφοι θυμάτων τοῦ καθεστώτος τοῦ Ζίβκοφ. Ἐπίσημα χεῖλη ἐκπροσώπων τοῦ βουλγαρικοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν ὁμιλοῦν σήμερον διὰ τὰς ὁμαδικὰς ἐπιτελέσεις, αἱ ὁποῖαι ἐγίνοντο εἰς τὰ φοβερὰ ἐν Βουλγαρίᾳ στρατόπεδα «ἐπαναδιαπαιδαγωγήσεως» τῶν ἀντιροσούντων...

Εἶναι ἀληθῶς ἀπορίας ἄξιον πῶς ἐν Ἑλλάδι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι κατηγοροῦν ἢ καὶ ὑβρίζουν ὡς «ἀντιδραστικοὺς» καὶ ὡς ὄργανα τῶν «ἰμπεριαλιστῶν» τοὺς ἀπλῶς ἐπισημαίνοντας τὸν ὀλοκλήρωτισμὸν τῶν καθεστώτων τοῦ Στάλιν καὶ τοῦ Ζίβκοφ, σήμερον σιωποῦν, ὡς ἐὰν οὐδὲν συνέβη, καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ αὐτοπροβάλλωνται ὡς παράγοντες ἀνορθώσεως τοῦ τόπου. Τί δὲ νὰ εἴπη τις διὰ τὴν σιγὴν ἰχθύος, ἢ ὁποῖα τηρεῖται ὑπ' ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἀφιερῶσει διθυραμβικὰ ποιήματα εἰς τὸν Στάλιν;

ἐπανεἴλη ἐπὶ τοῦ θέματος εἰς προσεχῆ Συνεδρίαν, ἵνα ἐν τῷ μεταξύ μελετηθῇ συστηματικῶς ὁ ὡς ἄνω Κανονισμὸς ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς Ἱ. Συνόδου εἰς τὰς λεπτομερείας αὐτοῦ.

Τρίτον, τὴν Ἱερὰν Σύνοδον ἀπασχόλησεν ἀκόμη καὶ τὸ ἀνακῶσαν ζήτημα ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Κίτρους καὶ Κατερίνης, σχετικῶς μὲ τὰς δραστηριότητας τοῦ Σωματείου «ΟΛΥΜΠΟΣ - ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ», σκοποὶ τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ ἐπαναφορά ἐν Ἑλλάδι ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ὅπως ἀναγράφεται εἰς τοὺς σκοποὺς τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ ἐν λόγῳ Σωματείου, τῆς εἰδωλολατρικῆς θρησκείας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων μὲ θωμούς καὶ αἱματηράς ευσίας εἰς τὸ ἀνύπαρκτον καὶ μυθολογικὸν δωδεκάθεον τοῦ Ὀλύμπου. Ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀπεδοκίμασε μετὰ πολλῆς πικρίας τὴν ἀπαράδεκτον ταύτην εἰδωλολατρικὴν κίνησιν τοῦ Σωματείου καὶ ἐξέφρασε τὴν ἀπορίαν καὶ ἀνησυχίαν Αὐτῆς διὰ τὸ θλιβερὸν γεγονός, ὅτι ἔφθασαν ἕλληνες ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ εἰς τὴν τόσον μεγάλην πνευματικὴν κατάπτωσιν τῆς ἀρνήσεως τῆς ἐκ θείας Ἀποκαλύψεως Θρησκείας τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, Κυρίου ἡμῶν καὶ Σωτῆρος Χριστοῦ, καὶ τῆς αὐτοβούλου ἐντάξεως αὐτῶν εἰς τὴν θρησκείαν τῶν εἰδώλων τῶν ἀρχαίων ἑλλήνων. Κατόπιν αὐτῆς τῆς ἐπισήμου εἰδωλολατρικῆς συμπεριφορᾶς αὐτῶν, δέον ὅπως συναισθανθοῦν τὸν κλονισμὸν τῆς χριστιανικῆς συνειδήσεώς των καὶ ὅπως ἐπιστρέψουν εἰς τοὺς πνευματικὸς κόλπους τῆς Μητρὸς ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ ὅπως ἀναγνωρίσουν τὴν πνευματικὴν καὶ ἐθνικὴν ζημίαν, τὴν ὁποίαν διὰ τῆς συστάσεως τοῦ Σωματείου των ἐπιφέρουν εἰς τὴν φιλότατην ἡμῶν πατρίδα Ἑλλάδα. Εἰς ἣν δὲ περίπτωσιν οἱ ὡς ἄνω εἰδωλολατρήσαντες δὲν ἀποκηρύξουν τὴν εἰδωλολατρικὴν πλάνην των θὰ ἀναγκασθῇ μετὰ λύπης ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν κανονικῶν μέσων καὶ ὀργάνων Αὐτῆς νὰ καταδικάσῃ αὐτοὺς καὶ νὰ τοὺς ἀποκόψῃ ἐπισήμως ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας, ὡς σαπρὰ καὶ ἐπιβλαβῆ μέλη Αὐτοῦ.

Τέταρτον, τὴν Ἱ. Σύνοδον ἀπασχόλησε καὶ ἡ ἐν Λαρίσῃ δημιουργηθεῖσα κατάστασις μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας γενομένην κανονικὴν καὶ νόμιμον ἐκλογὴν καὶ τὴν ἐπακολουθήσανσαν ἐγκατάστασιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Λαρίσης καὶ Τυρνάβου κ. Δημητρίου καὶ συγκεκριμένως μὲ τὴν ἀπαράδεκτον συμπεριφορὰν μικρᾶς ομάδος χριστιανῶν κινουμένων ἀπὸ ζῆλον «οὐ κατ' ἐπίγνωσιν», ὑποκινουμένων δὲ ἀπὸ γνωστούς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν κύκλους καὶ δημιουργούντων προβλήματα εἰς τὴν ἀπρόσκοπτον ἄσκησιν τῶν ἀρχιερατικῶν καθηκόντων τοῦ νέου Ἱε-

ράρχου. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἠλπίζει καὶ ἐλπίζει ὅτι θὰ ἀφεθῇ ἀπερίσπαστος ὁ Σεβ. Μητροπολίτης οὗτος εἰς τὴν διαποίμωσιν τῆς κανονικῶς καὶ νομίμως κληρωθείσης εἰς αὐτὸν Ἱερᾶς Μητροπόλεως, δεδομένου μάλιστα ὅτι καὶ ὁ ὑπὸ τῆς ὀλιγαριθμοῦ ομάδος ὑποστηριζόμενος Σεβ. Μητροπολίτης κ. Θεολόγος, ἔλαθε κατὰ τὴν ὡς ἄνω ἐκλογὴν κανονικᾶς καὶ νομίμως ψήφους ἀπὸ μέρους Σεβ. ἐκλεκτῶν Μητροπολιτῶν ἀλλὰ δὲν ἐπλειοψήφησεν, ὡς ἐπιτάσσουν οἱ Ἱεροὶ Κανόνες καὶ ὁ νόμος τῆς Πολιτείας.

Ἡ συμπεριφορὰ τῆς μικρᾶς ὡς ἄνω ομάδος τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἀντετάχθησαν εἰς τὴν ἐκλογὴν καὶ ἐγκατάστασιν τοῦ Ἱεράρχου τούτου ἀποδοκιμάζεται μετὰ λύπης ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἡ ὁποία δὲν ἔπαυσε οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν νὰ ἐνδιαφέρεται περὶ τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος. Καὶ ὅχι μόνον ἀποδοκιμάζει ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τὴν ἀπαράδεκτον ταύτην συμπεριφορὰν ἀλλὰ καθηκόντως συνιστᾷ εἰς αὐτοὺς ὅπως ἀντιλαμβανόμενοι τὴν οὐχὴ τὴν ὁποίαν δημιουργοῦν εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Λαρίσης θελήσουν νὰ παύσουν τὴν ἀπαράδεκτον τακτικὴν των, καθ' ὅσον αὕτη φθάνει τὰ ὅρια τῆς ἀσεβείας, διαπραττομένης ἐντὸς καὶ πέριξ τῶν ἱερῶν Ναῶν καὶ ἐκθέτει τὸ κύρος τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ ὀρθόδοξον χριστεπώνυμον πλήρωμα, εἰς τοὺς ἑτεροδόξους καὶ αἰρετικούς καὶ εἰς τοὺς ἐν γένει πολλοὺς καὶ ποικίλους συγχρόνους ἐχθροὺς Αὐτῆς. Ἐπίσης συνιστᾷ εἰς τὴν μικρὰν ὡς ἄνω ομάδα τῶν δημιουργούντων ἐπεισόδια εἰς θάρος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Λαρίσης, ὅπως σεβασθοῦν τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Ἱεράρχου τούτου, διαποιμαίνοντος κανονικῶς καὶ νομίμως τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν αὐτοῦ, καὶ ὅπως πειθαρχοῦν εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, δεδομένου ὅτι μάλιστα θεωροῦν ἑαυτοὺς κατ' ἐξοχὴν εὐσεβεῖς χριστιανούς, ἀγωνιζομένους διὰ τὸ κύρος τῆς Ἐκκλησίας, ἐνῶ ταυτοχρόνως διὰ τῆς στάσεως καὶ συμπεριφορᾶς αὐτῶν κλονίζουν αὐτὸ τοῦτο τὸ ἱερὸν κύρος Αὐτῆς. Ἐν ὅψει μάλιστα τῆς ἐγγιζούσης Ἀγίας καὶ Μεγάλης Ἑβδομάδος τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου καὶ τῆς Ἀγίας Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος κάμει ἔκκλησιν καὶ ἰδιαίτερος συνιστᾷ ὅπως οἱ δημιουργοῦντες τὰ ἐπεισόδια ἐν Λαρίσῃ θελήσουν νὰ σεβασθοῦν ὅπωςδήποτε τὴν ἱερότητα τῶν ἡμερῶν τούτων καὶ θὰ θελήσουν νὰ προβοῦν εἰς ἐνεργείας, αἱ ὁποῖαι δὲν θὰ διαταράξουν καὶ θὰ θεβηλώσουν τὴν κατασκευτικὴν καὶ τὸ ὑψιστον λατρευτικὸν περιεχόμενον τῶν ἁγίων ὡς ἄνω ἡμερῶν.

Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱ. Συνόδου

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν**ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ**

τῆς Τετάρτης 28 Μαρτίου 1990

Πρωτοβουλία γιὰ τὴν εἰρήνην καὶ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα στὴ Μεσόγειο ἀνέλαβε ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, συνεχίζοντας μακρὰ παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας συμπαραστάσεως στὸν ἄνθρωπο, ὅπου κι ἂν βρίσκεται, ἀλλὰ καὶ τὴν προσωπικὴ του ἀταλάντευτη πορεία ἀπὸ τὴν περίοδο πού ἐξελέγη Μητροπολίτης Ἀρτης, κατόπιν Ἰωαννίνων κι ἐδῶ καὶ 16 χρόνια Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Μιλώντας κατὰ τὴν διάρκεια συνέντευξης Τύπου στὴν Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν στίς 11 π.μ. σήμερα ὁ Μακαριώτατος γνώρισε στοὺς δημοσιογράφους τὴ νέα πρωτοβουλία πού ἀνέλαβε πρὸς τοὺς Προκαθημένους τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τοὺς Ἀρχηγούς τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν γιὰ τὴν εἰρήνευση στὸ Λίθινο, καθὼς καὶ γιὰ τὰ ἀνθρώπινα καὶ θρησκευτικὰ δικαιώματα τῶν Βορειοηπειρωτῶν, γιὰ τὴν καταπάτηση τῶν ὀπίων ἔστειλε πρόσφατα νέα ἐπιστολὴ στοὺς Ἀρχηγούς τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν. Ὁ Μακαριώτατος ἀναφέρθηκε ἐπίσης στὴ συνεχιζόμενη τουρκικὴ κατοχὴ στὴν Κύπρο καὶ τὰ προβλήματα πού ἔχει δημιουργήσει καὶ στὴν τουρκικὴ ἀπειλὴ κατὰ τῆς χώρας μας, ἐπισημαίνοντας ὅτι ἡ κρίση πού ἀντιμετωπίζει ὁ τόπος μας, πού δὲν εἶναι μόνον οἰκονομικὴ, ἀλλὰ πρῶτιστα πνευματικὴ μπορεῖ νὰ ξεπεραστεῖ μόνον μὲ γενικὴ προσπάθεια καὶ πνευματικὸ ἀνέβασμα.

Σημειώνεται ὅτι ὁ Μακαριώτατος, πού εἶναι χρόνια τώρα Ἀρχηγὸς τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Βορειοηπειρωτικοῦ Ἀγώνα, ὡς Μητροπολίτης Ἰωαννίνων δὲν περιορίσθηκε στὴν οἰκονομικὴ ἐνίσχυση τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ Ἀγώνα τῆς Ε.Ο.Κ.Α., ἀλλὰ φρόντισε γιὰ τὴν ἐκπαίδευση τῶν πρῶτων ἀγωνιστῶν στὰ Γιάννενα, ὡς Προκαθήμενος τὸ 1985 συγκάλεσε στο Ζάππειο Παγχριστιανικὴ Διάσκεψη γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς μάστιγας τῆς πείνας, ἐνῶ ἡ μέριμνα τῆς Χριστιανικῆς Ἀλληλεγγύης τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν μὲ ἐντολὴ του ἐκτείνεται στίς χώρες τοῦ Τρίτου Κόσμου, ὅπου χρηματοδότησε ἀναπτυξιακὰ προγράμματα, ἀλλὰ καὶ θρέθηκε πάντοτε κοντὰ στοὺς λαοὺς πού ἐπλήγησαν ἀπὸ σεισμούς, πολέμους, πείνα κ.λπ. (Αἰθιοπία, Σουδάν, Λίθινο, Ρουμανία, Ἀρμενία κ.λπ.).

Ἀπὸ τὸ Γραφεῖο Τύπου τῆς Ἀρχ/πῆς Ἀθηνῶν

Ἱερά Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας

«Εἰς τὰ πλαίσια τῆς Ποιμαντικῆς Μερίμνης τοῦ Σεπτοῦ Ποιμενάρχου μας κ. Ἀμβροσίου ἐντάσσεται

καὶ ἡ τοποθέτησις Ραδιοφωνικοῦ Ἀναμεταδότη, διὰ τὸν ὁποῖον εὐρισκόμεθα εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ ἀνακοινώσωμεν ὅτι ἐγκατεστάθη εἰς τὴν θέσιν «ΠΕΤΡΩΜΑ» Κοινότητος Τούμπας Αἰγιαλείας ἐπὶ οἰκοπέδου πού παρεχωρήθη δωρεάν τὸ δικαίωμα χρήσεως τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Ἀριστείδου Ἀναστασοπούλου, καὶ ἤδη ἐκπέμπει προγράμματα Ἐκκλησιαστικοῦ περιεχομένου καὶ ὕμνων εἰς τὴν συχνότητα 101,6 τῶν FM. Κατόπιν τούτου ἐκφράζομεν θερμὰ εὐχαριστίας πρὸς τὸν ἐμπορικὸν κόσμον τῆς πόλεως Αἰγίου πού ἀνταπεκρίθη προθύμως εἰς τὴν ἔκκλησιν τῆς Τοπικῆς μας Ἐκκλησίας καὶ προσέφεραν διάφορα εἶδη τὰ ὁποῖα διετέθησαν διὰ λαχειοφόρου ἀγορᾶς πρὸς ἀντιμετώπισιν ἐξόδων ἐγκαταστάσεως τῆς κεραίας μετὰ τῶν ἀναλόγων μηχανημάτων. Ὁμοίως, εὐχαριστίαι ἐκφράζονται πρὸς τὸν κ. Τάκην Καπελλάκον διὰ τὴν συγκέντρωσιν τῶν προσφερθέντων εἰδῶν καὶ τὴν διοργάνωσιν τῆς λαχειοφόρου ἀγορᾶς καθὼς ἐπίσης καὶ πρὸς τὸν κ. Χρήστον Σπηλιωτόπουλον, Διευθυντὴν τοῦ Τοπικοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ «Ράδιο Αἶγιον», ὁ ὁποῖος κατέβαλεν ἀόκνους προσπάθειαις διὰ τὰς τεχνικὰς προδιαγραφὰς καὶ ἐγκαταστάσεις τοῦ Ραδιοφωνικοῦ ἀναμεταδότη.

(Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Σεπτῆ ἐντολῆ τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ ἡμῶν Πατριάρχου κυρίου κυρίου Δημητρίου, ἐκφράζεται ἡμῖν θερμὴ παράκλησις ὅπως δημοσιευθῆ ἔν τῷ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἡμῶν περιοδικῷ «Ἐκκλησία» ἢ κατωτέρω παρατιθεμένη εἰδήσις:

«Ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κύριος κύριος Δημήτριος, πληροφορηθεὶς ἀπὸ γράμματος τοῦ Μακ. Πατριάρχου Μόσχας κ. Ποιμένος τὰς εἰς θάρος τῶν ὀρθοδόξων πιστῶν θιαίαις ἐνεργείαις καὶ πράξεις τῶν οὐνιτῶν ἐν Οὐκρανίᾳ, ἀπήυθυνε, ἀπὸ τῆς 23ης Δεκεμβρίου 1989 ἤδη, πρὸς τὴν αὐτοῦ Μακαριότητα τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα συμπαθείας καὶ συμπαραστάσεως τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν δοκιμαζόμενον ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ προσφιλεῖ ὀρθόδοξον λαόν:

“Λύπη θαθεῖα πληροφορηθέντες θιαία ἐπεισόδια ἀπὸ μέρους Ρωμαιοκαθολικῶν ἀνατολικοῦ ρυθμοῦ ἐν Οὐκρανίᾳ καταδικάζομεν ταῦτα ὡς καὶ πάσαν μορφὴν θίας ὡς ἀντικειμένης διδασκαλίαν Κυρίου ἡμῶν. Μήτηρ Ἐκκλησία συμπαρίσταται ὀλοφύχως ἀδελφῆ Ἐκκλησίᾳ Ρωσίας δεομένη Ἄρχοντος εἰρήνης εἰρηνεύση ἐκεῖσε κατάστασιν, ἐπικρατήση εὐδοκία ἐν ἀνθρώποις καὶ μάλιστα χριστιανοῖς

Πατριάρχης Δημήτριος”».

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Αἰκατερίνης Δ. Λασκαρίδου ("Αρριανός Κλώνια), Δεκαπέντε χιλιάδες μέρες στὴν Κωνσταντινούπολι: τὴν πατρίδα μου, Ἐκδόσεις «Δωδώνη», Ἀθήνα 1987, σσ. 240.

Μιά πολὺ ἐνδιαφέρουσα ἔκδοση, μὲ πλούσια ιστοριογραφικὰ στοιχεῖα, εἶναι τὸ βιβλίο αὐτὸ τῆς κ. Λασκαρίδου. Ἡ συγγραφεὺς, γνωστὴ στὸ χῶρο τῆς λογοτεχνίας ἤδη ἀπὸ τὸ 1938, ἀνήκει στὴ γενιά τῶν Ἑλλήνων τῆς Πόλης, ποὺ ἔζησε σὰν παιδί τὴν δίνη τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου καὶ σὰν γυναίκα τὸν ἄλθερο τοῦ δευτέρου. Στὶς μνημὲς τῆς κεντρικῆ θέσης κατέχουν ἢ συμφορὰ τοῦ 1922, καὶ ὁ κατατρεγμὸς καὶ ἡ προσφυγιά τῶν Ρωμηῶν τῆς Μικρασίας. Σ' αὐτὰ προστίθενται οἱ ἀγωνίες καὶ περιπέτειες τῶν Ἑλλήνων τῆς Πόλης μέχρι τὰ τελευταῖα χρόνια. Μὲ σπάνια λογοτεχνικὴ δύναμη ζωντανεύονται στὶς σελίδες τοῦ βιβλίου πολλὲς μνημὲς, ἐνισχυόμενες καὶ μὲ ἐκφραστικὲς φωτογραφίες καὶ εἰκόνες. Δὲν λείπει ἀκόμη καὶ κατατοπιστικὴ βιβλιογραφία γιὰ τὸν ἀσχολούμενο μὲ τὴν ἔρευνα ἀναγνώστη. Τὸ βιβλίο ἔρχεται νὰ προστε-

θεῖ σὲ μιὰ σειρά ἐκδόσεων τῆς ἴδιας συγγρ., ἀνάμεσα στὶς ὁποῖες ξεχωρίζει τὸ ἔργο τῆς: «Ἀθηναγόρας ὁ Α' — Ὁ Μεγάλος Πατριάρχης μας, Χρονικό, Ἀθήνα 1975. Ὅπως σ' αὐτό, τὸ ἴδιο καὶ σὲ τοῦτο, ὁ ἀναγνώστης ἀποκομίζει πλῆθος ἀπὸ ἐνδιαφέρουσες πληροφορίες σὲ κεφάλαια, ὅπως: Στὸ Ἀνατόλ - Χισάρ τοῦ Βοσπόρου, Ὁ Α' Παγκόσμιος Πόλεμος, Τὸ Κεντρικὸ Παρθενάγωγείο, Κι ἦσαν οἱ Ρουσοῖ, Μέρη διχασμοῦ καὶ Μέρη ἀδελφότητος, Ὁ «ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος», Οἱ Ἐκκλησίες μας καὶ τ' Ἀγιάσματά μας, Στὸ ἱστορικὸ Μπαλουκλή, Ἡ τελετὴ τῆς Ἰνδίκτου στὸ Πατριαρχεῖο κ.λπ. Πάνω ἀπ' ὅλα ὅμως σ' ὅλο τὸ βιβλίο ἀναδύεται ἡ ἀγάπη τῆς συγγρ. γιὰ τὴν Πόλη τῶν ὁνείρων τοῦ Γένους μας: «Τί δὲ ὀνομάσω σε, ὦ Πόλι τοῦ Κωνσταντινοῦ; Ἀπορῶ καὶ ἐξίσταμαι... Τί; Βασιλεύουσα; Νέα Ρώμη καὶ Νέα Σιών; Βασιλίδα τῶν Πόλεων; Πόλι τοῦ Παμβασιλεύως; Θεοσκέπαστη καὶ Θεοφύλακτη; [...]. Τί; Ἐγὼ δὲ ὡς σὲ νιώθω θὰ σὲ πῶ: Πόλι μου ἀκριθὴ καὶ Πολυαγαπημένη»... Τὸ βιβλίο τιμήθηκε δίκαια μὲ τὸν Ἑπαινο τῆς Ἐστίας Ν. Σμύρνης.

Πρωτοπρ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Τὴν Κυριακὴν 18ην Μαρτίου ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης κ.κ. Παρθένιος συνοδευόμενος ἀπὸ τοὺς Σεβ. Μητροπολίτην Ἀξώμης κ. Πέτρον καὶ κ. Ἄρην Πλωμαρίτην, οἰκονομικὸν Ἐπόπτην τοῦ Πατριαρχείου καὶ Σύμβουλόν του, ἔφθασεν εἰς τὴν Γενεὴν διὰ τὰς ἐργασίας τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν.

Εἰς τὸ Ἀεροδρόμιον τοὺς ὑπεδέχθη ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Λαμψάκου κ. Μακάριος, βοηθὸς τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἑλβετίας κ. Δαμασκηνοῦ, καὶ τοὺς ὠδήγησε εἰς τὸ Ὁρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς Σαμπεζὺ ὅπου κατέλυσαν.

— Ἀπὸ τὴν πρωΐαν τῆς Δευτέρας 19ης μέχρι τῆς Πέμπτης 22ας ὁ Μακαριώτατος μετέσχε τῶν ἐργασιῶν τῆς PREPARATORY GENERAL ASSEMBLY COMMITTEE εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Ἰνστιτούτον τοῦ BOSSEY. Κύριον θέμα ἢ προπαρασκευὴ τῶν θεμάτων καὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς Ὀλομελείας τοῦ Π.Σ.Ε. ποὺ θὰ πραγματοποιηθῆ εἰς τὴν Καμπέραν Αὐστραλίας τὸν Μάρτιον τοῦ 1991.

Ἀπὸ τὴν Δευτέραν 26ην μέχρι τὴν 30ην Μαρτίου ὁ Μακαριώτατος μετέσχε τῶν ἐργασιῶν τῆς Κεντρι-

κῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Π.Σ.Ε., εἰς τὴν ἔδραν του εἰς Γενεὴν. Ἀπὸ πλευρᾶς Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἔλαθον μέρος ὁ Μέγας Πρωτοπρεσβύτερος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Γεώργιος Τσέτσης, Μόνιμος Ἀντιπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς τὸ Π.Σ.Ε., ὁ Πανος. Ἀρχιμ. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Γεννάδιος Λυμούρης, ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀντιοχείας κ. Ἰγνάτιος, ὁ Πανος. Ἀρχιμ. Θεόφιλος τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, οἱ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοποι Κύριλλος καὶ Σέργιος τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, οἱ Θεοφ. Ἐπίσκοποι Νήφων καὶ Δανιὴλ καὶ ὁ Πρωτοπρ. ΙΟΝ ΒΡΙΑ τοῦ Πατριαρχείου Ρουμανίας, ὁ Καθηγητὴς Δρ TODOR SABEV τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας, ὁ Καθηγ. Δρ Ἀνδρέας Μιτσίδης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος καὶ ὁ Καθηγητὴς Αἰδεσ. Ἰωάννης Ρωμανίδης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἱερεμίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πράγας κ. Δωρόθεος, ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Φινλανδίας κ. Ἰωάννης κ.ἄ.

Εἰς τὴν Γενεὴν ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης εἶχε καὶ ἐνδιαφέρουσες συσκέψεις μετὰ τοῦ Μακαριώτατου Πατριάρχου Ἀντιοχείας, τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἑλβετίας καὶ ἐκπροσώπων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις α) τῶν ἀρθρῶν 38, παραγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ ἱ. ναῶ Ἁγίου Κωνσταντίνου Ἀγρινίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 33 παρ. 2 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Μεσολογγίῳ τῆ 4ῃ Ἀπριλίου 1990

† Ὁ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις α) τῶν ἀρθρῶν 38, παραγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ ἱ. ναῶ Ἁγίου Νικολάου Περιθωρίου - Κάτω Νευροκοπίου Δράμας,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 34/ιβ' τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ν. Ζίχνῃ τῆ 4ῃ Ἀπριλίου 1990

† Ὁ Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Πατρῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παραγρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν δργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου Προαστείου Πατρῶν, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Πάτραις τῆ 19ῃ Ἀπριλίου 1990

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Σισαίνου καὶ Σιατίστης ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ομότ. Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Α) Ἐσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἑτησίως.

Β) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 20 ἑτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐθαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ὁδοιπορικὸν σὲ ἑλληνορθόδοξα Κέντρα τῆς Βοστώνης καὶ τῆς Νέας Υόρκης.

Μητροπ. Γρεβενῶν Σεργίου, Ἡ Ἱ. Μονὴ τοῦ Ὁσίου Νικάνορος καὶ τὸ κειμηλιοφυλάκιον αὐτῆς.

Διὰ τὴν εἰρήνευσιν εἰς τὸν Λίβανον.

Μητροπ. Ἀξώμης Πέτρου, Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Ἀξώμης.

Μάρκου Α. Σιώτη, Παράγοντες καθιερώσεως τοῦ θεσμοῦ τῶν ἱερῶν Εἰκόνων.

Νικ. Π. Μπρατσιώτη, Οἱ Τρεῖς Ἱερόραχαι καὶ τὸ νόημα τῆς εορτῆς των διὰ τὸ Ἔθνος.

Ἰω. Φ. Ἀθανασοπούλου, Ἐπίδοσις τιμητικοῦ Τόμου εἰς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Πατρῶν κ. Νικόδημον, διὰ τὸ χρυσῶν Ἱωβηλαίων τῆς Ἱερατείας του.

Παγκόσμιον συνέδριον γιὰ τὴ Δικαιοσύνη, τὴν Εὐσέβειαν καὶ τὴν Ἀκεραιότητα τῆς Δημοσευγίας.

Ἀνδρέα Ν. Παπαβασιλείου, Τὸ διεθνὲς συνέδριον γιὰ τὴν 400ετηρίδα τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας.

Ἀθαν. Χατζόπουλου, Ἡ εἰκόνα στῆ Ρώμη ἄλλοτε καὶ τώρα.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.